

gent:

Klimaatplan 2020-2025

Stad Gent | Tine Heyse, Schepen van Milieu, Klimaat, Wonen en Noord-Zuid

Colofon

Stad Gent

Departement Stedelijke Ontwikkeling
Dienst Milieu en Klimaat

Publicatiedatum

november 2020

Contact

Stad Gent – Dienst Milieu en Klimaat

☎ 09 268 23 00

✉ milieuklimaat@stad.gent

Bevoegd

Tine Heyse, schepen van Milieu, Klimaat,
Wonen en Noord-Zuid

Inhoud

Voorwoord	6
1. Verloop van het traject	9
2. Doelstellingen	12
3. Situatieschets	16
4. Iedereen betrekken in de klimaattransitie	22
5. Energiezuinig wonen	30
6. Hernieuwbare energie	46
7. Bedrijven en tertiaire sector	62
8. Transport	84
9. Voeding	92
10. Circulaire economie	106
11. Klimaatadaptatie	122
12. Bijlagen	148

Gent Klimaatstad

Samen met Gentenaars, organisaties, bedrijven en scholen maken we van Gent een Klimaatstad.

ENERGIEZUINIG WONEN

- 1 **Gentse woningen** verbruiken **30 % minder energie** in 2030
- 2 De Stad helpt Gentenaars om woningen goed te **isoleren** en **hernieuwbare energie** gebruiken

BEDRIJVEN

- 7 Stad Gent begeleidt **Gentse ondernemers** die hun **gebouwen energiezuinig** maken en **hernieuwbare energie** gebruiken
- 8 De Stad Gent bespaart jaarlijks **3 % energie** op **eigen gebouwen**
- 9 **Klimaatneutrale haven**

TRANSPORT

- 10 Minder autoverplaatsingen, meer verplaatsingen met **openbaar vervoer, fiets, te voet**
- 11 Gent investeert in **duurzame stadsdistributie**
- 12 De Stad investeert in **elektrisch rijden** en **autodelen**

VOEDING

Samen met de **Voedselraad** verduurzaamt de Stad het Gentse voedselsysteem verder:

- 15 Gentenaars eten meer **plantaardig**
- 16 Gentenaars kopen meer **korte keten**
- 17 **Minder eten** belandt in de **vuilbak**

HERNIEUWBARE ENERGIE

- 3 **Verdubbeling zonnepanelen** tegen 2025
- 4 **+100 MW windenergie** tegen 2030
- 5 **Gasloos verwarmen** tegen 2050
- 6 Uitbreiden **warmtenetten**

CIRCULAIRE ECONOMIE

- 13 **Kleinschalige circulaire initiatieven** in Gent versterken
- 14 **Circulaire economie opschalen** samen met de **Cleantech Cluster Regio Gent**

KLIMAATADAPTATIE

Gent aanpassen aan **hitte, droogte, hevige regen**

- 18 **Minder verharding**
- 19 **Meer groen**
- 20 **Hergebruik en infiltratie regenwater**

Gent aanpassen aan klimaatverandering
-40 % CO₂

Voorwoord: Klimaatplan 3.0

– we schakelen een versnelling hoger

Het klimaatplan 2020-2025 is het derde Gentse klimaatplan. Dit is een plan van het voltallige stadsbestuur, met raakvlakken met zowat alle beleidsdomeinen. Om onze doelstelling van minstens 40 % reductie te halen in de sectoren van het Burgemeestersconvenant, én om meer in te zetten op de indirecte CO₂-emissies veroorzaakt door onze consumptie, moeten we meer doen dan voortbouwen op onze vorige klimaatplannen. Ook al was het vorige klimaatplan al heel wat ambitieuzer en omvattender dan het eerste. We moeten duidelijk een versnelling hoger schakelen.

“
**Meer, sneller,
uitgebreider**

Tegelijkertijd moeten we nog meer structureel een energietransitie voorbereiden die maakt dat we onze einddoelstelling van klimaatneutraliteit in het vizier houden. Zo willen we bijvoorbeeld het aantal (woning) renovaties per jaar verdubbelen, breiden we de werking van de Energiecentrale uit en wordt de werking naar appartementen opgeschaald. Er komt een rollend klimaatfonds dat de gewenste renovaties ook sneller toekomstbestendig maakt.

Om de energietransitie – naar 100 % hernieuwbare energie (groene stroom en groene warmte) – op termijn waar te maken, moeten we ook stevige stappen zetten richting gasloze verwarming. Daarom is het helpen realiseren van een uitbreiding en bijkomende warmte/stoomnetten (op restwarmte of een belangrijke andere bron van hernieuwbare energie) een must. Net zoals het uitbouwen van andere alternatieven. We maken ook stevig werk van meer groene stroomproductie in Gent.

Daarvoor mikken we op de verdubbeling van het aantal zonnepanelen tegen 2025. Tegen 2030 wordt het potentieel aan windenergie van ongeveer 30 windturbines gerealiseerd, voornamelijk in de haven. Dat aantal zal bestaan uit bijkomende windturbines en de vervanging van bestaande exemplaren.

Voor bedrijven en organisaties breiden we de coaching op maat voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energie uit. Daarbij richten we ons vooral op bedrijven en organisaties met een groot gebouwenpatrimonium, door hen te stimuleren om een langetermijnvisie voor hun patrimonium uit te werken én uit te voeren. Het doel? Klimaatneutraal zijn tegen 2050. Als stad nemen we een rol op als energiemakelaar om de uitwisseling van warmte en andere reststromen tussen bedrijven te realiseren. En als aandeelhouder jagen we North Sea Port aan om een ambitieuze klimaatstrategie uit te werken.

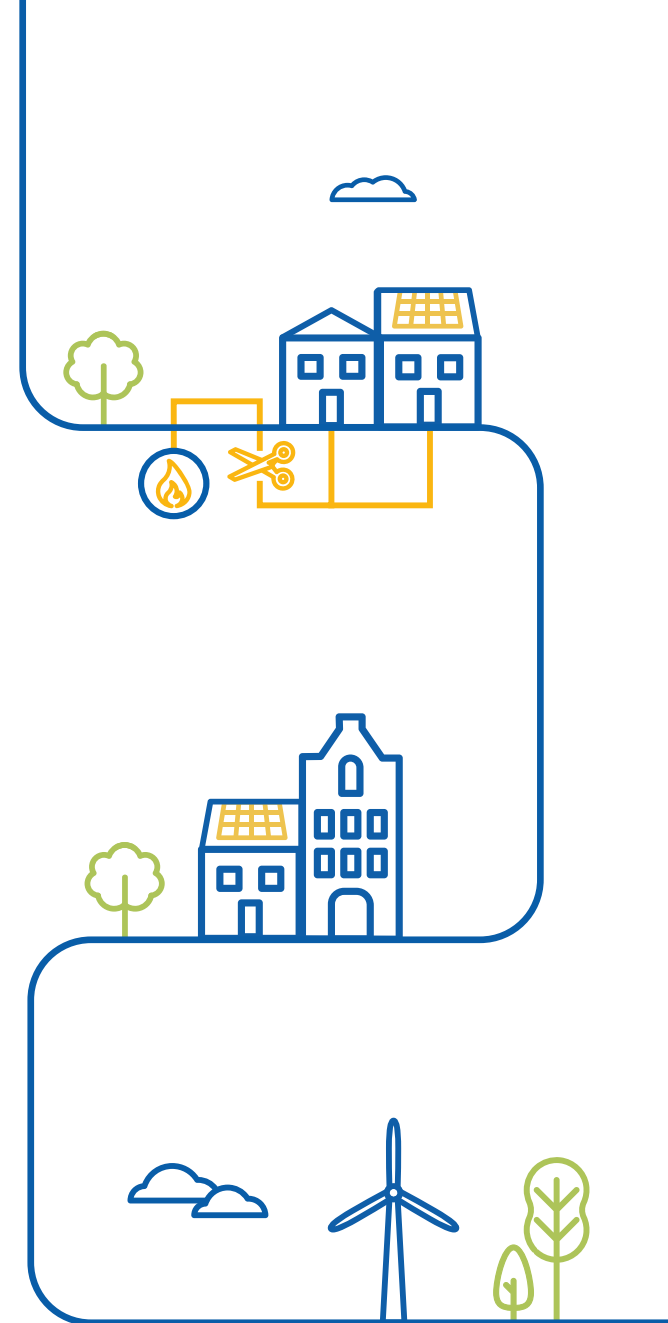

In het klimaatplan 2014-2019 hebben we al stevig ingezet op een lokale voedselstrategie. Dat dit niet onopgemerkt bleef bleef onder andere toen we eind 2019 de prestigieuze 'Global Climate Action Award' van de Verenigde Naties ontvingen. Uiteraard gaan we nu verder bouwen aan onze voedselstrategie, ze verder opschalen en verankeren.

Deze legislatuur richten we ook een grotere focus op circulaire economie. Niet onlogisch als we weten dat 60 % van de totale Vlaamse broeikasgasuitstoot afkomstig is van materiaal-gerelateerde activiteiten.

Klimaatverandering is ondertussen volop aan de gang. Het is dus meer dan nodig om onze stad daarop voor te bereiden. Ook op dat vlak zijn we zeer ambitieus: we willen tegen 2030 klimaatrobust zijn. Ons eerste klimaatadaptatieplan zette vooral in op pilootprojecten. Nu moeten we ons klimaatadaptatiebeleid nog veel meer structureel uitrollen en integreren in alle stedelijke beleidsplannen, instrumenten en processen. Ook verdere kennisopbouw blijft nodig.

“
In Gent voeren we een sociaal klimaatbeleid

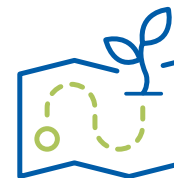
De impact van de coronacrisis zal de komende jaren het beleid mee bepalen. Die zeer terechte aandacht mag de aandacht niet afleiden van de klimaatcrisis. De impact daarvan zal nog vele malen groter zijn. Uit de coronacrisis nemen we ook belangrijke lessen mee: we moeten nog meer inzetten op kwaliteitsvolle huisvesting en meer toegankelijk groen in de buurt. Het is nu dat we de juiste keuzes moeten maken, zodat we beide uitdagingen in één beweging kunnen aanpakken. Dat is wat we met ons klimaatplan 3.0 zullen doen.

Het plan is concreet vertaald in 108 acties. We hebben de ambitie om onze koploperpositie in klimaatbeleid nog te verstevigen en onze verantwoordelijkheid op te nemen om de klimaatcrisis aan te pakken. Dit is ook goed nieuws voor onze Gentenaars en onze bezoekers.

Een klimaatstad is een aangename stad om in te leven, zorgt voor meer wooncomfort en lagere energiefacturen voor zijn inwoners, creëert nieuwe opportuniteiten voor bedrijven en ondernemers, zorgt voor meer lokale jobs, meer zeggenschap over onze energie. Kortom: de uitdaging is groot, maar meer dan de moeite waard.

Tine Heyse, Schepen van Milieu, Klimaat, Wonen en Noord-Zuid

1. Verloop van het traject

Gent is een klimaatstad. Veel Gentenaren, organisaties en bedrijven zijn bekommerd om het klimaat en zoeken mee naar oplossingen. Want overheden alleen kunnen de klus niet klaren. De afgelopen 10 jaar betrokken we stakeholders en Gentenaars op een intensieve manier. We kozen resoluut voor concrete projecten in samenspraak met diverse actoren.

Verderop in deze beleidsnota vind je heel wat voorbeelden. Onze stad is rijk aan bevlogen mensen, die hun kennis, creativiteit en ervaring inzetten voor een klimaatneutraal en klimaatrobuust Gent. We blijven de komende jaren intensief samenwerken met:

- burgers
- ondernemers
- wetenschappers
- studenten
- vzw's

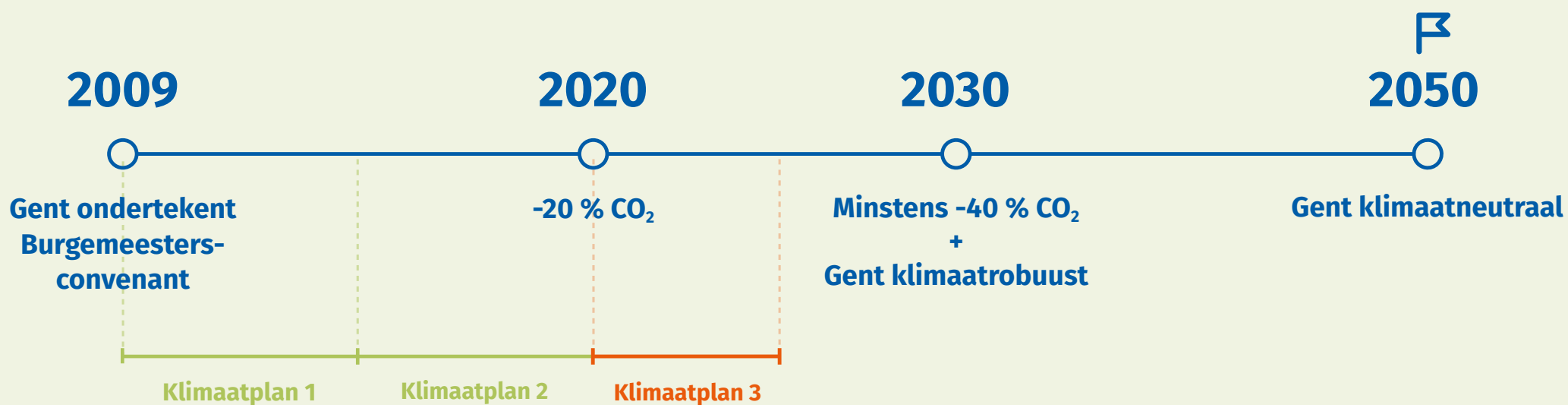
Hierbij gaat het zowel over grootschalige industriële projecten als over kleinere start-ups en burgerinitiatieven. We initiëren projecten, begeleiden en ondersteunen waar mogelijk en werken samen. We geven ze de noodzakelijke experimenteerruimte en helpen bij de opschaling.

In de aanloop van dit plan werden bijkomende trajecten opgezet:

- Eind 2019 nodigde de Minaraad alle betrokken burgers uit om inspraak te hebben in dit nieuwe Klimaatplan. De Minaraad organiseerde hiervoor tussen 21 november en 10 december 2019 zes interactieve thematische workshops. Op 21 januari 2020 volgde een slotbijeenkomst. Deze bijeenkomsten vormden een waardevolle input voor het Klimaatplan en vormen ook een solide vertrekbasis om verder met burgers en organisaties het klimaatbeleid vorm te geven.
- Bedrijven en organisaties werden gevraagd om hun ambities concreet te maken (zie ambities van pagina 70 tot pagina 78).
- We organiseerden een overleg met armoede-experts en sociale organisaties over energie-armoede en sociaal klimaatbeleid. Uit het overleg kwam onder meer het advies om samen met de doelgroep indicatoren uit te werken over het sociaal karakter van het klimaatplan.

Het klimaatplan werd in ontwerpversie besproken op een themacommissie op 25 juni 2020. Adviezen van de Minaraad, de GECORO, de Stedelijke Woonraad, de Stedelijk Adviesraad Noord-Zuidsamenwerking en de Jeugdraad werden meegenomen in de definitieve versie.

De weg naar Gent Klimaatstad

DOELSTELLINGEN 2030	HOOFDSTUKKEN in Klimaatplan 3	
-40 % CO₂	<ul style="list-style-type: none"> • Energiezuinig wonen • Hernieuwbare energie • Bedrijven en tertiaire sector • Transport 	Iedereen betrekken in de klimaattransitie
indirecte uitstoot verlagen	<ul style="list-style-type: none"> • Voeding • Circulaire economie 	
klimaatrobuust	<ul style="list-style-type: none"> • Klimaatadaptatie 	

2. Doelstellingen

In december 2015 hebben 195 landen, waaronder België, een historisch moment gemarkeerd door het tekenen van het Klimaatakkoord van Parijs. Het akkoord legt het streven vast om de opwarming beperkt te houden tot 1,5 graden Celsius. Er moet nu snel een eind komen aan het gebruik van fossiele brandstoffen, want dit is een belangrijke oorzaak van de overmatige CO₂-uitstoot. Om dit te bereiken moeten er op alle niveaus, van het Europese tot aan de individuele bewoner, maatregelen worden genomen.

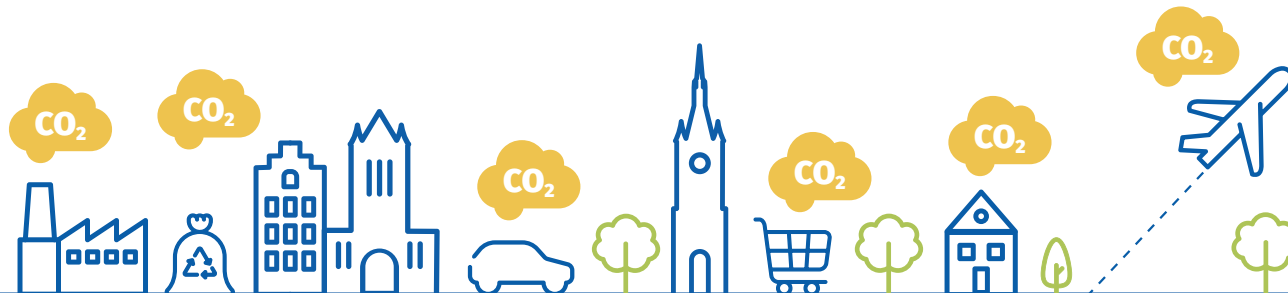
In 2009 al ondertekende onze stad, als eerste in België, het Burgemeestersconvenant, een Europees initiatief om lokale besturen te mobiliseren tegen klimaatverandering. De afgelopen 10 jaar werden heel wat maatregelen getroffen en acties gerealiseerd die er mede voor zorgen dat de doelstelling die we toen formuleerden, -20 % CO₂ tegen 2020 ten opzichte van 2007, binnen bereik ligt. Naar analogie met dit Burgemeestersconvenant voor klimaatmitigatie, de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen, ondertekende Gent in 2014 ook een Burgemeestersconvenant voor klimaatadaptatie (de aanpassing aan de klimaatverandering). Deze formele verbintenis leidde tot de opmaak van een strategie en een actieplan.

Minstens 40 % minder CO₂ in 2030, klimaatrobuust in 2030, klimaatneutraal in 2050

In lijn met het akkoord van Parijs lanceerde Europa in 2015 het nieuwe, geïntegreerde Burgemeestersconvenant voor klimaat en energie. De Gentse gemeenteraad ondertekende dit engagement op 23 november 2015. Dit nieuwe convenant is gericht op het verminderen van de CO₂-uitstoot met minstens 40 % tegen 2030. Ook klimaatadaptatie wordt in dit convenant ondergebracht, zodat mitigatie en adaptatie in één actieplan staan. Het engagement richting Europa bevat ook de doelstellingen op lange termijn: een klimaatneutrale stad tegen 2050. Dit betekent: geen netto CO₂-uitstoot.

50 % energie van eigen bodem

Naast energiebesparing is ook de lokale productie van hernieuwbare energie (wind, zon, warmte) cruciaal. We willen zoveel als mogelijk zelfvoorzienend worden. Tegen 2030 willen we voor 50 % van de elektriciteits- en warmtevraag van de huishoudens opwekken uit lokale hernieuwbare bronnen.

Europese ambitie

Om de doelstelling uit het akkoord van Parijs te behalen - de opwarming van de aarde beperken tot maximaal 1,5°C - moet de uitstoot van broeikasgassen nog sneller naar beneden. Dat besef is ook op Europees niveau doorgedrongen. De Voorzitster van de Europese Commissie Ursula Von der Leyen heeft -55 % CO₂-besparing tegen 2030 vooropgesteld als nieuwe doelstelling voor de EU.

We staan helemaal achter het voorstel van de Europese Commissie. Er is geen tijd te verliezen. We kijken uit naar de integratie op alle niveaus, in alle beleidsdomeinen. Daarmee zal het verschil worden gemaakt.

Waarschijnlijk zullen ook de doelstellingen van het Burgemeestersconvenant worden aangepast. Met bijhorende middelen en maatregelen zullen wij onze ambities binnen het Burgemeestersconvenant kunnen verhogen.

Maar in Gent hebben we niet gewacht op de aangescherpte ambities van Europa. Ons klimaatbeleid gaat verder dan de directe CO₂-uitstoot op het eigen grondgebied. We werken ook op onze indirecte CO₂-uitstoot door consumptie, duurzame voeding en circulariteit. Dat zijn domeinen waarbij heel wat winst valt te halen voor het klimaat, al vallen ze niet onder de sectoren van het Burgemeestersconvenant.

Ook de invulling die we momenteel aan een klimaatrobuuste stad geven en de acties die momenteel genomen worden om neerslagextremen, verdroging en hitte aan te pakken, zijn niet het einddoel. Een aantal effecten van klimaatverandering, zeespiegelstijging bijvoorbeeld, zitten op dit moment nog niet in scope omdat deze effecten pas na 2030 tot uiting zullen komen. Ook op het vlak van adaptatie houden we de vinger aan de pols en passen we waar nodig het actieplan aan.

Dit klimaatplan geeft met concrete acties en budgetten invulling aan de doelstellingen voor de periode 2020-2025.

www.eumayors.eu

**Burgemeestersconvenant
voor Klimaat en Energie
EUROPA**

Als ondertekenaars van het Europees Burgemeestersconvenant nemen steden en gemeenten maatregelen op het gebied van klimaat en energie om hun burgers een betere toekomst te garanderen.

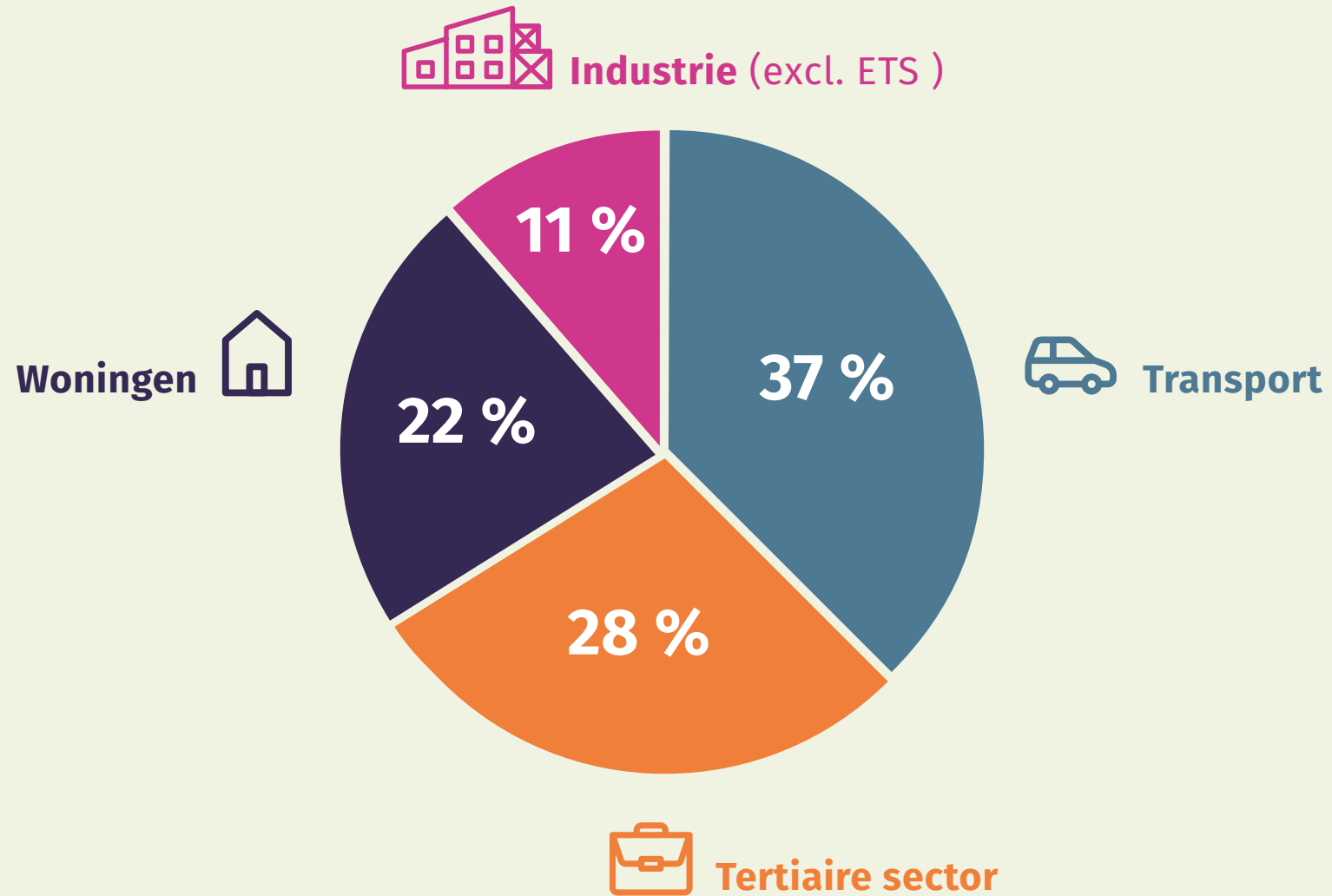
SDG 13	klimaatactie	 13 CLIMATE ACTION
SDG 7	betaalbare en duurzame energie	 7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY
SDG 11	duurzame steden en gemeenschappen	 11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES
SDG 12	verantwoorde consumptie en productie	 12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION
SDG 14	leven op het land	 14 LIFE BELOW WATER
SDG 15	leven op het water	 15 LIFE ON LAND

Sustainable development goals

Het verminderen van de CO₂-uitstoot en het aanpassen van onze stad aan klimaatverandering geven in belangrijke mate invulling aan de duurzaamheidsagenda zoals geformuleerd door de Verenigde Natie als 'Sustainable Development Goals' (SDG's). Via 17 ontwikkelingsdoelen formuleerde de VN een agenda om tegen 2030 de planeet terug op koers richting duurzaamheid te plaatsen.

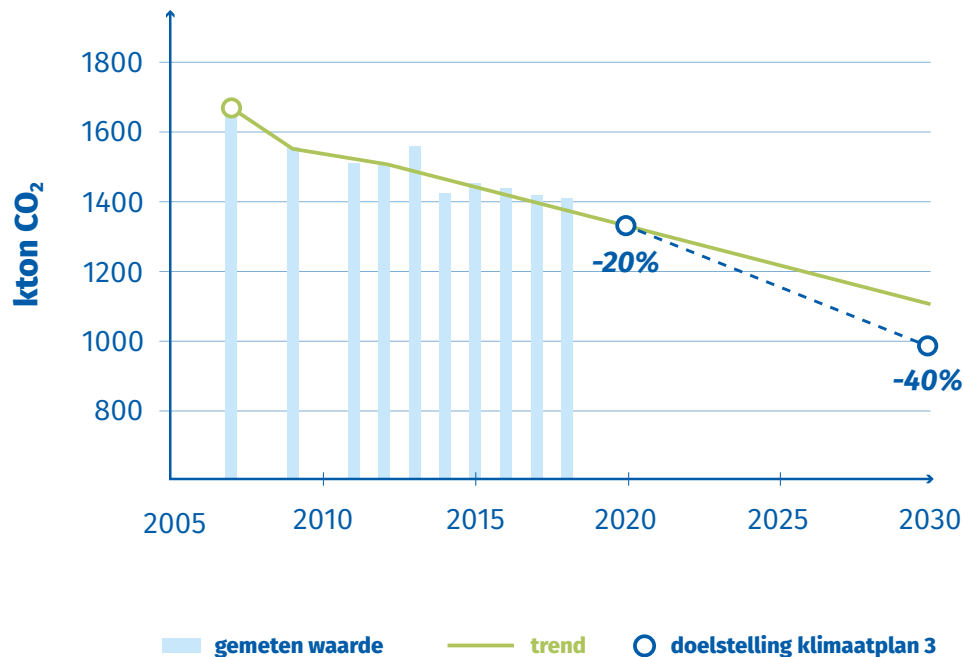
Dit klimaatplan wil met zijn acties concrete invulling geven aan deze SDG's.

CO₂-uitstoot per sector

3. Situatieschets

Data over de uitstoot van broeikasgassen en de productie van hernieuwbare energie zijn onmisbaar om een klimaatbeleid op te baseren. Daaruit kan je afleiden welke sectoren en maatregelen de grootste prioriteit krijgen. VITO (Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek) levert jaarlijks de basisdata voor de Gentse CO₂-uitstoot aan, aangevuld met lokale databronnen (uitstoot van eigen gebouwen en vloot, openbare verlichting, de afvalenergiecentrale IVAGO en het warmtenet van Luminus).

Daling van de uitstoot met 16 %

De uitstoot in de periode 2007-2018 daalde met 16,4 %. We kunnen ook een graaddagencorrectie uitvoeren op de data. Dat is een manier om in de berekeningen het effect van warme ten opzichte van koude winters uit te vlakken. Dan zien we dat de daling sterker is. Mochten alle winters even koud zijn, dan zien we een daling van de CO₂-uitstoot in dezelfde periode van 18,7 %. Tot slot zien we ook een redelijk sterke dalende trend per inwoner, terwijl de Gentse bevolking in de periode 2007-2018 met meer dan 25.000 inwoners groeide. Deze dalende trend van de uitstoot per inwoner is goed nieuws.

Toch is dit onvoldoende om de doelstelling van -40 % in 2030 te halen. Daarvoor zijn de extra inspanningen beschreven in dit plan noodzakelijk.

“
We schakelen een versnelling hoger

De CO₂-uitstoot opgenomen in de monitoring omvat vier grote categorieën

1. **Transport** neemt het grootste aandeel voor zich, nl. 38 %. De uitstoot door transport daalde in de periode 2007-2018 met 12 %. Meer dan de helft van die uitstoot is afkomstig van snelwegverkeer. Op snelwegen zien we een status quo, op lokale wegen een beperkte daling. De Vlaamse overheid kon vanaf 2017 enkel een veranderende voertuigmix meenemen in de update en geen nieuwe voertuigkilometers. Voor 2017 en 2018 wordt bij gebrek aan data verondersteld dat het totale aantal voertuigkilometers van 2016 ook in die jaren geldt. Hierdoor is bijvoorbeeld de impact van het circulatieplan nog niet meegenomen in de data.
2. **De tertiaire sector** neemt 28 % in van de Gentse CO₂-uitstoot. In 11 jaar tijd daalde de uitstoot met 17 %.
3. **De huishoudens** zijn een derde belangrijke categorie met 22 % van de uitstoot. Bij deze sector is de daling het meest uitgesproken, -28 %, ondanks het stijgende aantal inwoners.
4. **De uitstoot van industrie** exclusief ETS neemt 11 % voor zijn rekening. De daling in de periode 2007-2018 bedroeg 24 %. Het gaat over bedrijven die niet vallen onder het Europese emissiehandelssysteem (zie verder 'Zware industrie').

38 %

28 %

22 %

11 %

Hernieuwbare energie op schema

Naast de CO₂-uitstoot monitort VITO ook de productie van hernieuwbare energie. De cijfers van hernieuwbare energie omvatten de opbrengsten van windenergie, energie uit zonnepanelen, energie uit afvalverbranding (fractie biomassa) en warmte-opbrengsten van zonneboilers en warmtepompen. Om deze cijfers tastbaar te maken worden ze ten opzichte van de totale energievraag van de huishoudens gezet (elektriciteit en verwarming). Dit wordt de 'zelfvoorzieningsgraad' genoemd. In het vorige plan werd 15 % als doelstelling naar voor geschoven. De zelfvoorzieningsgraad steeg in 2018 fors tot 18,3 %, voornamelijk door nieuwe windturbines in de haven. Ook op het vlak van fotovoltaïsche zonnepanelen (PV) en zonneboilers werd een stijging genoteerd. De voorlopige data 2019 wijzen opnieuw op forse stijging, nu vooral op het vlak van fotovoltaïsche zonnepanelen. De tussentijdse doelstelling werd dus gehaald.

Voeding en circulaire economie

Naast ons energiegebruik hebben ook andere gewoonten een grote invloed op de CO₂-uitstoot en dus op het klimaat: de materialen die we gebruiken in producten en in de bouw, het vlees, zuivel of ander voedsel dat we consumeren, het afval dat we produceren. Ons gedrag zorgt ook voor CO₂-uitstoot elders in de wereld. De afgelopen 10 jaar bouwden we heel wat expertise op binnen het thema voeding. We zetten dit verder en nemen ook een nieuw thema op: circulaire economie. Door het delen, herstellen en hergebruiken van bestaande materialen kunnen we er voor zorgen dat het grondstoffen- en energieverbruik daalt, en er zo minder CO₂ wordt uitgestoten.

Een boot op zonne-energie brengt de lokaal geteelde groenten van De Goedinge in Afsnee via de Leie naar het centrum van Gent.

Directe CO₂-uitstoot in Gent door verbranding van fossiele brandstoffen

Indirecte CO₂-uitstoot buiten Gent door consumptie van Gentenaars

Zware industrie

Op Gents grondgebied bevinden zich een aantal bedrijven met een hoog energieverbruik: voornamelijk energieproducenten en productiebedrijven voor staal, papier en cement. Die vallen onder het Europese Emissions Trading System (ETS), de hoeksteen van het Europese klimaatbeleid. Bedrijven kunnen over de hele Europese Unie uitstootrechten opkopen en verkopen. Het spitst zich toe op het verminderen van industriële broeikasgassen. Op het vlak van regelgeving en beleid kan een lokale overheid hier weinig aan toevoegen. Daarom wordt de uitstoot van ETS-bedrijven niet opgenomen in het Burgemeestersconvenant. Toch willen we hier als Stad ook op inzetten, onder andere door als makelaar op te treden bij de uitwisseling van reststromen tussen grote bedrijven. Zo faciliteerde en stimuleerde de Stad het hergebruik van restwarmte van papierfabriek Stora Enso, afvalverwerker IVAGO of zeepfabrikant Christeyns. Kostbare warmte die vroeger verloren ging, wordt nu hergebruikt.

Klimaatverandering

Het verminderen van de uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen blijft de belangrijkste maatregel om de opwarming van de aarde zoveel mogelijk te beperken. Het Klimaatakkoord van Parijs van 2015 streeft ernaar de wereldwijde temperatuuroename ruim onder de 2°C te houden, liefst zelfs onder de 1,5°C ten opzichte van het pre-industriële tijdperk.

Op dit moment bedraagt de wereldwijde opwarming al 1°C. Door de klimaatopwarming worden we niet alleen geconfronteerd met hogere temperaturen en zeespiegelstijging maar ook met wijzigende weerspatronen, extremere weersomstandigheden en ernstige calamiteiten. Dit wordt elke dag meer zichtbaar. Hittegolven, droogte, bosbranden, overstromingen, orkanen, het wegsmelten van gletsjers en noordpoolijs zijn dagelijkse kost in het wereldnieuws.

Vlaanderen kent een gematigd klimaat, waardoor weersomstandigheden over het algemeen minder extreem zijn. Maar de jaarlijkse gemiddelde temperatuur is in Vlaanderen al sterk toegenomen (+2,5°C sinds 1850) en de laatste jaren zijn telkens opnieuw bij de warmste jaren sinds het begin van de metingen. Er worden meer tropische dagen ($\geq 30^\circ\text{C}$) geregistreerd (nu 6 per jaar). Hittegolven komen vaker voor (nu gemiddeld 1 per jaar) en zijn intenser (ze duren langer, nu gemiddeld 8 dagen, en kennen hogere temperaturen). De voorbije jaren werden nooit eerder gemeten recordtemperaturen gehaald in Vlaanderen, met als dagrecord in Ukkel 39,7 °C op 25 juli 2019.

De jaarlijks gemiddelde hoeveelheid neerslag nam toe, met nattere maar sneeuwloze winters. In de zomer komen dan weer vaker en intensere onweersbuien voor. Maar die neerslag valt op zeer korte tijd. En periodes zonder neerslag worden steeds langer. De voorbije vier zomers waren bij de droogste zomers ooit gemeten, waarbij het neerslagtekort stelselmatig opliep.

Wat voorspellen de klimaatscenario's?

- Binnen 30 jaar kan het gemiddeld nog 2,2°C **warmer** zijn, tegen 2100 zelfs 7,2°C als we er niet in slagen de uitstoot van broeikasgassen drastisch te verminderen.
- In de winter kan er tegen 2100 tot 38 % **meer regen** vallen. In de zomer wordt het waarschijnlijk droger en kan het tot de helft minder regenen tegen 2100. Het aantal zomerse regendagen neemt dan af, maar het kan wel intenser regenen.
- De **zeespiegel** kan de komende decennia sneller beginnen te **stijgen**; tot gemiddeld 8 mm per jaar. Dat leidt tot een stijging van minstens 80 cm tegen 2100.
- Onze **winters** worden **natter**. Dat zal hogere piekafvoeren in de hand werken en leiden tot meer en grotere overstromingen vanuit waterlopen:
  - De kans op rivieroverstromingen kan toenemen met een factor 5-10.
  - De overstromingspeilen kunnen gemiddeld met een 20-tal cm stijgen.
- De **drogere, warmere zomers** zullen droogte en waterschaarste in de hand werken. Dit kan bijvoorbeeld zorgen voor drinkwatertekort, verdroging van de natuur en stedelijk groen, opbrengstverliezen in de landbouwsector, te weinig diepgang voor de scheepsvaart, slechtere waterkwaliteit met vissterfte als gevolg. Klimaatverandering zal ook een impact hebben op de menselijke gezondheid door hittegolven, zomersmog, hooikoorts en allergieën, infectieziekten, besmet voedsel en water.

© Haider Al-Nakeeb

4

**IEDEREEN BETREKKEN IN
DE KLIMAATTRANSITIE**

4.1. Een sociaal en rechtvaardig klimaatbeleid

De zwakkeren in de samenleving zijn het meest kwetsbaar voor de opwarming van de aarde. We willen gezinnen weerbaarder maken tegen energieprijsstijgingen door energiebesparende maatregelen te ondersteunen. We willen dat iedereen toegang heeft tot gezonde en duurzame voeding. We willen een betere luchtkwaliteit, zeker in de meest kwetsbare, vervuilde wijken. Naast CO₂-vermindering en een betere leefomgeving zijn ook economische voordelen te verwachten, zoals een groei in het aantal jobs, bijvoorbeeld voor renovatie en innovatie, ook in de sociale economie.

Momenteel zijn op zowat alle levensdomeinen, van wonen over mobiliteit tot voeding, klimaatmaatregelen noodzakelijk. En dat terwijl niet iedereen beschikt over dezelfde capaciteit om die maatregelen te nemen. Dit stadsbestuur kiest voor een rechtvaardig klimaatbeleid. We proberen iedereen mee te krijgen in onze klimaatambities en hebben specifiek oog voor mensen die het niet breed hebben in onze samenleving.

Daarom blijft het terugdringen van energiearmoede een prioriteit en is het de doelstelling om daar met nog meer engagement en middelen op in te zetten. De grote accenten, hieronder opgelijst, worden verderop in het plan uitgewerkt:

- Terugdringen van energiearmoede krijgt een prominente plaats in de werking van de Energiecentrale. Voor kwetsbare huishoudens wordt basiswoonkwaliteit geïntegreerd in de renovatiebegeleiding. De focus komt nog meer dan voorheen te liggen op noodkopers en huurders.
- Een rollend klimaatfonds zorgt ervoor dat de drempel van prefinanciering van de investering wordt weggewerkt. Mensen die niet genoeg kunnen sparen of bij een bank terecht kunnen, kunnen zo ook gebruik maken van premies.
- Net als vorige legislatuur nemen we als stad het initiatief om sociale woningen sneller en energiezuiniger te renoveren. Gent investeert in energiezuinige sociale huisvesting via investeringssubsidies voor renovatie en nieuwbouw en voorziet daarenboven nog budget voor energiestudies.

Collectief meer ruimte geven aan groen en water, zoals uitgewerkt in het hoofdstuk adaptatie, zorgt ook voor een sociaal klimaatbeleid. Kwetsbare wijken worden beter bestand gemaakt tegen de negatieve gevolgen van klimaatverandering. We geven prioritair aandacht aan hot spots, die plaatsen waar effecten zich het eerst dreigen voor te doen en de sociale impact het hoogst zal zijn.

Gent wil tegelijkertijd gezond, groen en bereikbaar zijn. Mobiliteit is pas echt duurzaam als het verplaatsingssysteem werkt en betaalbaar, ecologisch verantwoord, veilig én rechtvaardig is. Daarom werken we een actieplan vervoersarmoede uit.

4.2. Klimaatbeleid over stadsgrenzen heen

De doelstellingen die in dit plan naar voor worden geschoven kunnen niet behaald worden zonder de steun van hogere overheden. In dit klimaatplan geeft de Stad Gent de optimistische boodschap om te evolueren naar een klimaatneutrale en klimaatrobuuste stad. We doen dit stap voor stap, door onze acties op te drijven, en zo het energieverbruik te doen dalen, energiearmoede terug te dringen, de productie van hernieuwbare energie te ondersteunen.

Willen we het volle potentieel van onze acties kunnen benutten, dan is intense afstemming en samenwerking met de Vlaamse en Belgische overheid een must. Andersom stelt het ook de hogere overheden in staat om echte veranderingen op het terrein te realiseren, hiervoor zijn lokale besturen het beste geplaatst.

Op vlak van wetgeving is de Vlaamse overheid ons eerste aanspreekpunt. In zowat alle domeinen van het klimaatbeleid voert het stadsbestuur een stimulerend en faciliterend beleid. Dit heeft zijn beperkingen, een beleid kan niet enkel en alleen gebaseerd zijn op goodwill. We bepleiten bij de Vlaamse overheid ambitieuze targets en handhaving op het vlak van wetgeving. We signaleren mogelijke knelpunten op het terrein mochten Vlaamse maatregelen ons stimulerend beleid tegengaan.

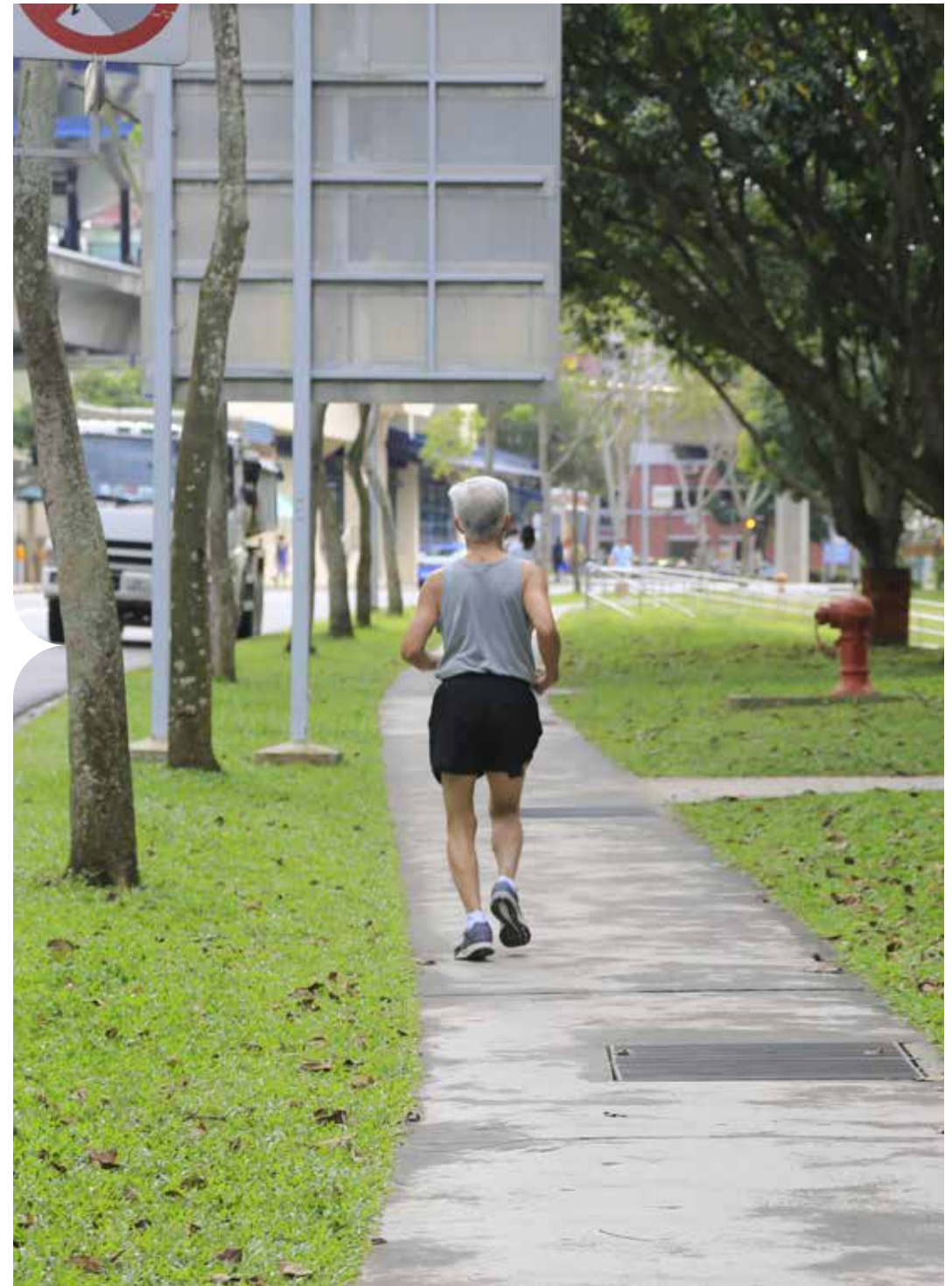
Ook op het vlak van concrete acties en initiatieven is de Vlaamse overheid een belangrijke partner. Naast hun betrokkenheid op het terrein in pilootprojecten, is de verdere opschaling van die acties buiten Gent belangrijk. Heel wat acties hebben potentieel op Europees of Vlaams niveau of in een andere stad of gemeente. We zetten ons in om leerpunten en goede voorbeelden te delen in onze relaties met de Vlaamse overheid, de klimaatwerking van de VVSG of in één-op-éénrelaties met andere besturen.

Het Europees niveau speelt een centrale rol in het sturen en financieren van het klimaatbeleid. Dat zal de komende jaren nog toenemen. Met een 'Green Deal' wil de Europese Commissie de klimaatimpact van alle sectoren verminderen: energie, industrie, voeding, mobiliteit, infrastructuur en gebouwen. Ze wil de duurzame transitie ook met alle mogelijke instrumenten vormgeven: taxatie, wetgeving, innovatie, opleiding én een groot investeringsbudget. Als Stad zullen we inzetten op de mogelijkheden van InvestEU, Innovation Fund (industriële innovatie) en het Just Transition Scheme (transport en energie). Ook blijven we inzetten op andere Europese subsidiemogelijkheden zoals Horizon Europe, Interreg, LIFE en Elena. Die financieringskanalen zijn onmisbaar om projecten met impact te ontwikkelen, in samenwerking met bedrijven, kennisinstellingen en organisaties.

4.3. Een engagerend klimaatbeleid

Gent Klimaatstad is natuurlijk de Gentenaar, met al zijn innovatieve ideeën, engagement en nooit aflatende volharding. Sinds de Stad in 2009 voor de eerste keer het engagement voor klimaatneutraliteit in 2050 uitsprak, is er een ongeziene stroom aan ideeën geuit op transitie-arena's en denkmomenten. Er zijn klimaatprojecten groot en klein uit de grond gestampt. Inwoners, bedrijven, scholen en verenigingen werken op hun eigen terrein en op hun eigen manier aan een klimaatgezonde stad.

De komende jaren blijven we sterk inzetten op samenwerking die leidt tot CO₂-besparing en meer klimaatadaptatie. Speciale focus komt te liggen op de sociale rechtvaardigheid om ons stedelijk beleid rond energie-armoede te verbeteren.

Actie 1: Communicatie Gent Klimaatstad

Met de algemene communicatiestrategie van Gent Klimaatstad willen we de Gentenaar deel laten uitmaken van de klimaatneutrale ambitie en de goede voorbeelden van Gentenaars zichtbaar maken.

Gent is een vernieuwende koploper met burgerinitiatieven zoals adviesraden, groepsaankopen voor zonnepanelen en autodelen én met ondernemingen die pionieren in korte ketenvoeding of als lokale energiecoöperatie. Die dynamiek zoeken we actief op en grijpen we aan om de Gentenaar die goed bezig is in de kijker te zetten en nog meer te ondersteunen met nieuwe instrumenten.

De communicatie van Gent Klimaatstad moet ervoor zorgen dat alle Gentenaars onze ambitie kennen om Gent in 2050 leefbaar te houden en klimaatneutraal te maken. Daarbovenop bieden we hen inspiratie om hun eigen leven duurzamer in te richten en klaar te zijn voor de toekomst. We gebruiken daarvoor de vaste digitale kanalen van Gent Klimaatstad (website, sociale media, nieuwsbrieven) en drukwerk waar nodig en gaan de conversatie aan met onze inwoners om de vinger aan de pols te houden. Want samen staan we sterker.

Actie 2: Ondersteuningsaanbod

De Gentenaars krijgen hulp bij hun klimaatvriendelijke plannen met workshops en begeleiding zodat ze zorgeloos aan de slag kunnen. Dat gaat van samen met je burens je voortuin vergroenen, energiemaatregelen nemen tot een buurtmoestuin starten. Dit aanbod is erop gericht dat inwoners snel actie kunnen ondernemen zonder al te veel rompslomp. Dat kan leiden tot grotere acties en veranderingen. Alle thema's uit dit klimaatplan zijn daarin terug te vinden. Communicatie is cruciaal om de Gentenaar deel te laten uitmaken van dit klimaatverhaal, inclusief moeilijk te bereiken doelgroepen.

Terwijl we heel hard geloven in de intentie van de Gentenaars om klimaatvriendelijk te handelen, geloven we tegelijk ook dat er veel drempels zijn die dat verhinderen: een gebrek aan financiële middelen, opkijken tegen de rompslomp bij verbouwingen, onvoldoende informatie. Mensen hebben goede intenties, maar gaan vaak niet tot actie over. Dat is menselijk. Of we het nu nudging, gedragsverandering of keuzearchitectuur noemen, we proberen die kloof tussen willen en doen te overbruggen. We weten uit de ervaring met de Energiecentrale dat dit werkt. Een laagdrempelig aanbod van workshops en begeleiding moet het zo gemakkelijk mogelijk maken om actie te ondernemen. Dit dient als opstap naar een uitgebreider begeleidingsaanbod, waar inwoners, scholen en verenigingen grotere ingrepen of een structureel beleid mee kunnen uitwerken.

Actie 3: Wedstrijd innovatieve projecten

Een goed idee dat bijdraagt aan de oplossing van het klimaatprobleem op Gents grondgebied verdient onze aandacht en een budget om op te starten. Twee keer in deze legislatuur voorzien we een wedstrijd waarvoor we innovatieve ideeën zoeken die steun nodig hebben en een groot potentieel vertonen om de CO₂-uitstoot te verminderen of de stad sneller klimaatrobuust te maken.

Gent Klimaatstad stimuleert experimenten. Met een wedstrijdformule activeren we de innovatieve natuur van de Gentenaar. We willen ideeën een kans geven die net dat stapje verder zetten en voldoende potentieel hebben.

Actie 4: Klimaatevent

We brengen Gentenaars die actie ondernemen voor het klimaat regelmatig bij elkaar. In 2022 organiseren we opnieuw een festival op maat van Gent Klimaatstad.

In 2018 organiseerden we het evenement 'Gent aan Zee' voor alle enthousiaste Gentenaars die zich inzetten voor het klimaat. Dat werkte heel inspirerend en motiverend, zoals bleek uit de grote opkomst en de positieve reacties achteraf. Op dat elan gaan we verder.

Actie 5: Klimaatarena

De klimaatarena laat elk jaar Gentse jongeren aan het woord. Daar kunnen zij het beleid bevragen over de klimaatambitie en eigen voorstellen formuleren.

De toekomst is van onze kinderen, dat is wel duidelijk (en maken ze ons ook zelf duidelijk). Jongeren en kinderen willen we laten deelnemen aan de klimaatneutrale ambitie met inspraakmomenten. Ook zullen we hen informeren met een educatief aanbod.

Actie 6: Educatief aanbod

Er is een klimaateducatief aanbod voor lager en secundair onderwijs in de vorm van laagdrempelige, eenvoudig te boeken workshops én langer lopende, structurele begeleiding.

05

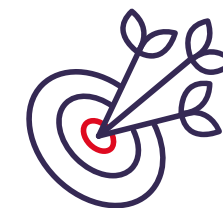
**ENERGIEZUINIG
WONEN**

5.1. Doelstelling

In 2018 werd ongeveer een kwart van de Gentse CO₂-uitstoot veroorzaakt door woningen. Het terugdringen van het energieverbruik van de woningen blijft dus een cruciale factor voor het realiseren van de klimaatambities. Bij slechts 19 % van de Gentse woningen is de dakisolatie, beglazing én verwarming al energiezuinig. Dit betekent dat bij 81 % van de woningen nog 1 of meerdere basisstappen gezet moeten worden. Dit kan gaan om relatief kleine ingrepen zoals isoleren of de verwarmingsketel vervangen tot en met grondige renovaties.

Het energiezuinig maken van de Gentse woningen blijft dus prioritair. Daarbij ligt de focus op drie basisingrepen: dakisolatie, isolerend glas en efficiënte verwarming. We maken dit voor meer Gentenaars mogelijk door via de Energiecentrale ontzorging op maat aan te bieden. Dat aanbod op maat reikt van een éénmalig renovatieadvies, renovatiebegeleiding voor en tijdens de werken en financiële ondersteuning tot wijkrenovaties en collectieve projecten. We hebben de ambitie om voor de Gentse woningen een individueel stappenplan op te stellen. Daarin wordt precies vermeld hoe het energieverbruik kan verminderen en hoe de resterende energievraag ingevuld kan worden met hernieuwbare energie.

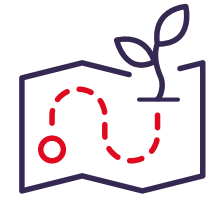
Deze doelstelling is maar haalbaar indien we er deze legislatuur in slagen onze huidige inspanningen te verdubbelen.

Dat betekent concreet: verdubbeling van het aantal renovatieadviezen, verdubbeling van het aantal renovatiebegeleidingen, verdubbeling van het aantal appartementen die we begeleiden en verdubbeling van het aantal sociale woningen die we extra-energiezuinig kunnen maken.

Dit zorgt ervoor dat Gentse huishoudens in 2025, 15 % minder energie verbruiken, en in 2030 30 % minder energie verbruiken

5.2. Waar staan we?

Stimuleren en begeleiden van energiezuinige ingrepen bij bestaande en nieuwe Gentse woningen

In de vorige legislatuur werd de Energiecentrale opgericht als one-stop-shop voor advies en begeleiding van energiezuinige ingrepen in woningen op de private woningmarkt. De Energiecentrale is een samenwerking tussen de Dienst Milieu en Klimaat en vzw REGent en vervult de rol van Vlaams Energiehuis voor Gentenaren.

De klantvriendelijke manier waarop Gentenaren benaderd worden, is eigen aan de werking van de Energiecentrale. De keuzes van de huiseigenaars worden op cruciale momenten ondersteund en gemakkelijker gemaakt. De focus ligt op het wegnemen van de kopzorgen die het energiezuinig maken van een woning met zich meebrengt. De persoonlijke aanpak is de sleutel tot een goede dienstverlening: de Gentenaar krijgt een aanbod van diensten op maat van de toestand van het huis, het beschikbare budget en de beschikbare tijd en kennis om deze renovatie te organiseren. Op basis van gedragswetenschappelijke inzichten en voortschrijdend inzicht wordt de aanpak van de Energiecentrale voortdurend verfijnd en bijgestuurd om het aantal drempels tot een minimum te beperken.

De Energiecentrale...

- verleent advies aan huis met als resultaat een stappenplan op lange termijn en op maat van de woning én het budget.
- begeleidt elke energiezuinige ingreep tot zover dat nodig is: zoeken van aannemers, opmaken van goede offertevraag, advies bij het vergelijken van offertes, planning en opvolging van de werken.
- maakt energiezuinig renoveren voor zoveel mogelijk Gentenaars betaalbaar door hen te helpen het volledige financiële ondersteuningsaanbod voor energiezuinig renoveren te benutten. Zowel dat van de Stad Gent als dat van andere overheden.
- stimuleert en ondersteunt collectieve renovaties

Sinds het ontstaan van de Energiecentrale in 2014 is de dienstverlening gestaag gegroeid met als resultaat een werking van gemiddeld 1.000 adviezen aan huis en een 400 renovatiebegeleidingen per jaar. De focus van de werking lag op energiezuinige renovatie van de bestaande woningen. Speciale aandacht ging naar het bereiken van verhuurders en eigenaars met beperkt inkomen.

De aanpak van de Energiecentrale gaf tussen 2014 en 2019 aanleiding tot 30 miljoen euro aan investeringen in de Gentse huizen, goed voor 660 extra jobs in de bouwsector. Dankzij deze ingrepen werd er in totaal 1.220.000 euro per jaar bespaard op de energiefacturen. Dat is 5.800 ton per jaar minder CO₂-uitstoot.

Daarbovenop maakten heel wat Gentenaren, met of zonder advies van de Energiecentrale, zelfstandig werk van het energiezuinig maken van hun woningen. In de afgelopen tien jaar realiseerden we zo een daling van het energieverbruik met 16 % en een daling van de CO₂-uitstoot met 27,6 %.

In de afgelopen 5 jaar werden meer dan **10.000 Gentenaars bereikt**.

5005

ADVIEZEN

2111

BEGELEIDINGEN

4510

ENERGIESCANS

6732

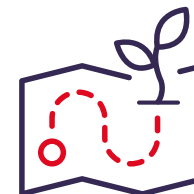
**ENERGIE-
PREMIES**

852

**ENERGIE-
LENINGEN**

Energiearmoede voorkomen

Omdat energie aan de basisnoden raakt, is energiearmoede een groeiende bekommernis. De kosten voor energieverbruik nemen een steeds grotere hap uit het gezinsbudget. Niet alleen de energieprijzen spelen hier een rol, de energiefactuur ligt bij kwetsbare gezinnen vaak ook hoger door slecht geïsoleerde huizen en huishoudtoestellen met een hoog energieverbruik.

De Stad Gent wil haar kwetsbare gezinnen zoveel mogelijk wapenen tegen de hoge energieprijzen. In de afgelopen 6 jaar werkte de Energiecentrale samen met OCMW Gent een tweesporenbeleid uit om kwetsbare gezinnen te ondersteunen in het verlagen van hun energiefactuur:

- Inzetten op energiezuinig gedrag door middel van energiescans en subsidie voor energiezuinige toestellen bij huurders en eigenaars met onvoldoende financiële slagkracht om te renoveren.
- Stimuleren en ondersteunen van basisenergiezuinige renovaties: dakisolatie, isolerende ramen en veilige en energiezuinige verwarming door middel van verhoogde energiepremies en renovatiebegeleiding op maat.
- In het pilootproject 'Dampoort Knapt Op' werd ervaring opgebouwd rond renovatie bij noodkopers. Ook hier bleek de energiebesparing substantieel.

Dit leidde tot 1.303 energiescans en 808 begeleidingen bij kwetsbare doelgroep. 69 % van het premiebudget ging naar Gentenaren met een beperkt inkomen. Bij het bepalen van die groep wordt in 2020 de grens gehanteerd van maximum 37.430 euro voor een alleenstaande zonder kinderen ten laste, 49.190 euro voor gehuwden zonder kinderen ten laste.

Daarnaast werd er geïnvesteerd in het energiezuiniger maken van sociale huisvesting. Dankzij investeringssubsidies werden 267 sociale woningen extra energiezuinig gemaakt. Door het financieren van energiestudies werd het ambitieniveau bij de renovatie van 2.216 woningen opgedreven.

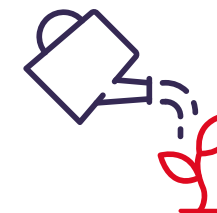

5.3. Acties

Stimuleren en begeleiden van energiezuinige ingrepen bij bestaande en nieuwe Gentse woningen

Om de ambitie van -30 % energieverbruik tegen 2030 waar te maken, moeten we onze huidige inspanningen minstens verdubbelen. Er moet werk gemaakt worden van een aantal drempels waar we vandaag nog op stoten: problemen met basiswoonkwaliteit, financiële drempels en gebrekkige kennis van/vertrouwen in hernieuwbare technieken. Om de renovatieratio op te drijven willen we de inspanningen voor collectieve renovaties, met name bij appartementen, opschalen. De werking wordt uitgebreid naar nieuwbouw en grondige renovatie waarbij we vooral focussen op hernieuwbare energietechnieken voor verwarming en warm water. Deze woningen zullen immers de eersten zijn die de stap naar fossielvrij verwarmen kunnen zetten.

Actie 7: Werking van de Energiecentrale wordt sterk uitgebreid

Om de nodige opschaling te kunnen realiseren wordt de werking van de Energiecentrale sterk uitgebreid. Hiervoor wordt extra werkingsbudget uitgetrokken en extra personeel ingezet. Naast het verderzetten van de reguliere werking zal de Energiecentrale in de komende 6 jaar inzetten op nieuwe dienstverlening:

- **INTEGRATIE BASISWOONKWALITEIT:** elektriciteit, opstijgend vocht en gebrekkig sanitair verhinderen energiezuinige ingrepen. De renovatiebegeleiding van de Energiecentrale integreert de begeleiding van deze maatregelen voor basiswoonkwaliteit als dit een noodzakelijke voorwaarde is voor energierenovaties bij eigenaars-bewoners met een beperkt inkomen.
- **UITBREIDING WERKING APPARTEMENTEN:** het energiezuinig maken van appartementen is vaak complex en vergt een aparte aanpak. De werking naar verenigingen van mede-eigenaars en syndici wordt uitgebreid. Door de mix aan eigenaar-bewoners en eigenaar-verhuurders in appartementsgebouwen, willen we zo ook het aantal gerenoveerde huurappartementen opdrijven.
- **DE WEG NAAR GASLOOS:** aantal adviezen en begeleidingen voor doorgedreven isoleren en hernieuwbare energietechnieken wordt opgedreven om een groter aantal huizen klaar te maken voor een gasloze toekomst. We richten ons hiervoor niet enkel op bestaande woningen, voor dit aspect worden de adviezen van de Energiecentrale uitgebreid naar nieuwbouwwijken en grondige renovatie.
- **KEUZEGEDRAG DOELGERICHT ONDERSTEUNEN:** de reguliere werking van de Energiecentrale wordt verder versterkt om de dienstverlening zo nauw mogelijk te laten aansluiten bij het (keuze)gedrag van klanten. Gedragsonderzoek en permanente evaluatie van de bestaande dienstverlening worden gebruikt om dienstenaanbod verder bij te sturen met het oog op zo weinig mogelijk drempels voor de Gentenaar. De ontzorging is er niet alleen op technisch vlak, maar de renovatiebegeleider neemt waar wenselijk ook zoveel mogelijk 'rompslomp' over.

Actie 8: Een rollend klimaatfonds maakt energierenovaties haalbaar voor meer Gentenaars

Financiële drempels zijn en blijven de grootste factor in het uitstellen van energierenovaties. De bestaande premies kunnen een extra stimulans zijn maar zijn vaak ook ontoereikend. Omdat de premies pas na de werken uitgekeerd worden, blijven Gentenaars die deze investering moeilijk kunnen voorschieten of kunnen lenen bij een bank tegen deze drempel aanbotsen. De bestaande energielening komt hier voor een stuk aan tegemoet. Het maximaal te ontlene bedrag van 15.000 euro is echter te laag voor wie meer dan één ingreep moet prefinancieren terwijl een voelbare daling van de energiefactuur (en dus ook een betere terugverdientijd) in vele gevallen pas gerealiseerd kan worden door het combineren van twee of meer energetische ingrepen.

“
Grondige renovatie met goedkope energieleningen

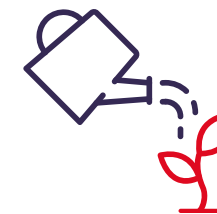
Daarom wordt de financiële ondersteuning stapsgewijs bijgestuurd:

- De subsidies voor energiebesparende maatregelen blijven ook in 2020 bestaan, net als de (Gentse) energielening.
- Intussen wordt gewerkt aan het opzetten van een rollend fonds voor woningrenovatie.

Vanuit dit fonds bieden we de renoverende Gentenaar leningen aan met een langere terugbetalingstermijn en lage rentevoet (0 % voor de kwetsbare doelgroep). Dit lost niet alleen het probleem van (pre)financiering op, maar maakt het ook mogelijk om de renovatie meteen grondiger aan te pakken zodat de besparing op de energiefactuur meteen voelbaar is. Bestaande Vlaamse premies worden meteen ingezet om de lening al deels af te lossen, zodat de maandelijkse terugbetalingen nog verlaagd worden.

De Stad stelt hiervoor kapitaal ter beschikking dat terugvloeit naar het fonds. Via het Europees project FALCO bekijken we de mogelijkheid om het fonds aan te vullen met middelen van de Europese Investeringsbank (EIB). De aflossingen maken het mogelijk om steeds nieuwe renovaties te ondersteunen. Deze ondersteuning moet antwoord bieden op de financiële drempels van huiseigenaars, ook verhuurders.

Het rollend fonds is gericht op huiseigenaren met een zekere terugbetalingscapaciteit. De meest kwetsbare huiseigenaren, die na het kopen van hun woning geen financiële marge hebben voor renovaties, helpen we via 'Gent Knapt Op'. Dat is een systeem van subsidieretentie, dat in detail wordt besproken in de beleidsnota Wonen.

Actie 9: Sensibiliseren en stimuleren over energierenovaties

Willen we de energierenovaties opdrijven, dan is permanente communicatie onontbeerlijk. Zo'n campagne moet bekendheid geven aan de bestaande en nieuwe dienstverlening van de Energiecentrale van de Stad Gent en zal Gentenaars overtuigen dat energiezuinig renoveren niet alleen nodig, maar ook wenselijk en haalbaar is.

Omdat de dienstverlening van de Energiecentrale een breed spectrum omvat, worden er campagnes opgezet op maat van verschillende doelgroepen op de private woningmarkt (eigenaar-bewoner of eigenaar-verhuurder, al dan niet collectief, bouwprofessioneel, ...), op maat van de staat van de woning (basingrepen, doorgedreven isolatie, gasloos, ...) en op maat van de socio-economische situaties van elke Gentenaar (in samenwerking met intermediaire organisaties).

De online tools die een eerste stap vormen in het informeren en enthousiasmeren van de Gentenaar worden verder up-to-date gehouden en indien nodig uitgebreid: website, check je huis, warmtefoto, zonnekaart.

Actie 10: Screening energetische staat woningen

We monitoren de vooruitgang van energiebesparende renovaties. In 2017 werden 1200 Gentse woningen door een energiedeskundige gescreend. In 2022 herhalen we deze screening.

Actie 11: Initiatieven voor collectieve renovaties ondersteunen

We schalen de wijkgerichte aanpak op en ondersteunen opkomende initiatieven om het aantal collectieve renovaties op te drijven (zie ook hoofdstuk hernieuwbare energie).

- Wijkwerf wordt nog minstens twee jaar verder gezet in kader van het Europees project LIFE/BEreel
- Huiskamersessies rond energiezuinig renoveren worden ondersteund en begeleid
- De Energiecentrale werkt als benovatiecoach (Fluvius) voor Gent. De Energiecentrale zal indien haalbaar nieuwe initiatieven door derden die het stimuleren van collectieve renovaties als doel hebben met haar expertise en dienstverlening ondersteunen.

Actie 12: Waardevolle gebouwen energetisch renoveren (Filip Watteeuw, schepen van Stedenbouw)

Er is een visie en aanpak nodig om waardevolle gebouwen CO₂-neutraal te maken en tegelijkertijd hun erfgoedwaarde te behouden. Daartoe zal Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie een uitvoerige oefening bij de Gentse beluiken opstarten. De Energiecentrale leert van deze oefening en begeleidt bewoners en eigenaars van waardevolle panden om deze energetisch te renoveren met respect voor het historisch patrimonium. De adviseur gaat na of (een deel van) de woning beschermd is, en begeleidt de eigenaar indien nodig bij het aanvragen van de juiste vergunningen en het kiezen van de beste oplossing. Ruimer proberen we als stad, samen met de Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie, oplossingen te zoeken hoe monumentenzorg en het bewaren van erfgoed samen kan gaan met het verduurzamen en energiezuiniger maken van gebouwen.

Energiearmoede aanpakken

Inwoners van steden zoals Gent zijn extra vatbaar voor energiearmoede vanwege de snel stijgende woonkosten (huurprijzen, vastgoedprijzen). Bovendien zijn er meer huurders, inwoners uit de laagste inkomensgroepen en alleenstaanden in steden. Net zij vormen de grootste risicogroepen voor energiearmoede.

Om een toekomstbestendige oplossing te bieden, is een energiezuinige renovatie een noodzaak in veel woningen. Geen gemakkelijke opdracht

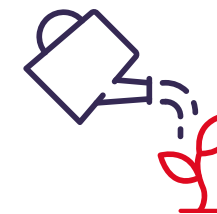
voor wie moet rondkomen met een beperkt inkomen. Naast geld zijn er vaak nog veel drempels (gebrek aan technische kennis, beperkt sociaal netwerk, taalbarrières, gezondheidsklachten,...) die het moeilijk maken om de organisatie en administratie van een renovatie er bovenop te nemen.

Slagen we in onze doelstelling om een sociaal klimaatbeleid te voeren? De komende jaren werken we daartoe samen met stakeholders en doelgroep indicatoren uit om het beleid te evalueren en bij te sturen.

Team Energiecentrale

Actie 13: Meer en intensere begeleiding voor noodkopers (samen met Rudy Coddens, schepen van Sociaal Beleid)

Via 'Gent Knapt Op' werkt de Energiecentrale mee aan duurzame renovatie bij noodkopers. Voor noodkopers en huurders die uit de boot vallen bij 'Gent Knapt Op' wordt een oplossing op maat gezocht: zowel financieel via het rollend fonds als voor de organisatie van de noodzakelijke renovatie. Het integreren van basiswoonkwaliteit-renovaties is een belangrijke stap. Om uitval te vermijden, leren andere projecten dat begeleiding met meer administratieve opvolging en aandacht voor de psychosociale situatie meer kans op slagen heeft. Daarom wordt de ontzorging opgedreven: de organisatielast en administratieve opvolging worden opgenomen met de consultants van de woonwyzers in nauwe samenwerking met de renovatiebegeleider van de Energiecentrale. Deze consultant besteedt ook voldoende aandacht aan de randvoorwaarden die een energiezuinige renovatie in uiteenlopende omstandigheden haalbaar moet maken. Hiervoor werkt de Energiecentrale nauw samen met OCMW en Dienst Wonen.

Actie 14: Energiezuinige appartementen en (ver)huurwoningen

De Energiecentrale geeft advies op maat voor elke woning, ook huurwoningen. 70 % van de Gentse huurpanden zijn appartementen, deze verhuurders zetten we aan tot energiezuinig renoveren via de begeleiding van de Vereniging van Mede-Eigenaars. De werking vanuit de Energiecentrale richting appartementen wordt fors opgedreven. Diverse pistes om kleine verhuurders aan te zetten om te renoveren worden onderzocht. Financiële stimuli worden bekeken vanuit de optiek dat een deel van de ondersteuning finaal ook bij de huurder terecht komt via een lagere energiefactuur.

Woningen die te huur aangeboden worden via HuurInGent of SVK krijgen bij intake een renovatieadvies aangeboden. We stimuleren de eigenaar-verhuurder om verder te gaan dan de minimale energievereisten van de Vlaamse wooncode en bieden een concreet technisch en financieel stappenplan om dit te realiseren.

Actie 15: Energiezuinige sociale huisvesting

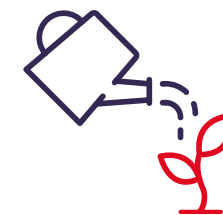
Net als vorige legislatuur nemen we als Stad het initiatief om sociale woningen sneller en energiezuiniger te renoveren.

- Gent investeert in energiezuinige sociale huisvesting via investeringssubsidies voor renovatie en nieuwbouw en voorziet daarenboven nog budget voor energiestudies. De maatregelen moeten voldoende ambitieus zijn en passen in een stappenplan richting klimaatneutraal in 2050.
- We onderzoeken hoe bij Sociaal Verhuur Kantoorwoningen de nieuwe Vlaamse premies beter kunnen worden ingezet om renovaties te stimuleren.
- Ervaring delen: we bouwen tussen huisvestingsmaatschappijen een netwerk uit voor het delen van gebruikerservaring
- In het Interreg-project INDU ZERO onderzoekt de Stad samen met UGent versnelling van renovatie via prefab-technieken.

Alle sociale huisvestingsmaatschappijen in Gent zetten hun schouders mee onder het traject naar klimaatneutraal Gent in 2050. Sommige maatschappijen werken nog sterk op de basisingrepen in bestaande woningen zoals gevelisolatie om later warmtepompen toe te kunnen passen. Andere plannen warmtepompen, vloerverwarming en zonnepanelen in (ver)nieuwbouw. Nog anderen experimenteren met prefab en ondiepe geothermie.

- De Volkshaard plant in Mariakerke een 2050-proof totaalrenovatie voor 59 woningen. In andere gebouwen wordt sterk ingezet op gevelisolatie.
- De Gentse Haard plant in Oostakker een nieuwbouwproject met 25 wooneenheden met vloerverwarming en warmtepompen.
- Habitare+ zet in op gevelisolatie bij 68 woningen.
- ABC plant 43 CO₂-neutrale woningen met de steun van de Stad. In de Sassevaartstraat komt een nieuwbouw met ondiepe geothermie en een gaswarmtepomp. Dit project zal gemonitord worden zodat de Stad hieruit kan leren.
- Ook WoninGent trekt heel sterk de kaart van duurzame energietechnieken. In Nieuw Gent komen warmtepompen. WoninGent plant in samenwerking met UGent een prefabrenovatie van 18 bestaande woningen. Gebouwen worden ingepakt met bouwelementen die op voorhand worden samengesteld zoals bijvoorbeeld een kant-en-klare gevel of een kant-en-klaar dakvlak. Deze grote bouwelementen worden getransporteerd naar de werf en daar gemonteerd. Deze aanpak heeft veel voordelen: bewoners moeten niet verhuizen, snelle renovatie, beperkte werfhinder, en lagere renovatiekost. In totaal zal WoninGent 354 woningen energetisch verduurzamen met de steun van de Stad Gent.

Actie 16: Gerichte acties om energiearmoede aan te pakken (samen met Rudy Coddens, schepen van Sociaal Beleid & Armoedebestrijding)

Samen met de Dienst Wonen en de Energiecentrale werken we preventief om woningen energiezuiniger te maken en zo de energiekosten te laten dalen. De energiegel van de Sociale Dienst wijst huishoudens door naar de Energiecentrale voor een energiescan. Hiermee wordt bekeken welke vormen van energiebesparing mogelijk zijn (huishoudtoestellen, verlichting, verwarming, isolatie en energiezuinig gedrag).

5.4. Samengevat

In de afgelopen jaren slaagden heel wat Gentenaren erin hun energieverbruik terug te dringen. De succesvolle werking van de Energiecentrale zorgde voor een nodige versnelling door heel wat Gentenaren te ontzorgen. In de komende jaren breiden we deze werking nog verder uit, opdat we het energiezuinig renoveren makkelijker kunnen maken voor elke woning: we integreren basiswoonkwaliteit als noodzakelijke voorwaarde voor energierenovaties, we schalen de werking naar appartementen op en maken de weg naar gasloos wonen vrij door het advies uit te breiden naar nieuwbouw en grondige renovatie. Net als in de afgelopen jaren zetten we sterk in op het verlagen van elke drempel door de dienstverlening zo nauw mogelijk te laten aansluiten bij het keuzegedrag van de (renoverende) Gentenaar.

Naast makkelijk maken, blijven we sleutelen aan het betaalbaar maken van energierenovaties voor elke Gentenaar. We zetten hiervoor een rollend fonds op dat renoverende Gentenaren leningen verstrekt met lage rentevoet en langere afbetalingstermijn.

Voortdurende communicatie en online tools tenslotte zorgen ervoor dat alle Gentenaars zin krijgen om hun huis aan te pakken. Naast deze persoonlijke aanpak voor huiseigenaren zetten we ook in op grootschalige projecten: we ondersteunen initiatieven voor collectieve renovaties en bieden grote projectontwikkelingen alternatieve duurzame keuzes aan.

Klimaatinspanningen mogen de ongelijkheid niet vergroten. We zorgen ervoor dat energie-efficiënt renoveren voor iedereen een haalbare kaart is. De Energiecentrale zet mee in op de bestrijding van energiearmoede. Hierbij hebben we speciale aandacht voor de huurwoningen en noodkopers. We zetten in op duurzame sociale woningen door renovatiesteun, energiestudies en innovatie.

INSPANNINGEN OPDRIJVEN

**IN 2030
VERBRUIKEN
GENTSE
HUIZEN
30% MINDER
ENERGIE**

**ENERGIE-
ARMOEDE
AANPAKKEN**

**DE ENERGIE-
CENTRALE
= ONE STOP
SHOP VOOR
ENERGIEZUINIG
RENOVEREN**

GENTENAARS HELPEN

06

HERNIEUWBARE ENERGIE

zon, wind en gasloos verwarmen

6.1. Doelstelling

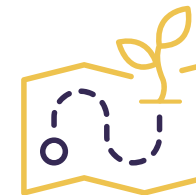
Energie-efficiëntie is onvoldoende om de 2030-doelstelling voor CO₂ te halen (-40 %). Ook het opdrijven van lokaal geproduceerde hernieuwbare energie is onontbeerlijk. Een stad die fossiele brandstoffen stelselmatig uitbant, moet terzelfdertijd werk maken van alternatieven. We maximaliseren daarom de beschikbare hernieuwbare energie uit zon, bodem, wind en afvalstromen. We ondersteunen innovatie in duurzame alternatieve brandstoffen en helpen warmte- en stoomnetten te realiseren waar ze zinvol zijn. In de wijken gaan we voor een verwarmingsrevolutie die het gebruik van fossiele energie stelselmatig afbouwt. Nieuwbouw en renovaties die hun energievraag voldoende kunnen reduceren worden gestimuleerd en ondersteund om de overschakeling naar gasloos verwarmen te maken.

Tegen 2030 willen we dat de helft van de huishoudelijke energievraag lokaal en hernieuwbaar wordt opgewekt:

- We zetten in op de **verdubbeling van het aantal zonnepanelen tegen 2025**
- Tegen 2030 wordt het potentieel aan windenergie van ongeveer 30 windturbines gerealiseerd, voornamelijk in de haven, met bijkomende windturbines en de vervanging van bestaande exemplaren.
- Gent gaat voor **gasloze wijken tegen 2050**
- De bestaande **warmtenetten** worden **verduurzaamd en uitgebreid**

6.2. Waar staan we?

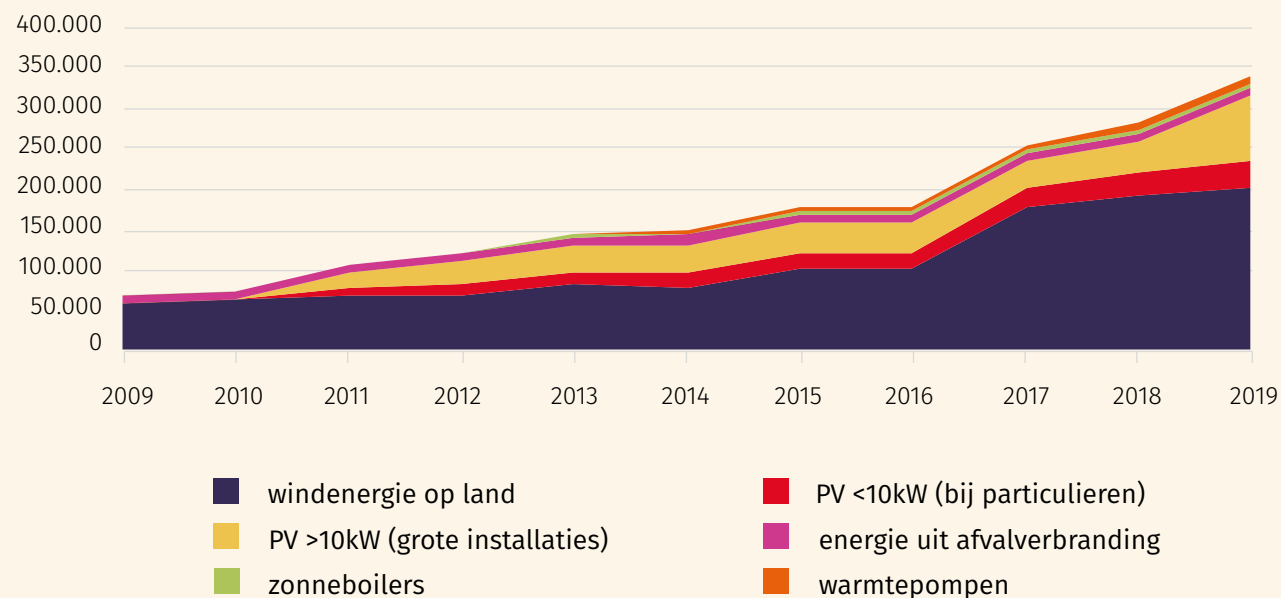

De afgelopen jaren ging de productie van hernieuwbare energie er fors op vooruit. Bovenstaande tabel maakt gebruik van de cijfers die VITO opmaakt in het kader van de CO₂ -monitoring. Voor 2019 werd een inschatting gemaakt.

- De cijfers tonen een forse groei in de productie van windenergie. In 2017 kwamen er 14 nieuwe turbines bij, voor 2018 en 2019 waren dit er respectievelijk 3 en 2.
- De cijfers laten na een dieptepunt in 2013 zien dat de Gentse gezinnen en bedrijven opnieuw fors zijn gaan investeren in zonnepanelen. In 2019 werd voor maar liefst 18,7 MW bijkomende zonnepanelen geplaatst wat meer is dan in de periode 2013-2018 samen. Zeker opvallend is de toename van grote installaties.

De tabel toont ook kleinere volumes hernieuwbare energie, zoals de productie van groene stroom in de afvalenergiecentrale van IVAGO.

PRODUCTIE VAN HERNIEUWBARE ENERGIE IN GENT

Tot slot toont de tabel ook de ingeschatte opbrengsten uit zonneboilers voor de productie van warm water, en de productie uit warmtepompen. Met een warmtepomp kan je je huis verwarmen in de winter, koelen in de zomer en voorzien in de productie van warm water. Een warmtepomp gebruikt geen gas en is daarom in combinatie met zonnepanelen een uitstekend alternatief in een fossielvrije toekomst. Een goeie warmtepomp verbruikt slechts één eenheid elektriciteit, maar geeft hiervoor vier eenheden warmte aan je huis. De drie andere eenheden komen uit de onmiddellijke omgeving. Afhankelijk van het soort warmtepomp is dat: de buitenlucht of de ondergrond.

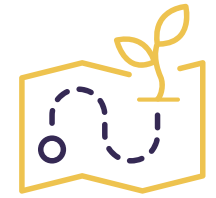
Gentenaars die nu al stappen willen zetten richting gasloos verwarmen kunnen terecht bij de Energiecentrale voor renovatieadvies en begeleiding. Gentse bedrijven kunnen gebruik maken van energietoetsing. Wie werk wil maken van zonnepanelen leiden we toe naar collectieve initiatieven zoals 'Gent zonnestad' of de groepsaankoop van de Provincie Oost-Vlaanderen.

In Sint Amandsberg-Dampoort liep het pilootproject 'Buurzame Stroom' dat onderzocht hoe je op wijkniveau zoveel mogelijk zonne-energie kon opwekken. Dit project zorgde voor een verdubbeling van het aantal PV-installaties in die wijk en gaf inzicht in de mogelijkheden voor een sociale uitrol van zonnepanelen. Energiepremies voor warmtepompen, vloerverwarming en hybriden voorzagen een extra financiële stimulans voor de overschakeling naar hernieuwbare technieken. Voor de installatie van zonnepanelen konden Gentenaars gebruik maken van een energielening met lage rentevoet.

Om de overschakeling naar gasloze wijken voor te bereiden, werd een technische en gedragsstudie uitgevoerd bij pilotwijk Muide Meulestede. Naast de energietechnische scenario's, werden ook de drempels bij aannemers, verhuurders en eigenaar-bewoners onderzocht. De resultaten van deze studie vormen het vertrekpunt van een concreet transitieplan voor deze en andere wijken.

In enkele projecten waarbij de Stad een faciliterende en/of coördinerende rol heeft, zoals het cohousing-project Bijgaardhof en het Wintercircus, werden middelen voorzien om boorgatenenergieopslag te realiseren, een techniek waarbij een warmtepomp warmte aan de bodem onttrekt.

“
**Fossielvrije verwarming
is de grootste uitdaging**

Gent heeft drie warmtenetten en één warmtenet in aanbouw. De belangrijkste reden om een warmtenet aan te leggen is de beschikbaarheid van restwarmte of een belangrijke andere bron van hernieuwbare energie. Stad Gent heeft in het verleden al diverse rollen opgenomen om het potentieel aan warmtenetten in beeld te brengen en business cases te stimuleren:

Onder het Wintercircus ligt een beo-veld (Boorgat Energie Opslag) met buizen tot 150 meter onder de grond die het gebouw verwarmen en koelen met warmte uit de grond.

© Stad Gent sogent

- De resultaten van een klimaatwerkgroep rond recuperatie van afval, water en warmte werden meegegeven in de zoektocht naar een private partner voor de ontwikkeling van de Schipperskaai. Dit leidde tot het ZAWENT-project (Zero AfvalWater met Energie- en NutriëntenTerugwinning) waarbij de nieuwe ontwikkeling verwarmd wordt met warmte gerecupereerd uit afvalstromen aangevuld met restwarmte van het naburig bedrijf Christeys.
- In 2016 faciliteerde North Sea Port de realisatie van restwarmtelevering vanuit Stora Enso naar Volvo via een warmteleiding onder het kanaal Gent-Terneuzen.
- Dankzij het Europees project DOEN deden we een studie rond IVAGO en de kansen van een warmtenet gevoed door extra restwarmte. DOEN biedt ook de mogelijkheid om in samenwerking met de Provincie Oost-Vlaanderen het potentieel rond ArcelorMittal in kaart te brengen.

6.3. Acties

We zetten in op de verdubbeling van het aantal zonnepanelen tegen 2025

Actie 17: Actualisering zonnekaart

De zonnekaart wordt geactualiseerd en geïntegreerd in de nieuwe versie van 'Check je huis'. Doorlopende communicatie zorgt ervoor dat elke Gentenaar weet of zijn/haar dak al dan niet geschikt is voor zonnepanelen.

Actie 18: Advies en begeleiding voor de installatie van zonnepanelen

De adviseurs van de Energiecentrale onderzoeken en stimuleren de installatie van zonnepanelen bij elk huisbezoek. Geïnteresseerde Gentenaars worden doorverwezen naar externe initiatieven zoals 'Gent Zonnestad' of de groepsaankoop van de Provincie Oost-Vlaanderen.

Actie 19: Energieleningen voor de installatie van zonnepanelen

Voor de prefinanciering van een zonne-installatie kunnen Gentenaren gebruik maken van een energielening uit het rollend fonds via de Energiecentrale.

Actie 20: Buurzame Stroom verderzetten en uitbreiden

Het consortium van Buurzame Stroom zal verder blijven bestaan, mogelijks aangevuld met nieuwe partners. Vanuit dit consortium kunnen projecten met hernieuwbare energie, sturing en opslag opgezet worden en kunnen individuele projecten van partners opgevolgd worden. Daarnaast kan het consortium ook fungeren als kennis- en lobbygroep. Stad Gent zal partner blijven binnen dit consortium. Vanuit het consortium worden nieuwe experimenten opgezet of gestimuleerd.

Actie 21: Bedrijven en organisaties zetten in op hernieuwbare energie (samen met Sofie Bracke, schepen van Economie)

Energiecoaching adviseert en begeleidt zowel bedrijven als organisaties om stappen te zetten naar klimaatneutraliteit en sterker in te zetten op hernieuwbare energie. De bekendmaking van het aanbod wordt mee opgenomen in de werking van het Ondersteuningspunt Ondernemers Gent. Het OOG is het centraal aanspreekpunt voor ondernemers van de Stad Gent

Actie 22: Gebouwen Groep Gent (Annelies Storms, schepen van Facility Management, samen met Sofie Bracke, schepen van Sport en Sami Souguir, schepen van Stadsontwikkeling)

Groep Gent heeft de ambitie om in 2025 30% van het stedelijk elektriciteitsverbruik uit zonnepanelen te halen. Deze investering in zonnepanelen zal enerzijds gebeuren door zelf te investeren in de aanleg en anderzijds door in samenwerking met burgercoöperaties en energieholdings een participatief traject op te zetten.

We realiseren het potentieel aan windenergie van ongeveer 30 windturbines, voornamelijk in de haven

Actie 23: Windturbine Tech Lane Gent- Eiland Zwijnaarde (samen met Sofie Bracke, schepen van Economie)

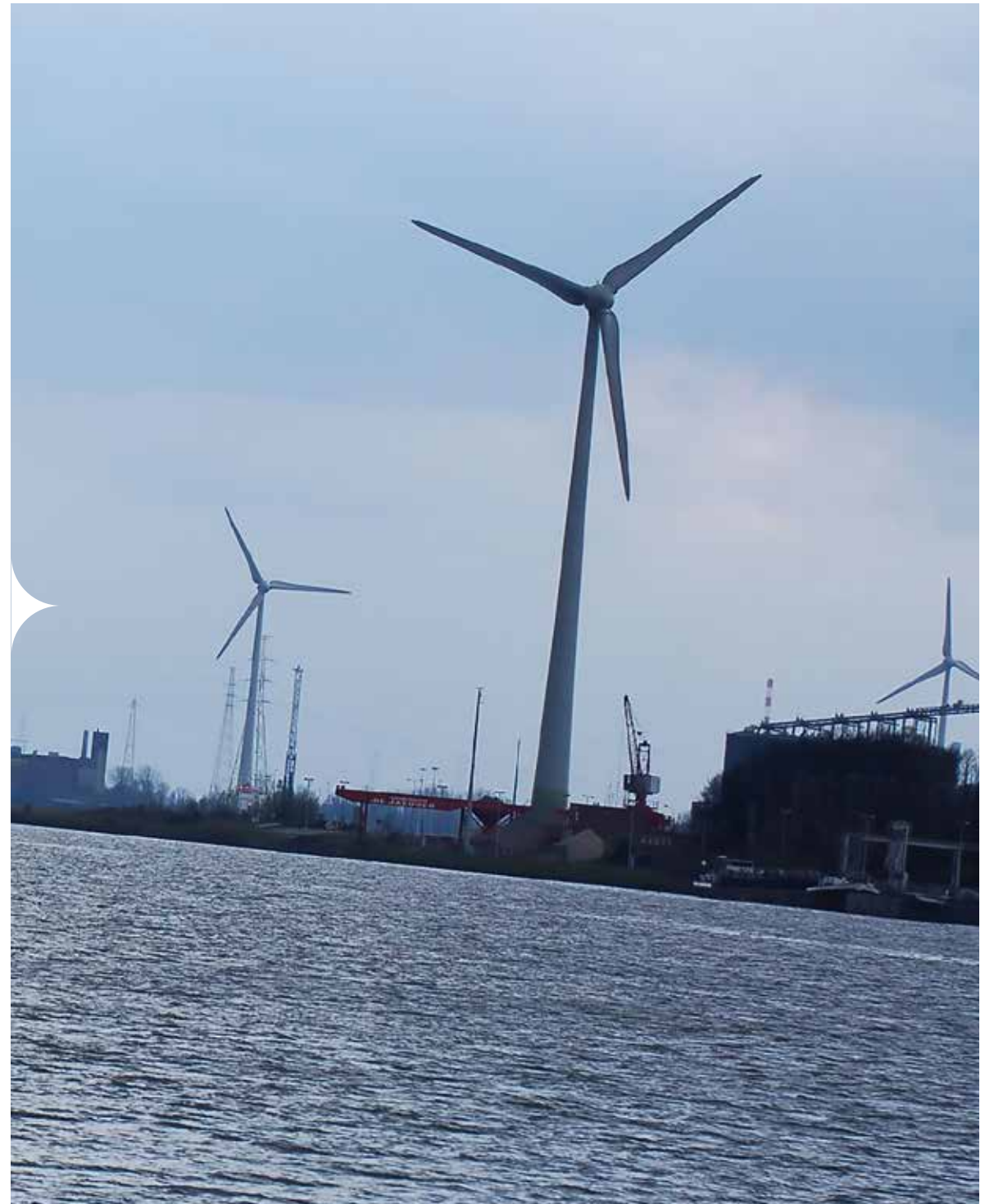
Op het zuidelijk deel van Tech Lane Gent- Eiland Zwijnaarde, waar de Stad via SOGent één van de partners is, willen we participeren in de bouw van een windturbine. Om de opbrengst van de windturbine ook naar de bevolking te laten terugvloeien, zet de Stad sterk in op burgerparticipatie bij de financiering ervan. Daarnaast wil de Stad Gent een deel van de opbrengst van de windturbine gebruiken om een fonds voor energieleningen en -premies te spijzen. Zo delen alle Gentenaars in de winst van de windturbine, ook de groepen die de financiële middelen niet hebben om te investeren in wind- of zonne-energie.

Actie 24: Windwerkgroep Gentse Kanaalzone
(samen met Sofie Bracke, schepen van Haven, Filip Watteeuw, schepen van Stedenbouw en Sami Souguir, schepen van Ruimtelijke Planning)

Het grootste potentieel voor windenergie in Gent ligt in de haven. Binnen de Windwerkgroep Gentse Kanaalzone werken we aan een breder draagvlak voor nieuwe turbines en grotere betrokkenheid van bewoners en bedrijven bij de totstandkoming. De Stad Gent wil zo bijdragen tot een breedgedragen visie op windontwikkeling in en rond de kanaalzone waarbij een vlotte ontwikkeling van nieuwe windprojecten mogelijk wordt.

Actie 25: Kleinschalige windenergie
(samen met Filip Watteeuw, schepen van Stedenbouw)

De Stad wil de kansen van klein- en midschalige windenergie kennen. Gent is zich bewust van het feit dat deze systemen momenteel moeilijk rendabel te krijgen zijn en blijft ontwikkelingen op dit vlak opvolgen om in te schatten wanneer de business case zou kantelen. Door deel te nemen aan het Vlaams project PIO-wind wil de Stad kennis verwerven over de evolutie van deze technologie en implementeerbaarheid. We brengen met relevante partners de mogelijkheden voor kleine en middelgrote windenergie in kaart en gaan na of een pilootproject zinvol is.

Gent gaat voor gasloze wijken tegen 2050

Voor verwarmen en koken willen we tegen 2050 overgeschakeld zijn van gas naar 100 % hernieuwbare energie. Om deze ambitie te realiseren, moeten we vandaag al beginnen. Zeker omdat veel investeringen - zoals die in het verwarmen van woningen - maar om de 20 of 30 jaar plaatsvinden. In die zin is er geen tijd te verliezen. Per wijk, straat of type huis wordt bekeken welke gasloze oplossing het meest geschikt is en hoe de Stad alle bewoners van die wijk kan ondersteunen om de omschakeling naar gasloos verwarmen te maken.

Mijn woning en ik zijn er klaar voor!

Is jouw woning al goed geïsoleerd en heb je de eerste stappen naar gasloos verwarmen gezet? Goed bezig! Er zijn opties om je woning nog groener te maken.

hybride warmtepompen
en zonnepanelen

Warmtepomp bodem/lucht
en zonnepanelen

collectief warmtenet

Actie 26: Sensibiliseren en informeren

De kennis van en het vertrouwen in technieken voor hernieuwbare energie is nog verre van voldoende. Er is permanente communicatie nodig die de Gentenaar informeert over de snel evoluerende technieken, zoals warmtepompen, hybride systemen en de mogelijkheden voor het aansluiten op een warmtenet.

Actie 27: Gentse warmtekaart

Een Gentse warmtekaart geeft voor elk huis aan welke verwarming het meest geschikt is. Deze warmtekaart wordt geïntegreerd in de geüpdatete versie van 'Check je huis' en ondersteunt ook de adviezen van de Energiecentrale.

Actie 28: Stappenplan naar hernieuwbare energie voor elke woning

De Energiecentrale adviseert en begeleidt de overschakeling naar gasloos verwarmen. De expertise over hernieuwbare energiesystemen bij de adviseurs van de Energiecentrale zal in de komende jaren verder uitgediept worden. We focussen ons in de eerste plaats op nieuwbouw en ingrijpende energetische renovaties. De vermindering op de registratierechten is hier een extra stimulans. Woningen die hun energieverbruik al voldoende verlaagd hebben, stimuleren we om voor een gasloos alternatief te gaan. In de meeste gevallen zullen dat warmtepompen zijn, indien mogelijk collectief.

Actie 29: Energieleningen uit het rollend fonds maken investeren in hernieuwbare energie haalbaar

Om de investering in groene warmte voor meer Gentenaars mogelijk te maken, worden de energieleningen uit het rollend fonds ook hiervoor ingezet. Naast de bestaande premies van Fluvius en de vermindering op registratierechten, hopen we hiermee voldoende financiële stimuli aan te bieden om de twijfelende Gentenaar over de streep te trekken.

Actie 30: Lokale energiegemeenschappen faciliteren

Europa creëert ruimte om kleine energieproducenten dezelfde rechten te geven als grotere spelers wanneer ze zich verenigen in een lokale energiegemeenschap. Deze Europese wetgeving wordt momenteel vertaald naar Vlaams niveau. Stad Gent wil dergelijke lokale energiegemeenschappen faciliteren in hun ontwikkeling en oprichting en ziet kansen in collectieve installaties, zoals zonnepanelen op grote daken.

Actie 31: Het pilootproject Muide-Meulestede+Mariakerke fossielvrij

Muide-Meulestede en Mariakerke fungeren als pilootwijken voor de overschakeling naar gasloos wonen. We starten met een transitieplan voor deze wijken. Een concreet actieplan gaat verder dan een technisch energiescenario. De aanbevelingen uit de gedragsstudie zullen worden omgezet in concrete acties. We werken een plan uit dat de aangekaarte drempels bij bewoners, verhuurders en aannemers zo goed mogelijk countert. Deze methodiek wordt op basis van voortschrijdend inzicht verfijnd en uitgewerkt voor andere wijken.

Actie 32: Grotere nieuwbouwprojecten gasloos (samen met Filip Watteeuw, schepen van Stedenbouw en de Gentse Stadsbouwmeester)

We anticiperen op de ambitie van de Vlaamse overheid om vanaf 2021 geen aardgasaansluitingen in nieuwe verkavelingen toe te laten:

- Nieuwe projectontwikkelingen door private ontwikkelaars op gronden in eigendom van de Groep Gent worden toekomstbestendig ontwikkeld: de energie-efficiëntie is maximaal, hernieuwbare energietechnieken worden ofwel nu al ingezet ofwel voorbereid voor makkelijke omschakeling. Dit gebeurt nu reeds in een aantal grote woonontwikkelingen (bijvoorbeeld Tondelier, De Nieuwe Dokken), onder andere aan de hand van de duurzaamheidsmeter. In deze legislatuur zetten we deze aanpak voort en bekijken we telkens hoe we in alle relevante fasen van het project het meest effectief een duurzaam project kunnen stimuleren dat in lijn ligt met de doelstellingen voor 2050. We nemen naast energie ook klimaatadaptatie, geluid, luchtkwaliteit en circulair bouwen mee.
- Bij projectontwikkeling op private gronden stimuleren we de projectontwikkelaars via bijvoorbeeld stedenbouwkundig vooroverleg tot integraal duurzame keuzes. We onderzoeken drempels bij projectontwikkelaars en trachten concrete antwoorden te bieden. Gent werkt een aanbod uit van energiestudies bij grotere private nieuwbouwprojecten en neemt de rol op van energiemakelaar.

Warmtenetten worden verduurzaamd en uitgebreid

Actie 33: Het warmtenet gevoed door IVAGO wordt uitgebreid (samen met Bram Van Braeckvelt, schepen van Openbare Netheid en voorzitter IVAGO)

Het is mogelijk extra restwarmte die vrijkomt bij verbranding van afval door IVAGO nuttig te gebruiken. Er werd een studie uitgevoerd die bevestigt dat de afvalenergiecentrale (AEC) de best beschikbare techniek blijft de komende decennia. Aanpassingswerken aan de rookgaswassing leiden in 2020 al tot 60 GWh extra restwarmte op hoge temperatuur. Door optimalisatie van de AEC kan nog 40 GWh extra restwarmte worden uitgekoppeld in de vorm van warm water in plaats van stoom. Tal van potentiële afnemers werden in kaart gebracht, evenals een mogelijk tracé van het warmtenet. De komende jaren zullen gesprekken met mogelijke afnemers plaatsvinden en business cases verder verfijnd worden om grote afnemers te overtuigen dat restwarmte voor hen een goede zaak is. Eens IVAGO een nieuwe omgevingsvergunning heeft bekomen kan de realisatie van een nieuw warm waternet, naast een stoomnet aanvangen.

Actie 34: Het bestaande warmtenet van Luminus wordt verduurzaamd

Het bestaande warmtenet van Luminus (dat 70 GWh warmte per jaar verdeelt) wordt verduurzaamd. Het is de ambitie van Luminus om tegen 2030 het bestaande net voor 50 % via hernieuwbare energie te voeden. Een uitdaging die in samenwerking zal gebeuren.

Actie 35: Collectieve warmtevoorziening voor grotere nieuwbouwprojecten

Warmtenetten bedienen doorgaans grote energievragers zoals grote bedrijven, kantoren, een zwembad, grote appartementsgebouwen. Deze verbruikers vormen als het ware de ruggengraat voor het realiseren van een warmtenet. Stad Gent krijgt vaak vragen van burgers die willen aansluiten op een warmtenet. Voor bestaande individuele woningen is dat economisch moeilijk haalbaar. Er is ook geen eindeloos grote hoeveelheid restwarmte beschikbaar. De Stad stimuleert daarom bij grotere nieuwbouwprojecten een collectieve warmtevoorziening wanneer deze gelegen zijn nabij een potentieel tracé van een warmtenet.

Actie 36: Stedelijke energiemakelaar (samen met Bram Van Braeckvelt, schepen van Openbare Netheid en voorzitter IVAGO en met Sofie Bracke, schepen van Haven)

Gent werkt via het EU-project DOEN haar rol als stedelijke energiemakelaar uit. In eerste instantie wordt dit toegepast op IVAGO. Gent spot ook andere mogelijke cases in het havengebied in samenwerking met de Provincie Oost-Vlaanderen en North Sea Port vertrekkend vanuit ArcelorMittal, de Gentse warmtecentrale of andere.

Actie 37: Carbon Capture & Utilization Hub (met Sofie Bracke, schepen van Economie en Haven)

Bij sommige industriële processen zijn emissies van broeikasgassen moeilijk te elimineren. Om de CO₂-voetafdruk van grote bedrijven in de haven te verminderen is, naast de inzet op hernieuwbare energie en energiebesparing, de afvang en zuivering van broeikasgassen nodig. De gezuiverde CO₂ kan vervolgens opnieuw worden gebruikt, via het zogeheten proces Carbon Capture & Utilisation (CCU). Stad Gent maakt deel uit van het project CCU-hub, samen met publieke en industriële partners uit North Sea Port. Met CCU-hub willen we de zinvolle, circulaire benutting faciliteren, valkuilen voorkomen en opportuniteiten onderzoeken om bedrijven te voorzien van deze grondstoffen. Dit wordt in het hoofdstuk Circulaire economie nog verder geduid.

© Stad Gent Christophe Vander Eecken

6.4. Samengevat

Tegen 2030 willen we dat de helft van de huishoudelijke energievraag lokaal en hernieuwbaar wordt opgewekt. Voor deze legislatuur gaan we voor een verdubbeling van de capaciteit aan zonnepanelen en een stijging van het aantal windturbines. We bereiden de overgang naar gasloze verwarming voor.

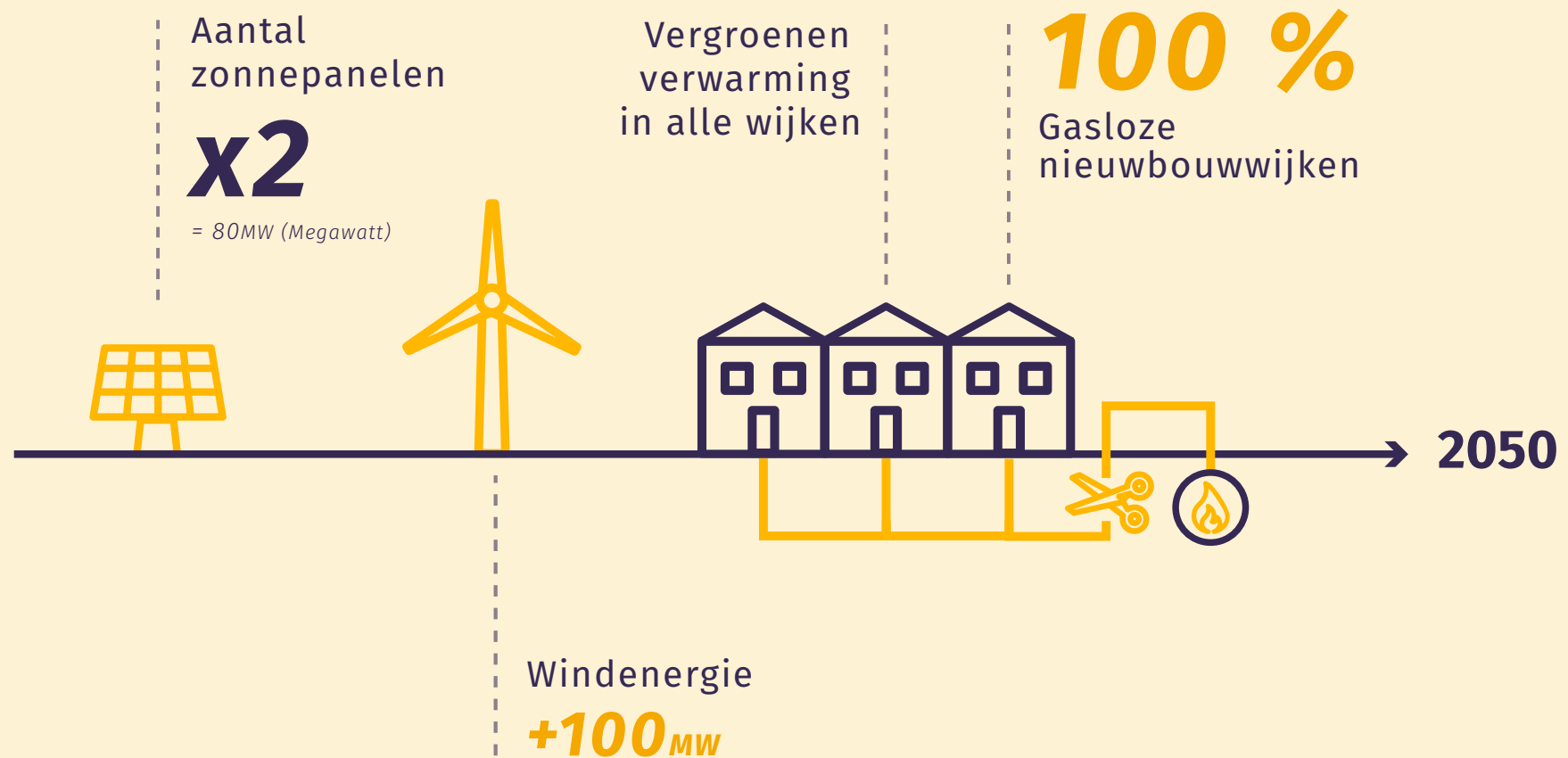
Om dit te verwezenlijken zetten we in op verschillende sporen. In de eerste plaats zetten we in op de verdubbeling van het aantal zonnepanelen tegen 2025. Een geactualiseerde zonnekaart, renovatieadvies en -begeleiding op maat door de Energiecentrale maakt dit makkelijk. Met de energieleningen maken we dit voor meer Gentenaren financieel haalbaar. Energiecoaching stimuleert bedrijven om te investeren in zonne-energie. We faciliteren de oprichting van energiegemeenschappen en geven zelf het goede voorbeeld door extra zonnepanelen op de eigen gebouwen te voorzien.

Daarbovenop proberen we zoveel mogelijk Gentse huishoudens te laten overschakelen op hernieuwbare energie voor koken en verwarmen. Een warmtekaart laat voor elk huis de beste keuze(s) zien, elke Gentenaar kan terecht bij de Energiecentrale voor een stappenplan op maat van hun huis en budget. Vlaamse premies worden aangevuld met de mogelijkheid tot Gentse energielening. Pilotwijken Muide-Meulestede en Mariakerke krijgen een concreet transitieplan voor hun wijk. Deze plannen zullen als basis dienen voor de andere Gentse wijken. Tenslotte worden nieuwbouwprojecten naar een gasloze oplossing gestuurd.

Om het aanbod aan groene energie verder te vergroten, zetten we in op dertig windmolens, zowel nieuwe als de vervanging van oudere exemplaren, tegen 2030. We volgen hierbij een participatief traject. In samenwerking met onder andere de haven zoeken we naar geschikte plaatsen om pieken van groene stroom en warmte te bufferen of om te zetten in alternatieve brandstoffen. De bestaande warmtenetten worden verduurzaamd en uitgebreid.

In 2030 is de helft van de huishoudelijke energievraag hernieuwbaar

7

BEDRIJVEN EN TERTIAIRE SECTOR

7.1. Doelstelling

De grensoverschrijdende haven North Sea Port en onze regionale positie als centrumstad maken dat Gent een enorme verscheidenheid aan bedrijven heeft. Dat weerspiegelt zich op tal van vlakken: bijvoorbeeld de waaier aan economische activiteiten, de vestigingslocaties, de typologie van de bedrijfsgebouwen, het energieverbruik en de tewerkstellingsaantallen.

De CO₂-uitstoot van de meerderheid van de Gentse ondernemingen en organisaties (die niet onder de Europese emissiehandel vallen) bedraagt ongeveer 40 procent van de totale CO₂-uitstoot van de sectoren gedefinieerd in het Burgemeestersconvenant. Het is op deze groep dat het gros van de inspanningen van het klimaatplan gericht is, goed voor een geplande reductie van 40 % CO₂-uitstoot in 2030 ten opzichte van 2007.

Daartoe ondersteunen we bedrijven en organisaties om energie te besparen, zelf hernieuwbare energie op te wekken en reststromen uit te wisselen. Voor de dienstensector is de Stad Gent voortrekker. Bij de uitgifte van bedrijventerreinen (deels in eigendom van Stad Gent), worden de nieuwe gebouwen duurzamer ontworpen dan wat wettelijk verplicht is, zowel qua constructie als qua processen.

Wat met ETS-bedrijven in de haven?

Op vlak van uitstoot door industrie is Gent een eerder atypische stad: in Gent bevinden er zich vrij veel bedrijven met een thermisch vermogen boven de 20MW; voornamelijk energieproducenten en productiebedrijven voor staal, papier en cement. Dit type bedrijven valt onder het **EU Emissions Trading System**, het systeem van verhandelbare emissierechten van de Europese Unie.

Het ETS-systeem is een hoeksteen van het Europese beleid om klimaatverandering aan te pakken en spitst zich toe op de reductie van industriële broeikasgassen. Op het vlak van regelgeving en beleid kan een lokale overheid hier weinig aan toevoegen. Toch willen we als Stad ook inzetten op de ondersteuning van deze bedrijven in het traject richting klimaatneutraliteit, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord van Parijs. We doen dit niet op het niveau van de individuele bedrijven, maar door coördinatie van de uitwisseling van restwarmte, groene waterstof, elektrificatie en de verwerking van CO₂ tot chemische grondstoffen (project CCU-hub).

Voor de periode 2020-2025 is de Gentse aanpak voor het klimaatbeleid over bedrijven en tertiaire sector gestoeld op:

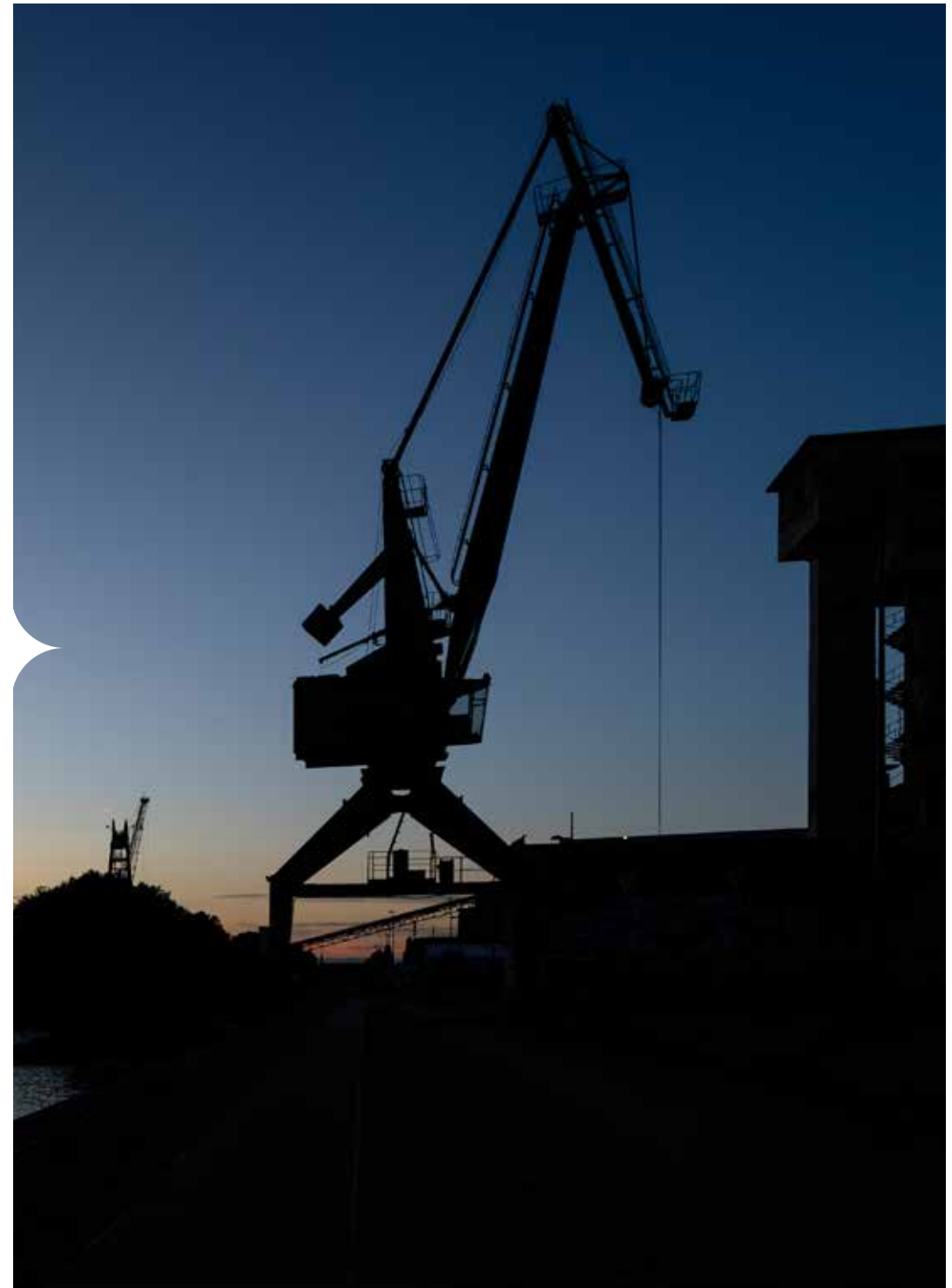
- coaching voor individuele ondernemingen via begeleiding op maat bij de uitvoering van energie-efficiëntie maatregelen en hernieuwbare energie-investeringen
- samenwerking met bedrijven en organisaties met een groot gebouwenpatrimonium
- stimuleren van het inzetten van schone technologie en het streven naar circulaire economie (zie hoofdstuk Circulaire Economie)
- verduurzaming van nieuwe bedrijventerreinen via het uitgiftebeleid
- verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen, in samenwerking met de bedrijventerreinenverenigingen
- stimuleren uitwisseling van warmte en andere reststromen tussen bedrijven en/of woongebieden
- een klimaatstrategie voor North Sea Port

7.2. Waar staan we?

De focus van de klimaatwerking naar en met de bedrijven- en dienstensector lag de voorbije jaren op kmo's en organisaties die niet onder een overeenkomst met een hoger beleidsniveau vallen: het Europese ETS-systeem en de Energiebeleidsovereenkomst (EBO) met de Vlaamse overheid. Een geïntegreerd pakket van instrumenten werd hiervoor uitgewerkt in co-creatie met de relevante stakeholders:

- energicoaching voor individuele ondernemingen; ontzorging van ondernemingen bij de uitvoering van energie-efficiëntie maatregelen en hernieuwbare energie-investeringen
- verduurzaming van nieuwe bedrijventerreinen via het uitgiftebeleid op Wiedauwkaai, hierbij werd een ondersteuningsaanpak uitgetest bij de eerste twee fases van de uitgifte
- stimuleren van duurzame renovatie van panden bestemd voor ondernemen via een nieuw reglement voor energieprijzen

Zo werden de afgelopen jaren 306 individuele ondernemingen begeleid door een energicoach. Bij 95 bedrijven ging het om grote verbruikers, 221 kleinere ondernemingen tekenden in. We zien een gemiddelde energiebesparing na 1 jaar van 15 %. Voor alle bedrijven samen komt dit neer op een jaarlijkse CO₂-besparing van 6.992 ton.

7.3. Acties

De Stad Gent helpt Gentse bedrijven en organisaties kansen te grijpen in de energietransitie.

De acties zijn een verderzetting van deze uit de vorige legislatuur bijgestuurd vanuit de ervaringen en aangevuld met nieuwe ondersteunende maatregelen. Linken worden gelegd met acties uit andere onderdelen van het klimaatplan (over circulaire economie en hernieuwbare energie). De grootste impact van de acties wordt verwacht door samen te werken met een aantal afgebakende doelgroepen die het grootste potentieel hebben om een bijdrage te leveren aan de doelstelling van 40 % emissiereductie tegen 2030.

De voorbeeldfunctie van de Groep Gent is een stimulans om ook andere stakeholders mee te krijgen. Als we de Gentse burgers, bedrijven en organisaties willen overtuigen om zelf aan de slag te gaan met hun woning of bedrijfsgebouw voor duurzame renovatie, groendaken, groene gevels,... moeten we zelf het goede voorbeeld geven met opzienbarende voorbeelden in het straatbeeld en in onze eigen gebouwen.

Eveneens heeft Gent heel wat energie-intensieve bedrijven die CO₂ uitstoten, voornamelijk in het havengebied. Hier is een groot potentieel aan restwarmte, hernieuwbare energie, alternatieve brandstoffen en mogelijkheden voor nieuwe technologieën zoals het opvangen en hergebruiken/opslaan van CO₂. Dit om zowel grondstoffen als energie optimaler te benutten. Opslag van CO₂ beschouwen we als een tijdelijke oplossing in de transitie naar klimaatneutraliteit. We zoeken mee naar nuttig hergebruik van broeikasgassen als grondstof.

Actie 38: Energiecoaching voor 400 bedrijven en organisaties

Via energiecoaching stimuleren we ondernemers een langetermijntraject rond energiebesparing en hernieuwbare energie op te starten. Een professionele coach, aangesteld door Stad Gent, licht het bedrijf door op vlak van energie en helpt bij de opmaak en uitvoering van een energieactieplan. Dat gaat over energiebesparing én de installatie van hernieuwbare energie. Dit aanbod staat open voor alle industriële kmo's en actoren in de tertiaire sector (zoals kantoren, handel, horeca, zorg, onderwijs). Ook wie reeds in de voorbije jaren gebruik maakte van het aanbod wordt opnieuw benaderd. Samen met het ondersteuningspunt voor ondernemers wordt de dienstverlening aangeboden aan Gentse bedrijven en organisaties.

Actie 39: Open oproep voor specifieke actoren (samen met Sofie Bracke, schepen van Economie)

We testen of 'open oproepen' een goed instrument zijn om, samen met specifieke actoren (bv. in de hotelsector, bedrijventerreinverenigingen,...) projecten, investeringen en haalbaarheidsonderzoek te stimuleren die bijdragen aan de CO₂-reductiedoelstellingen. In tegenstelling tot de actie energietoetsing, kan de scope van deze investeringen, projecten en studies ruimer zijn dan energie. Denk hierbij aan: secundaire grondstoffen gebruiken, sluiten van waterkringlopen, afval upcyclen, transport, duurzame aankopen.

Actie 40: Actoren met groot patrimonium

Bedrijven en organisaties met een uitgebreid patrimonium aan gebouwen ondersteunen we in de opmaak van een langetermijnstrategie voor klimaatneutraliteit van hun gebouwen. Daarin zullen de verschillende stappen beschreven worden om hun gebouwen energiezuinig te renoveren en te investeren in hernieuwbare energie. We ondersteunen hen om investeringsplannen op te maken met volgende aandachtspunten: analyse, visualisatie en benchmarking van werkelijke energiedata, optimalisatie van bestaande installaties en het optimaal benutten van de natuurlijke vervangingsmomenten in een gebouw. Bijzondere focus leggen we hierbij op onderwijsgebouwen. Het hoog percentage aan (hoge)schoolgebouwen met een hoog energieverbruik maakt dit een belangrijke doelgroep.

Actie 41: Nieuwe bedrijventerreinen (samen met Sofie Bracke, schepen van Economie)

Op het bedrijventerrein Wiedauwkaai wordt de duurzame aanpak verder gezet: in de prijs van de te verkopen percelen zit de begeleiding van het bedrijf door de energie-expert vervat. De expert staat het bedrijf bij tijdens het ontwerpen en het bouwen. Bij ingebruikname van het gebouw wordt gecontroleerd of alles energiezuinig afgesteld staat en juist wordt bediend. Bovendien krijgen de bedrijven een (bank)waarborg terug wanneer ze voldoen aan de opgestelde energieambities.

Voor de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen, zoals R4 Oostakker Noord, wordt gestreefd om een soortgelijke aanpak te implementeren als op Wiedauwkaai. Per bedrijventerrein wordt bekeken welke strategie best wordt ingezet om verregaande ambities voor klimaat, klimaatadaptatie en circulariteit te implementeren, ook voor die terreinen waar de stad geen gronden in bezit heeft.

“
We leggen de focus op grote onderwijsgebouwen”

Actie 42: Bedrijventerrein Tech Lane Ghent Eiland Zwijnaarde

Op het bedrijventerrein Tech Lane Ghent Eiland Zwijnaarde wordt gestreefd naar CO₂-neutraliteit door maximaal in te zetten op energie-efficiëntie en hernieuwbare energie. Het bedrijventerrein ligt binnen de cluster Zwijnaarde, één van de inplantingslocaties voor grootschalige windenergie. Op het zuidelijk deel van Tech Lane Ghent Eiland Zwijnaarde, waar de Stad via SOGent één van de partners is, loopt de vergunningsaanvraag om in dit kader 1 windturbine te voorzien. De Stad Gent voorziet daarbij vanuit haar eigen aandelen ook de mogelijkheid tot burgerparticipatie en de gedeeltelijke financiering van het rollend fonds voor energierenovaties. Met alle stakeholders op het terrein wordt continu ook de haalbaarheid van andere grote energieprojecten afgetoetst als een bepaalde opportuniteit zich aandient. Daarnaast zal dit bedrijventerrein wellicht het eerste in Vlaanderen worden die het internationaal erkende duurzaamheidslabel BREEAM Communities behaalt. Ook de individuele bedrijven worden daarbij via een waarborgregeling gestimuleerd om BREEAM building voor hun gebouwen te halen, met speciale aandacht voor het thema Energie: daarop moet minstens 'excellent' worden gescoord waardoor men verplicht is om verder te gaan dan de huidige normen.

Actie 43: We ondersteunen Greentrack, het netwerk uit de cultuursector

Om de Gentse cultuursector te ondersteunen bij het verkleinen van hun energieverbruik en klimaatimpact doen we een beroep op Greentrack Gent vzw. Greentrack heeft een unieke en bewezen expertise op vlak van duurzaamheid en ecologie binnen de cultuursector. Greentrack heeft reeds een groot aantal spelers uit de sector samengebracht, om te werken aan een duurzame sector en samenleving, en kennis met elkaar uit te wisselen, ook in andere steden.

Actie 44: Investeringsubsidies voor energiebesparende maatregelen bij bedrijven

We behouden de investeringsubsidies voor energiebesparende maatregelen bij ondernemingen alvast tot en met 2022. We ondersteunen hiermee bedrijven en organisaties die hun gebouwen renoveren in lijn met de noodzakelijke energiereductie om de klimaatdoelstellingen te halen. De voorwaarden voor de diverse schilmaatregelen in het subsidiereglement worden regelmatig geëvalueerd en bijgestuurd. We onderzoeken hoe we de drempels voor investeringen in energiebesparende maatregelen bij ondernemingen verder kunnen wegnemen.

Actie 45: De Stad als voorbeeld: energiebesparing in het eigen patrimonium (Annelies Storms, schepen van Facility Management en Sofie Bracke, schepen van Sport)

Voor haar eigen patrimonium legt de Groep Gent de lat hoog. We mikken op een jaarlijkse energiebesparing van minimaal 3 %. We brengen in kaart hoe het eigen gebouwen- en voertuigenpark CO₂-neutraal kan zijn tegen 2040. Hiertoe maakt Groep Gent werk van een geïntegreerde duurzame patrimoniumstrategie (korte, middellange en lange termijn) met differentiatie per type gebouw, ook voor de sportinfrastructuur. Cruciaal is een adequate monitoring en rapportering, zodat we leren wat goed werkt en wat minder goed en zodat we de impact kunnen inschatten van (ver)bouwprojecten op onze doelstellingen van energie-efficiëntie en CO₂ op korte en lange termijn. We willen een transparante aanpak van rapportering uitwerken. Daarvoor kan een extra inspanning voor inventarisatie van het patrimonium nodig zijn.

Actie 46: Klimaatvriendelijk beleggen (schepen Rudy Coddens, schepen van Financiën)

Het stadsbestuur investeert rechtstreeks in bedrijven via pensioenbeleggingen. We gaan voor een afbouw van de beleggingen in energieproducenten die betrokken zijn in fossiele energie. Bedrijven waar we wel in beleggen hebben een zo laag mogelijke CO₂-impact. We doen dit stapsgewijs, om eind 2023 helemaal fossielvrij te zijn. We ontwikkelen een werkwijze om de voortgang in divestment te evalueren.

Zonnepanelen op Stedelijke Kleuterschool Ter Leie aan de Gordunakaai

Actie 47: Als Stad mee onze schouders zetten om van North Sea Port een klimaatneutrale haven te maken (samen met Sofie Bracke, schepen van Haven)

North Sea Port is een 60 kilometer lang grensoverschrijdend havengebied dat zich uitstrekt van het Nederlandse Vlissingen aan de Noordzee tot in Gent. Het is de tweede grootste Belgische zeehaven, na Antwerpen, met veel bedrijven met een significante klimaatimpact.

Als stadsbestuur dagen we North Sea Port verder uit om zich binnen de Europese havens te onderscheiden als duurzame haven. We definiëren samen met de andere aandeelhouders doelstellingen waarmee we North Sea Port aanzetten om in haar duurzaamheidsstrategie ten laatste tegen midden 2021 concrete en smart geformuleerde ambities vast te leggen. Deze ambities situeren zich onder andere op de domeinen van hernieuwbare energie en klimaat, klimaatadaptatie, circulaire economie, mobiliteit, luchtkwaliteit, logistiek en zuinig ruimtegebruik.

De Stad zal daarbij optreden als facilitator, als makelaar om reststromen uit te wisselen tussen bedrijven, meewerken aan de plannen om de uitbouw van hernieuwbare energie te maximaliseren in het havengebied, walstroom te voorzien, en het transport binnen en naar de haven te verduurzamen. Daarbij onderzoeken we de uitbreiding van de diensten van Max Mobiel, bijkomende spoorverbindingen en mobipunten, knooppunten voor verschillende vervoerswijzen met parkeerplaatsen voor autodelen, fietsparkings en haltes van openbaar vervoer.

Actie 48: Energiezuinige openbare verlichting (Filip Watteeuw, schepen van Publieke Ruimte)

Led-licht is de standaard energiezuinige verlichtingsbron. We 'verledden' het openbaar verlichtingspatrimonium, zowel de functionele verlichting als de sfeer- en monumentverlichting. Hiernaast werken we ook aan een Doofplan. Daarbij onderzoeken we waar het opportuun is om langs lokale wegen te experimenteren met het doven van verlichting om lichthinder en verbruikskosten te beperken, terwijl tegelijkertijd de veiligheid gegarandeerd blijft.

“
**North Sea Port
klimaatneutraal in 2050**

7.4. Samengevat

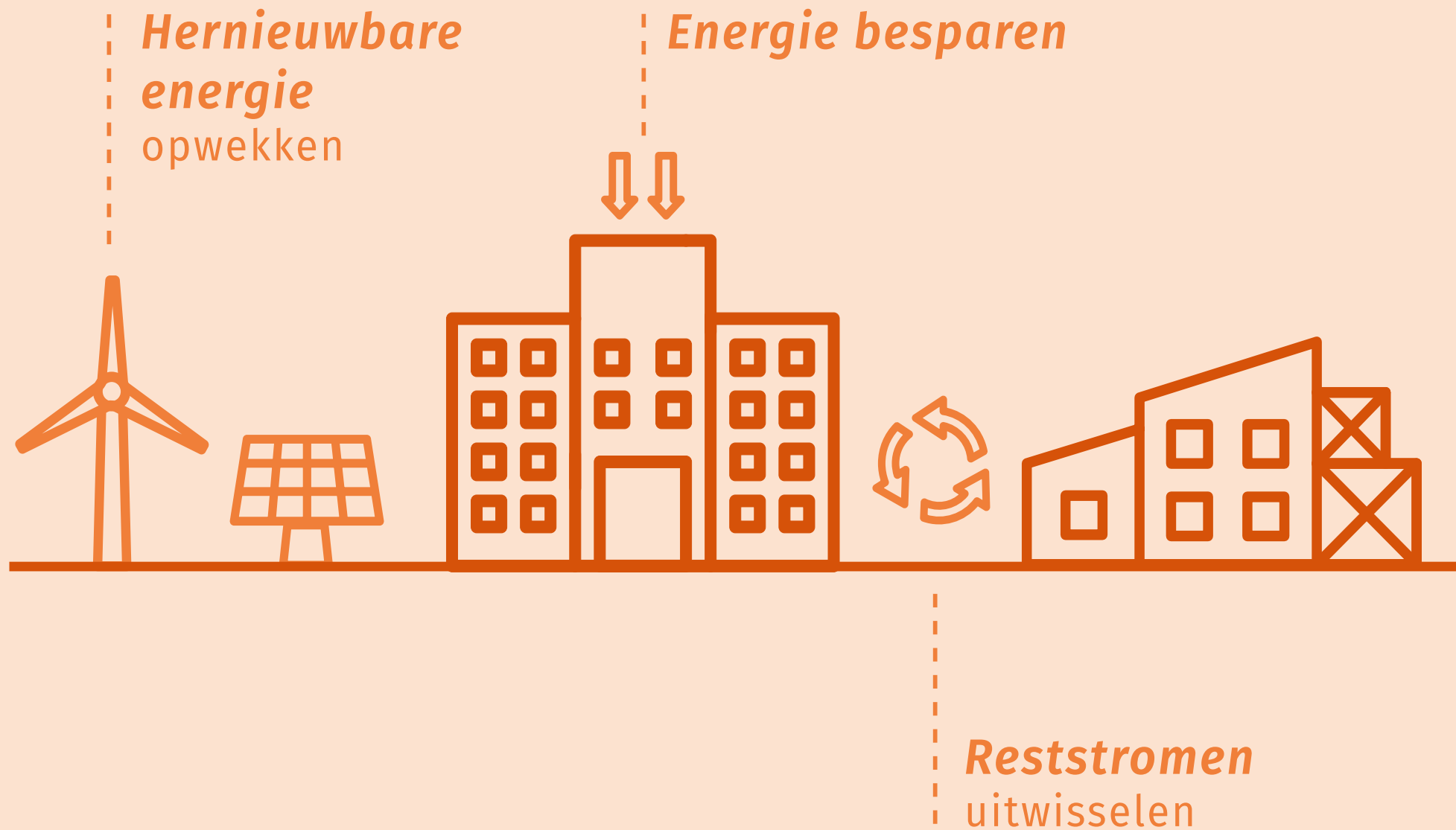

De grensoverschrijdende haven North Sea Port en onze regionale positie als centrumstad maken dat Gent een enorme verscheidenheid aan bedrijven heeft. Het is op deze groep dat het gros van de inspanningen van het klimaatplan gericht is, goed voor een geplande reductie van 40 % CO₂-uitstoot in 2030 ten opzichte van 2007. Daartoe ondersteunen we bedrijven en organisaties om energie te besparen, zelf hernieuwbare energie op te wekken en reststromen uit te wisselen.

We zetten het succesvolle traject voor coaching voor individuele ondernemingen verder. We testen of 'open oproepen' een goed instrument zijn om, samen met specifieke sectoren (bijvoorbeeld de hotelsector) projecten, investeringen en haalbaarheidsonderzoek te stimuleren. Bedrijven en organisaties met een uitgebreid patrimonium aan gebouwen ondersteunen we in de opmaak van een langetermijnstrategie voor klimaatneutraliteit van hun gebouwen. Bijzondere focus leggen we hierbij op onderwijsgebouwen. Voor haar eigen patrimonium legt de Groep Gent de lat hoog. We mikken op een jaarlijkse energiebesparing van minimaal 3 %. We brengen in kaart hoe het eigen patrimonium CO₂-neutraal kan zijn tegen 2040. Bij de uitgifte van bedrijventerreinen (deels in eigendom van Stad Gent), worden de nieuwe gebouwen duurzamer ontworpen dan wat wettelijk verplicht is, zowel qua constructie als qua processen.

Als Stad zetten we mee onze schouders onder de doelstelling om van North Sea Port een klimaatneutrale haven te maken. De Stad zal daarbij optreden als facilitator, als makelaar om reststromen uit te wisselen tussen bedrijven en meewerken aan de plannen om de uitbouw van hernieuwbare energie te maximaliseren in het havengebied.

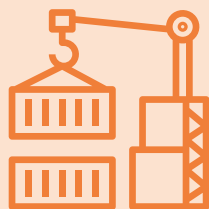
40 % minder CO₂ voor bedrijven en tertiaire sector

*Energiecoaching
bij grote bedrijven*

Energiepremies

*Duurzame bedrijventerreinen
en klimaatneutrale haven*

*Samenwerking met
Gentse cultuursector*

Ook Vooruit werkt mee aan Gent Klimaatstad

Marieke De Munck

“ Andere cultuurhuizen inspireren

Bij Kunstencentrum Vooruit kijken we naar de lange termijn. Fossielvrij verwarmen in 2050 is onze ambitie. Met ons masterplan 2020 - 2034 hebben we een plan om ons gebouw verder duurzaam te renoveren. CO₂-reductie en respect voor het historisch karakter van het gebouw gaan daarbij hand in hand. We kiezen voor ledverlichting, hoogrendementsglas en voorzetwanden uit glas. We vermijden airconditioning. In plaats daarvan werken we met flexwerkplekken, zonnewering en nachtventilatie.

We hebben al een groendak, een verticale tuin en een ruime fietsenparking. We hergebruiken regenwater en hebben geen eigen wagenpark. In de keuken serveren we lokale, biologische en fairtrade producten én een groot vegetarisch en veganistisch aanbod. Met ons duurzaamheidsplan gaan we verder op de ingeslagen weg. De komende jaren zetten we verder in op het breed sensibiliseren van artiesten, publiek en partners. Met onze voorbeeldrol willen we ook andere cultuurhuizen inspireren.

Ook Luminus werkt mee aan Gent Klimaatstad

Eric Perdu

“ Het warmtenet vergroenen

Luminus wil het warmtenet vergroenen, het potentieel aan windenergie op Gents grondgebied benutten en nieuwe, duurzame technologieën toepassen. Dat zijn de pijlers van ons engagement voor 2020 - 2025. We zijn geëvolueerd van een energieproducent en -leverancier naar een leverancier van energiediensten. Dat betekent dat we ook inzetten op oplossingen voor energie-efficiëntie. Daarvoor gaan we meewerken aan de energiecoaching die Stad Gent aanbiedt. Bij bestaande klanten zullen we de efficiëntie van het warmtenet verhogen. We zullen meer klanten kunnen aansluiten.

In de komende vier jaar onderzoeken we hoe we de restwarmte van industriële processen en hernieuwbare bronnen kunnen inzetten voor het warmtenet. Die bronnen bieden ook een kans om het warmtenet uit te breiden en te versterken door aanleg van een nieuwe backbone. Tegen 2023 bouwt Luminus ook drie bijkomende windturbines in de haven op Gents grondgebied. Op andere locaties in Gent onderzoeken we de haalbaarheid van vijf nieuwe winturbines.

Ook Arteveldehogeschool werkt mee aan Gent Klimaatstad

Jo Boogaerts

“ Twee nieuwe campussen, met hoge klimaatambities

Met ons groot bereik speelt Arteveldehogeschool een belangrijke rol als klimaatambassadeur. In het voorjaar van 2020 brachten we onze klimaatimpact in kaart. Dit vormt de basis voor een ambitieus klimaatplan voor beleid, onderwijs en onderzoek, infrastructuur en partnerschappen. Onze nieuwe campus aan de Watersportbaan is een Bijna Energieneutraal (BEN) gebouw. De Campus Kantienberg wordt verwarmd via het warmtenet van Luminus. De verharde delen van de buitenruimte op een aantal campussen gaan we grotendeels ontharden zodat regenwater in de grond kan sijpelen.

De komende jaren gaan we twee nieuwe campussen bouwen en een aantal andere grondig renoveren, met torenhoge klimaatambities. Zonnepanelen zullen instaan voor een deel van onze eigen energieproductie. Bij de nieuwe duurzame gebouwen onderzoeken we ook de mogelijkheid van groendaken en energieproducerende gevels. Op deze manier wensen we te komen tot passiefbouw. Ook streven we ernaar om de buurt in onze campussen binnen te brengen en als hogeschool onze expertise ten dienste te stellen van de buurt.

Ook Universiteit Gent werkt mee aan Gent Klimaatstad

Rik Van De Walle

“
**Bij nieuwbouw en
totaalrenovatie gaan
we voor niet fossiele
energiebronnen**

De Universiteit Gent schaart zich achter de EU-ambitie om klimaatneutraal te zijn tegen 2050. In de periode 2020-2030 willen we de totale CO₂-uitstoot door gebouwverwarming en elektriciteitsvoorziening verminderen met gemiddeld 1,5 % per jaar en vanaf nu bij nieuwbouw en renovatie kiezen voor duurzame niet-fossiele energiebronnen. We willen sterk inzetten op ruimte- en energie-efficiëntie door infrastructuur te delen over onderzoeksgroepen, faculteiten en zelfs instellingen heen, onderzoeken hoe we campussen kunnen afkoppelen van fossiele energie en versneld inzetten op elektriciteitsproductie op eigen daken. Ons energiebeleidsplan is zeer ambitieus en zal bepalend zijn voor alle investeringen in de komende jaren. Plannen, beleidsinstrumenten en processen zullen hierop moeten afgestemd worden.

Ook UZ Gent werkt mee aan Gent Klimaatstad

Lieven Deblaere

“

In 2050 zijn we een klimaatneutraal ziekenhuis

Tegen 2050 wil UZ Gent klimaatneutraal zijn. Met onze acties van de voorbije negen jaar hebben we al gezorgd voor een daling van het energieverbruik met 18,5 %. Zowel onze warmtevraag als de elektriciteitsvraag daalde gevoelig. De aangekochte elektriciteit is bovendien al sinds 2014 voor 100 % hernieuwbaar. We stoten dus 0 ton CO₂/jaar uit voor ons elektriciteitsverbruik. De restwarmte van de afvalverwerkingscentrale van IVAGO staat bovendien sinds 2007 in voor 70 % van de verwarmingsbehoefte. Hierdoor is de uitstoot voor verwarming gedaald van 11.000 ton CO₂/jaar naar 3.000 ton CO₂/jaar.

We willen nog verder gaan. Om onze ambitie te realiseren, zetten we de komende jaren verder in op energiezuinige gebouwen en circulair materiaalgebruik. Tegen 2030 bouwen we 70.000m² duurzame nieuwbouw, zoveel mogelijk volgens de principes van circulair materiaalgebruik. Onze oude gebouwen gaan we energiezuinig renoveren.

Al die acties samen zullen ervoor zorgen dat onze warmtevraag in 2040 spectaculair gedaald zal zijn. De volgende stap? Het verder verduurzamen van de energie die we dan nog nodig hebben.

Ook North Sea Port werkt mee aan Gent Klimaatstad

Daan Schalck

“ Van transport tot productie: de hele haven duurzaam

De grootschalige productie-industrie in North Sea Port heeft een CO₂-uitstoot van 21,5 Mton, gelijk verdeeld tussen Vlaanderen en Nederland. Tegen 2050 wil North Sea Port deze CO₂-uitstoot bijna volledig reduceren, samen met de industrie. Daar wordt nu al werk van gemaakt in de 'Roadmaps van Smart Delta Resources' (SDR) en de 'Carbon Capture and Utilisation Hub' (CCU-hub).

De industrie heeft zich de afgelopen decennia gericht op energie-efficiëntie, waardoor veel bedrijven behoren tot de wereldtop. Om de CO₂-uitstoot verder te verminderen, faciliteert North Sea Port uitwisseling van reststromen, elektrificatie, groene grondstoffen, het afvangen en hergebruik en opslag van CO₂.

Ook zetten we in op het verduurzamen van transport. Denk hierbij aan walstroomkasten met een positieve impact op CO₂-uitstoot en luchtkwaliteit en korting op havengelden voor schonere schepen. Waar mogelijk faciliteren we bunker- en laadinfrastructuur voor nieuwe, alternatieve brandstoffen. Op korte termijn vooral LNG, maar op lange termijn mogelijk ook waterstof, elektriciteit, methanol en ammoniak. Ook zet North Sea Port in op pijpleidinginfrastructuur.

Ook Shopping Gent Zuid werkt mee aan Gent Klimaatstad

Hera Genbrugge

“
**We worden een zero
waste winkelcentrum**

Tegen 2050 willen we als Shopping Gent Zuid een CO₂-neutraal shoppingcentrum zijn. We willen ons afvalwater maximaal zuiveren en recupereren. Ons afvalbeleid wordt zero waste.

Samen met Interparking zullen we een groen wagenpark stimuleren. In samenwerking met de Stad Gent, handelaars en andere stakeholders zullen we ijveren voor CO₂-neutrale levering van goederen en diensten en de vergroening van het bestaande warmtenet.

Ook Bedrijvencentrum De Punt werkt mee aan Gent Klimaatstad

Piet Lietaer

“ Samen met de burens inzetten op restwarmte, zonnepanelen, regenwateropvang, laadpalen en deelwagens

De Punt is een sociaal en duurzaam bedrijvencentrum. We geven duurzame ondernemers een plaats om te experimenteren, op te starten, te groeien en positieve impact te creëren. Bij de uitbreiding in 2016 werd bij de bouw rekening gehouden met strenge energienormen.

Al sinds 2016 hebben we zonnepanelen op onze daken. De oppervlakte aan panelen is 230 vierkante meter, nu al goed voor 10 % van het elektriciteitsverbruik van het hele bedrijvencentrum. In 2020 plaatste De Punt met de hulp van EnerGent bijkomend 1130 m² zonnepanelen, goed voor 66 % van de elektriciteit van het gehele bedrijvencentrum.

De sociale en duurzame ondernemers in De Punt dragen actief bij aan Gent Klimaatstad. Zo huisvesten we een restaurant met moestuin op ons dak. We bieden een stek aan fietskoeriers. We hebben bedrijven die zich richten op duurzame horeca en evenementen, biodiversiteit, transport, duurzaam bouwen, milieu en hernieuwbare energie. De zorg voor de toekomst, die delen we.

“De Punt is één van de vele bewoners van het bedrijventerrein Gentbrugge II. Samen met onze burens willen we onderzoek doen naar restwarmte, zonnepanelen op de centrale parking, regenwaterwinning, installatie van laadpalen en deelwagens.”

Ook HOGENT werkt mee aan Gent Klimaatstad

Koen Goethals

“

Collega's, studenten en buurtbewoners ontwerpen de campus als groene long

Het terrein rond het nieuwe gebouw aan de Voskenslaan wordt een groene long voor de buurt. Collega's, studenten en buurtbewoners gaan in het Living Lab aan de slag om de groene ruimte samen te ontwerpen en te realiseren. Iedereen moet zich hier thuis voelen. Het is een plek waar we experimenten opzetten, mensen elkaar laten ontmoeten en aanmoedigen om te ondernemen. De campus moet uitgroeien tot een klimaatvriendelijke en veerkrachtige plek, bestand tegen de effecten van de klimaatverandering. Ook onze andere campussen willen we klimaatvriendelijk inrichten. We zetten in op ontharding, groendaken, pluktuinen, aanplanten bomen en biodiverse borders.

Voor onze gebouwen streven we naar het bijna-nul-energieprincipe voor nieuwbouw en grote renovatieprojecten. Al meer dan 10 jaar kopen we 100 % groene stroom. We houden een energieboekhouding bij om gericht energiebesparende maatregelen uit te voeren. Op korte termijn willen we samen met studenten en de Stad Gent een nulmeting uitvoeren van onze carbon footprint en werken we een duurzaam bedrijfsvervoersplan uit voor personeel en studenten en dienstverplaatsingen.”

8

TRANSPORT

8.1. Doelstelling

Voertuigen zijn een van de grootste bronnen van emissies. De uitdagingen in deze sector zijn enorm en vragen actie op verschillende fronten. Voor Gent is de doelstelling voor de komende jaren om het aantal voertuigkilometers van gemotoriseerd vervoer verder te laten dalen, onnodige verplaatsingen te vermijden en het vervoer via meer milieuvriendelijke transportwijzen te laten toenemen.

“
Klimaatvriendelijke mobiliteit zorgt ook voor gezonde lucht

Het is belangrijk om het aantal vervoerbewegingen te beperken en verder te sturen richting duurzame mobiliteit. Daarnaast is het noodzakelijk om de transitie naar milieuvriendelijke mobiliteit, en elektrische (deel) mobiliteit in het bijzonder, verder te ondersteunen. Ook de lokale lucht- en geluidsproblematiek is substantieel gebaat bij meer duurzame mobiliteit. Het (rand)stedelijk mobiliteitssysteem moet fungeren als een aantrekkelijk en comfortabel alternatief voor de eigen wagen en kan zo bijdragen aan het verminderen van de ecologische impact van mobiliteit.

We blijven technologische ontwikkelingen op het niveau van zowel de brandstoffen als de aandrijfsystemen voor zero-emissie en koolstofarme vervoermiddelen nauwgezet opvolgen. We kijken hierbij niet enkel naar de lokale uitstoot maar nemen ook de totale ecologische voetafdruk van het productieproces mee in overweging. Innovaties in geconnecteerde mobiliteit en Traffic Management as a Service (TMaaS) moeten het systeem versterken.

8.2. Waar staan we?

De maatregelen uit het circulatieplan hebben effect op het wegverkeer. Het fietsverkeer in de binnenstad is gestegen met 50 %. Van en naar de binnenstad steeg het aantal fietsers met 60 %. Het aantal gebruikers van openbaar vervoer nam toe met 6 % op dagbasis, met een sterkere stijging in de avondspits van 25 %. Het aantal auto's dat de binnenstad in- en uitrijdt is daarentegen sterk gedaald, gemiddeld met 17 %.

Steden moeten een trekkersrol opnemen om mobiliteit te verduurzamen. Het potentieel zit niet alleen in de kortere trajecten die in een stedelijke omgeving worden afgelegd maar ook bij de hogere bevolkingsdichtheid die van steden de ideale proeftuin maakt voor collectieve en gedeelde mobiliteitsconcepten. Op strategisch niveau zijn een goede ruimtelijke ordening en verkeersplannen bepalend om duurzame mobiliteit te sturen, gecombineerd met een goed uitgebouwde en fijnmazige wandel-, fiets- en openbaar vervoersinfrastructuur. Collectieve en klantvriendelijke deelsystemen moeten op mobiliteitsknopen worden uitgebouwd en met elkaar worden verbonden. Op het niveau van ruimtelijke ordening creëren we nabijheid door slim te verweven en te verdichten en we geven duurzame modi de nodige ruimte bij de inrichting van de publieke ruimte.

Als Stad kunnen we ook de hogere overheid ondersteunen bij de versnelde vergroening van de vloot. Hierbij is het belangrijk te vermelden dat voor een nieuwe wagen een elektrisch model (met batterij of brandstofcel) zowel positieve effecten heeft op vlak van CO₂ als op lokale luchtkwaliteit, zeker als de wagen wordt opgeladen met groene stroom.

In 2020 zal de basislaadinfrastructuur van 162 extra publieke laadpalen op vraag van Vlaanderen zijn uitgerold in Gent. Naargelang de elektrische vloot uitbreidt, dient ook de capaciteit van zowel private als publieke laadinfrastructuur te worden opgetrokken. De wijze waarop dit gebeurt is onder meer afhankelijk van de beschikbare ruimte, het mobiliteits- en parkeerbeleid en de ligging en aard van het elektriciteitsnet. Ook de lage-emissiezone (LEZ) is een stedelijk initiatief dat voor een betere gezondheid zorgt door de meest vervuilende wegmobiliteit uit de stad te weren. Op die manier stimuleren we ook de overgang naar schonere voertuigen. De LEZ biedt ook op lange termijn perspectief om door te groeien naar een klimaatmaatregel. Door hun vaste of binnenstedelijke trajecten en/of vaste standplaatsen zijn nichevloeden als taxi's, deelwagens, bussen en bedrijfsvloeden, maar ook bromfietsen in principe klaar voor de transitie naar fossielvrij.

8.3. Acties

Actie 49: Modal split (Filip Watteeuw, schepen van Mobiliteit)

Het Mobiliteitsplan van de Stad Gent gaat uitgebreid in op de maatregelen om de zogeheten modal split te realiseren. Het doel is autoverplaatsingen te verschuiven in de richting van meer duurzame verplaatsingen, zoals te voet, de fiets of het openbaar vervoer.

Voor de Beleidsnota Klimaat lichten we volgende acties uit:

- We concentreren ruimtelijke ontwikkelingen op knooppunten van fietsassen en/of openbaar vervoer en verminderen op die manier het aantal verplaatsingen.
- We wensen een groter aandeel voetgangers en fietsers in het geheel van verplaatsingen in Gent. We zetten in op gedragsverandering en maken en houden de infrastructuur maximaal toegankelijk voor voetgangers en fietsers. We versterken de positie van de voetganger en de fietser vanuit verkeersplanologisch standpunt. We voorzien op wijkniveau korte en veilige voetgangersroutes en bewegwijzeringen en verbeteren zowel voetpaden als het fietsnetwerk. We zetten maximaal in op conflictvrije kruispunten, veilige oversteekpunten, fietsinfrastructuur, fietsparkeren en dynamische lichtenregelingen. We sensibiliseren, bieden mogelijkheden aan specifieke doelgroepen en werken de fietsdienstverlening verder uit.
- We vergroten het aandeel toegankelijk collectief vervoer. We faciliteren de collectieve verkeersvormen zoals openbaar vervoer, taxi's, wandel- en shuttlebussen, autodelen en fietsdelen op het Gentse grondgebied en de vervoersregio. Dit vertaalt zich onder andere in volgende effecten: voldoende, kwalitatieve en toegankelijke routes en haltes voor collectief vervoer, een vlotte doorstroming, betaalbaar voor en gekend door iedereen. We zetten specifiek in op het bevorderen van collectief vervoer naar tewerkstellingspolen. We onderbouwen de visie op vlak van openbaar vervoer voor Gent binnen de regio. We bouwen de bestaande P+R's verder uit en onderzoeken bijkomende locaties.
- Met de opmaak van wijkmobiliteitsplannen in 7 geselecteerde wijken willen we de leefbaarheid, de verkeersveiligheid en de selectieve bereikbaarheid van deze wijken verhogen. Dit gebeurt samen met de bewoners.
- We zetten SPITS verder, samen met Sofie Bracke, schepen van Economie. Dit mobiliteitscoördinatiecentrum voor het zuiden van Gent moet bedrijven ontzorgen met onder andere mobiliteitsadvies en onderzoeken de uitbreiding ervan.

Actie 50: Elektrische (deel)mobiliteit (samen met Filip Watteeuw, schepen van Mobiliteit)

Een groeiende noodzaak om onze CO₂-uitstoot de komende jaren drastisch te verminderen dwingt ons na te denken over de verdere ontwikkeling van schoon personen- en goederenvervoer in onze stad. Elektrische wagens zijn hiervoor de beste technologie. Een belangrijk aandachtspunt is dat een optimaal resultaat pas wordt bereikt wanneer de elektrische auto op groene stroom rijdt. En uiteraard is elektrische deelmobiliteit dubbele winst. We zetten in op volgende maatregelen:

- We investeren in de transitie naar elektrische mobiliteit en deelmobiliteit.
- In 2020 werken we aan een uniforme strategie en spreidingsplan voor de verdere uitbouw van (semi-)publieke laainfrastructuur na 2020.
- We verhogen het aandeel elektrische voertuigen in de autodeelvloot, bussen en taxi's.

Actie 51: Stadsdistributie (Sofie Bracke, schepen van Economie samen met Filip Watteeuw, schepen van Mobiliteit)

Gent zet de werking van GentLevert verder als ondersteunend platform bij de transitie naar efficiënte en duurzame stedelijke logistiek. De Stad investeert middelen voor communicatie, events en kennisdeling. We leggen de basis naar een nieuw stadsdistributiemodel via een Convenant Duurzame Stedelijke

Logistiek met vertegenwoordiging van de belangrijkste stakeholders. Er is nood aan een visie rond binnenstedelijke (last mile) leveringen, bundelingsoplossingen en de nodige fysieke overslaglocaties.

Met een actieplan voor goederenvervoer formuleren we concrete acties om verbeteringen op het terrein zowel door de Stad zelf, als door de markt, te realiseren. De pistes hier zijn bijvoorbeeld logistieke (mini-)hubs, internet of things-toepassingen, logistiek over het water of inzet van cargobikes.

Actie 52: Stadsvloot (Annelies Storms, schepen van Facility Management)

Met het Bedrijfsvervoerplan Dienstverplaatsingen Stad Gent en OCMW willen we een voorbeeldfunctie opnemen op vlak van duurzame verplaatsingen én efficiënte inzet van middelen. We zetten hierbij in op het vermijden en verduurzamen van dienstverplaatsingen en het vergroenen van de stadsvloot. We hebben de ambitie om tegen het einde van de legislatuur alle personenwagens en bestelwagens dieselvrij te hebben en tegen 2030 alle personenwagens en bestelwagens elektrisch, als dat technisch mogelijk is.

Actie 53. Vervoersarmoede wegwerken (Filip Watteeuw, schepen van Mobiliteit en Rudy Coddens, schepen van Sociaal Beleid & Armoedebestrijding)

Je kunnen verplaatsen binnen de stad is vaak een van de voorwaarden om aan het leven in de stad te kunnen deelnemen. Mensen in armoede geven aan dat zij hierbij verschillende drempels ervaren. Verschillende stadsdiensten bundelen nu, gecoördineerd door het Mobiliteitsbedrijf, hun expertise rond de aanpak van vervoersarmoede in onze stad. Met een 'actieplan vervoersarmoede' werken we specifiek rond de drempels die mensen in armoede ervaren, maar ook heel wat andere acties zullen rechtstreeks of onrechtstreeks mensen in armoede bereiken.

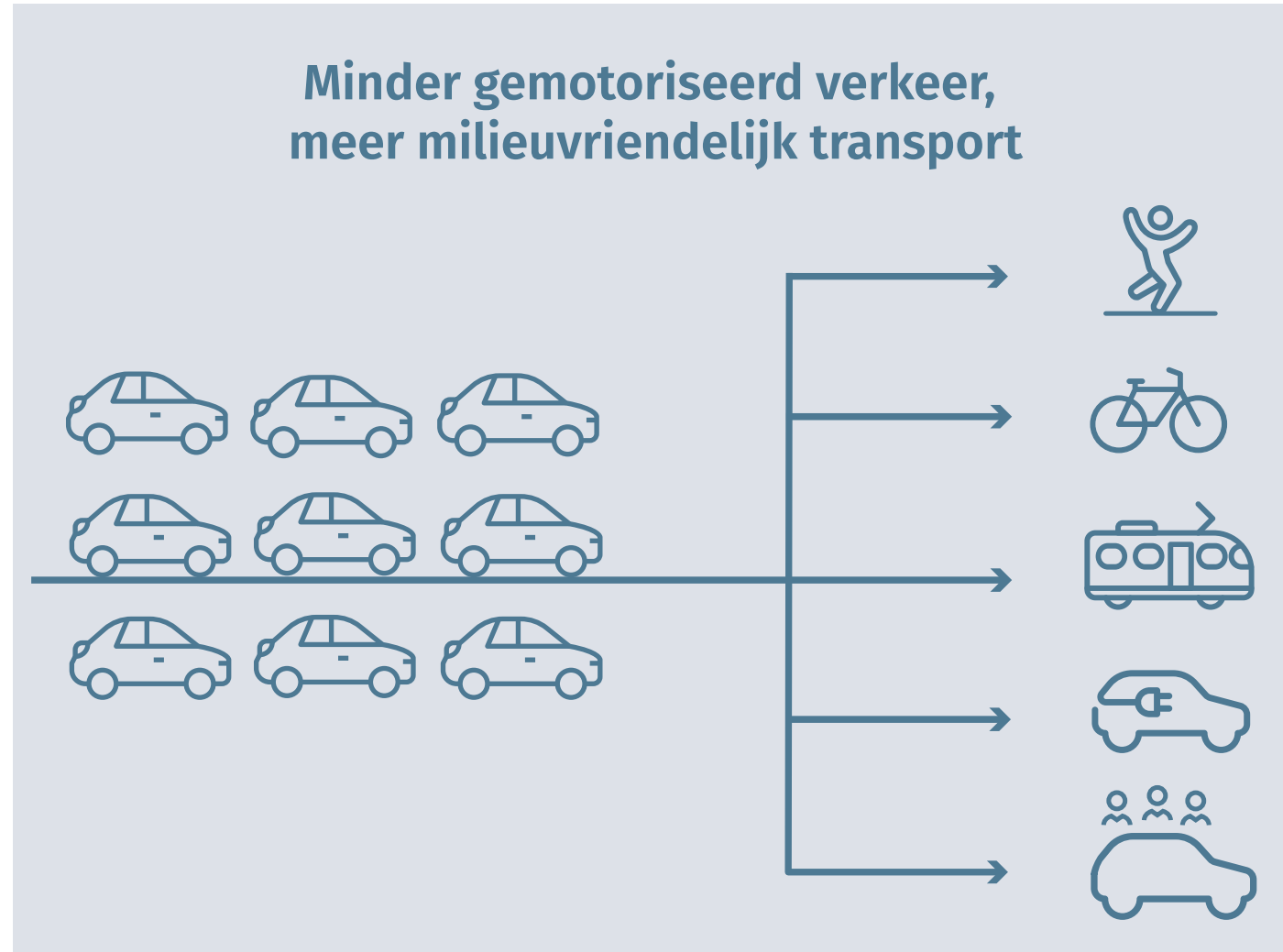

8.4. Samengevat

Voertuigen zijn een van de grootste bronnen van uitstoot. De uitdagingen in deze sector zijn enorm en vragen actie op verschillende fronten. Het mobiliteitsbeleid van de Stad blijft de komende jaren inzetten op de verschuiving van autoverplaatsingen in de richting van meer duurzame verplaatsingen, zoals te voet, de fiets of het openbaar vervoer. Er wordt verder ingezet op elektrische mobiliteit, autodelen en een duurzamere logistiek. Wat de stadsvloot betreft hebben we de ambitie om tegen 2025 alle personenwagens en bestelwagens dieselvrij te hebben en tegen 2030 alle personenwagens en bestelwagens elektrisch, als dat technisch mogelijk is. Met een 'actieplan vervoersarmoede' werken we specifiek rond de drempels die mensen in armoede ervaren.

“

Tegen 2025 is onze stadsvloot dieselvrij

9

VOEDING

9.1. Doelstelling

Voeding draagt op heel wat manieren bij tot de milieu-impact van een stad. De productie van vlees heeft een belangrijke impact op de uitstoot van broeikasgassen. Halvering van de vlees- en zuivelconsumptie in de EU zou de uitstoot van broeikasgassen van de landbouwsector al met 42 % verlagen. Ook het transport, de bewaring, de bereiding en de afvalproductie drukken hun stempel op het milieu. De Voedsel- en Landbouworganisatie (FAO) van de Verenigde Naties stelt dat voedselverspilling alleen al, na de VS en China, de belangrijkste uitstoter is van broeikasgassen.

Voeding speelt een grote en tastbare rol in de Gentse klimaatvoetafdruk. Gent wil koploper zijn en blijven bij de uitbouw en uitvoering van een lokale duurzame voedselstrategie. Daarom zetten we onder meer in op meer korte keten en duurzame voeding, betere toegang tot gezonde en duurzame voeding en minder voedselverspilling.

9.2. Waar staan we?

Gent lanceerde als eerste Belgische stad in 2013 een eigen voedselstrategie. Onder de naam 'Gent en Garde' formuleerde Gent haar strijdplan om het Gentse voedselsysteem te verduurzamen. Gent zette hierbij in op de hele voedselketen van productie, over verwerking en distributie, tot consumptie en afvalverwerking.

Gent en Garde werkt met 5 strategische doelstellingen:

- Een zichtbare, kortere voedselketen
- Duurzamere voedingsproductie en -consumptie
- Sterkere sociale meerwaarde rond voedingsinitiatieven
- Voedselafval terugdringen
- Voedselafval maximaal hergebruiken als grondstof

De Stad Gent lanceerde de voorbije zes jaar talrijke projecten die het voedselsysteem helpen verduurzamen. Burgers en lokale actoren werden hier heel nauw bij betrokken. Met een participatieve aanpak en een Voedselraad bracht Gent en Garde zowel kleinschalige initiatieven als meer structurele wijzigingen in het voedselsysteem op gang. Enkele voorbeeldprojecten:

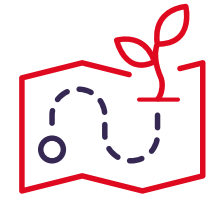
Foodsavers: 1.000 ton voedseloverschotten herverdeeld

Met Foodsavers pakt Gent de voedselverspilling al twee jaar op grote schaal aan. Meer dan 1.000 ton voedseloverschotten van bijvoorbeeld supermarkten of de veiling werden al herverdeeld via armoedeorganisaties en sociale restaurants. Dit gebeurt via sociale tewerkstelling, samen met Rudy Coddens, schepen van Sociaal Beleid & Armoedebestrijding.

De schoolmaaltijden

Schoolmaaltijden in stadsscholen bestaan uit meer bio, bevatten minder vlees, meer seizoensproducten en fair trade ingrediënten. Ook criteria als verspilling en dierenwelzijn worden onder de loep genomen.

copyright Stad Gent dienst toerisme

Vanier: nieuw professioneel korteketenplatform

Stad Gent ondersteunde de opstart van Vanier, een innovatief coöperatief platform voor korte keten. Vanier brengt professionele aankopers van restaurants, grootkeukens en handelaars samen met producenten uit de Gentse regio. Op die manier wordt de afzetmarkt voor deze producenten in de stad gevoelig uitgebreid en krijgen ook de aankopers meer voeling met de producenten en hun producten.

67.000 Restorestjes in 180 Gentse restaurants

In 2015 lanceerde de Stad Gent als eerste stad in België het Restorestje: een gratis, composteerbare doos voor overschotten op restaurant. In vijf jaar tijd gingen al 67.000 dozen in 180 Gentse restaurants de deur uit.

10 jaar Donderdag Veggiedag

Al tien jaar promoot de Stad Gent vegetarische voeding met haar campagne Donderdag Veggiedag. Ook alle 4.500 leerlingen van de stadsscholen eten elke donderdag vegetarisch, goed voor 775.883 maaltijden per jaar.

40 plukplekken voor fruit

Gent en Garde brengt sinds 2019 ook alle fruitbomen in kaart waar bewoners gratis fruit mogen plukken. Op een digitale kaart zijn er een 40-tal plukplekken te zien in parken of tuinen. Het project brengt veel enthousiaste plukkers op de been.

Online platform: hub voor lokale voedselinitiatieven

Gent en Garde heeft ook sterke communicatietools. Het online platform www.gentengarde.be is een ontmoetingsplek rond duurzame voeding in Gent en bereikte al meer dan 50.000 Gentenaars. De website brengt meer dan 1.000 lokale voedselinitiatieven in kaart. De Facebookgroep van Gent en Garde blijft dagelijks groeien en telt al bijna 3000 leden.

Begeleiding van 67 moestuinen

De Stad Gent begeleidt sinds 2014 scholen en buurtbewoners die gezamenlijke moestuinen aanleggen. Maar liefst 42 scholen en 25 buurtmoestuinen kregen begeleiding.

9.3. Acties

Actie 54: De Voedselraad

De Voedselraad is het participatieve beleidsorgaan van Gent en Garde waar de verschillende actoren van het Gentse voedselsysteem samenkomen. De groep groeide de afgelopen jaren letterlijk en figuurlijk uit tot een pionier in het maken van beleid. De Voedselraad kreeg ook eigen werkingsbudget waarmee innoverende concepten een duw in de rug kregen. De komende jaren zal de Voedselraad verder de krijtlijnen van het Gentse voedselbeleid mee vorm geven en mee trajecten in gang trekken om de doelstellingen van Gent en Garde te realiseren. De Voedselraad organiseert ook een jaarlijkse partnerdag om zijn bereik te verbreden en het Gentse netwerk te voeden.

Sinds 2015 zet de **Gentse Voedselraad** samen met de Stad in op **het verduurzamen van de hele keten van het voedselsysteem in en rond Gent**: van productie over verwerking en distributie tot consumptie en afvalverwerking.

De Voedselraad is samengesteld uit een 30-tal enthousiaste en betrokken actoren die op hun manier een rol spelen in het Gentse voedselsysteem:

- **LANDBOUWFEDERATIES:** Boerenbond, Landelijke Gilden, ABS, CSA
- **VERENIGINGEN:** EVA, Velt, Oxfam
- **KENNISINSTELLINGEN:** UGent
- **VERTEGENWOORDIGING VAN HANDEL EN HORECA:** Unizo, Lokaal

Deze partners zijn belangrijke **ambassadeurs** voor het voedselbeleid en engageren zich om de visie rond duurzame voedselproductie en -consumptie mee uit te dragen en toe te passen in hun **eigen werking**. Samen denken ze na over de toekomst en doelstellingen van het Gentse voedselbeleid. Met een eigen budget van de Stad initiëren of stimuleren ze **nieuwe innovatieve projecten**.

In de toekomst wil Gent verder bouwen aan een **meer autonome Voedselraad, met sterke link naar burgers en organisaties**. De Voedselraad zal experimenteren met **nieuwe vormen van organisatie en financiering** om de impact op het voedselsysteem nog te vergroten.

Wereldwijd is Gent en Garde een **koploper en trekker in food governance**. Gent en Garde won al 6 internationale prijzen, waaronder de Climate Action Award van de Verenigde Naties.

Iedereen eet duurzaam

Actie 55: Voorbeeldfunctie van de Stad voor duurzame voeding (samen met Annelies Storms, schepen van Facility Management)

Een eigen voorbeeldfunctie: Gent zette reeds grote stappen voorwaarts in de verduurzaming van de overheidsaankopen van voeding. Daarbij werd ingezet op bio, fair trade, korte keten, seizoensproducten en minder dierlijke eiwitten. Er gebeurde voor het eerst een screening van de voedselverspilling bij schoolmaaltijden. Dit gaf aanleiding tot gerichte acties om voedselverliezen te verminderen. De komende jaren wordt de verduurzaming verder doorgetrokken. Zowel voor de schoolmaaltijden als voor de personeelsrestaurants en catering op evenementen wordt verder onderzocht om deze onder andere nog lokaler en plantaardiger te maken. De Stad streeft daarbij naar een gevoelige reductie van de klimaatimpact van haar voedselaankopen tegen 2030.

Actie 56: Eigen kweek in school- en buurtmoestuinen verbindt de Gentenaar met voeding

Gent en Garde zet de uitgebouwde begeleiding voor buurt- en schoolmoestuinen verder. De ondersteuning wordt hervormd om nog meer mensen de mogelijkheid te geven aan te sluiten en maximaal buurtwerking te versterken. Naast projecten rond moestuinen krijgen ook initiatieven rond buurtfruit ondersteuning.

Actie 57: Gent plantaardig (samen met Annelies Storms, schepen van Facility Management)

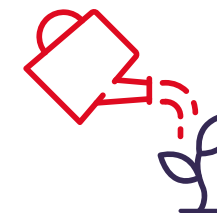
Om de klimaatdoelstellingen te halen is een verdere daling van de consumptie van dierlijke eiwitten nodig. De Stad kiest voor een ambitieus beleid op het vlak van eiwittransitie en wil daarbij maximaal inzetten op haar eigen voorbeeldrol en aankoopbeleid. Een nieuwe campagne en ondersteuning van de beschikbaarheid van vegetarische alternatieven zorgt ervoor dat de vleesconsumptie gevoelig daalt en dat plantaardige voeding verder ingang vindt.

Actie 58: Van jongsaf aan (samen met Elke Decruynaere, schepen van Onderwijs)

De Stad wil haar bevolking van jongs af aan in contact brengen met duurzame voeding. Naast workshops rond vegetarische voeding, komt er ook begeleiding van scholen rond voedselverspilling en trajecten rond een duurzaam voedselbeleid op school.

Korte en duurzame voedselketen

Actie 59: Opschaling korte keten door een betere toegang tot de afzetmarkt voor producenten

Gent zet in op verdere opschaling van korte keten met het bestaande project Vanier. Met Vanier willen we significante volumes in korteketenomzet bereiken door producenten uit de regio te verbinden met professionele aankopers van voeding in de stad (horeca, grootkeukens, buurtwinkels).

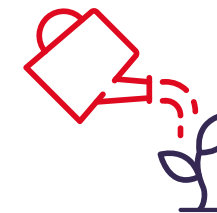
Actie 60: Brede sensibilisering rond korte keten (samen met Sofie Bracke, schepen van Economie)

Vanuit Gent en Garde willen we verder sensibiliseren rond korte keten. De afgelopen jaren zetten we korte keten al in de kijker onder andere tijdens de Week van de Korte Keten. We blijven korteketeninitiatieven zoals de boerenmarkten in de kijker zetten en communiceren over de troeven van korte keten. Zo willen we nog meer burgers aan boord krijgen. Door burgers meer direct in contact te brengen met de lokale landbouw willen we ook hun appreciatie voor landbouw en hun bewustzijn rond voedsel (productie en consumptie) verhogen.

Actie 61: Grondenbeleid dat lokale, duurzame voedselproductie stimuleert (samen met Sami Souguir, schepen van Stadsontwikkeling en Rudy Coddens, schepen van Sociaal Beleid & Armoedebestrijding)

De studie 'Visie op landbouw in de stedelijke omgeving van Gent in 2030 en de ruimtelijke vertaling ervan' biedt een kader aan de Stad Gent om een goed doordacht ruimtelijk landbouwbeleid uit te bouwen. Landbouw en andere vormen van lokale voedselvoorziening vragen om ruimte. In de vorige legislatuur werd 10 hectare landbouwgrond van het OCMW ingezet voor duurzame, sociaal verantwoorde en lokale voedselproductie. De komende jaren wordt verder bekeken hoe het grondenbeleid van de Stad Gent ook rekening kan houden met de productie van duurzame lokale voeding en het voorzien van sociale tewerkstelling. In de visienota over het beheer van het OCMW-patrimonium wordt dit verder uitgewerkt.

Niets gaat verloren

Actie 62: Verduurzaming van de Gentse landbouw

Ecologische duurzaamheid van de Gentse landbouwbedrijven is cruciaal om de impact van landbouw op het klimaat zo klein mogelijk te maken. Dit kan echter niet los staan van economische en sociale duurzaamheid. Daarom wordt een traject uitgewerkt om voor verschillende types landbouw te bekijken wat de noden zijn en welke stappen gezet kunnen worden richting meer ecologische, economische en sociale duurzaamheid. Door een dialoog op te starten tussen verschillende actoren wordt een onderling leertraject opgestart en worden concrete acties mogelijk gemaakt. Een eerste samenwerkingstraject waarbij landbouwers ondersteuning kunnen krijgen voor het aanleggen van bloemenrijke graslanden is opgezet. We vinden het daarbij belangrijk om de verschillende vormen van landbouw niet tegen elkaar uit te spelen, maar samen op zoek te gaan naar oplossingen.

Actie 63: Foodsavers Gent (samen met Rudy Coddens, schepen van Sociaal beleid & Armoedebestrijding)

Dit initiatief startte bijzonder succesvol op in de afgelopen legislatuur. Jaarlijks worden er zo'n 700 ton voedseloverschotten van verse voeding herverdeeld aan kwetsbare doelgroepen. Zo wordt er ingezet op minder verspilling, armoedebestrijding, betere toegang tot voeding en sociale tewerkstelling. De komende jaren wordt de werking geconsolideerd.

Actie 64: Restorestje

Het Gentse Restorestje is een succesproduct dat reeds in tal van andere steden en gemeentes navolging kreeg. Gent vierde begin 2020 de vijfde verjaardag van het Restorestje en verankert het Restorestje verder bij de Gentse restaurants.

Actie 65: Minder voedselverspilling bij grootkeukens

Gent zet verder in op het verminderen van voedselverspilling bij huishoudens, op scholen, in eigen keukens en bij zorginstellingen. Daarbij is een ondersteunende werking nodig.

9.4. Samengevat

Gent en Garde startte succesvol op in de afgelopen jaren en zette Gent op de wereldwijde kaart met een duurzame voedselstrategie

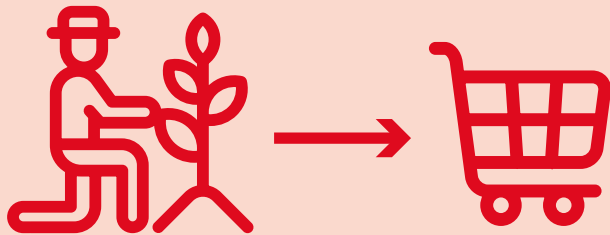
De komende legislatuur ligt de focus op consolidatie van de opgestarte initiatieven en verdere verankering ervan binnen Gent. Met een sterke Voedselraad en lokale partnerschappen wordt verder geïnnoveerd. De focus voor de Stad Gent ligt op het verder versterken van korte keten en het lanceren van een nieuwe campagne die inzet op meer plantaardige consumptie.

De toegang tot duurzame gezonde voeding voor kwetsbare doelgroepen is een belangrijk aandachtspunt in onze voedselstrategie. Bij hefboomen die de Stad zelf in handen heeft, zoals eigen aankopen en reglementen, zal de Stad de lat steeds hoger leggen.

Samen met de Voedselraad verduurzaamt Gent het voedselsysteem

Korte keten stimuleren

*Plantaardige consumptie
stimuleren*

*Minder eten
in de vuilnisbak*

10

CIRCULAIRE
ECONOMIE

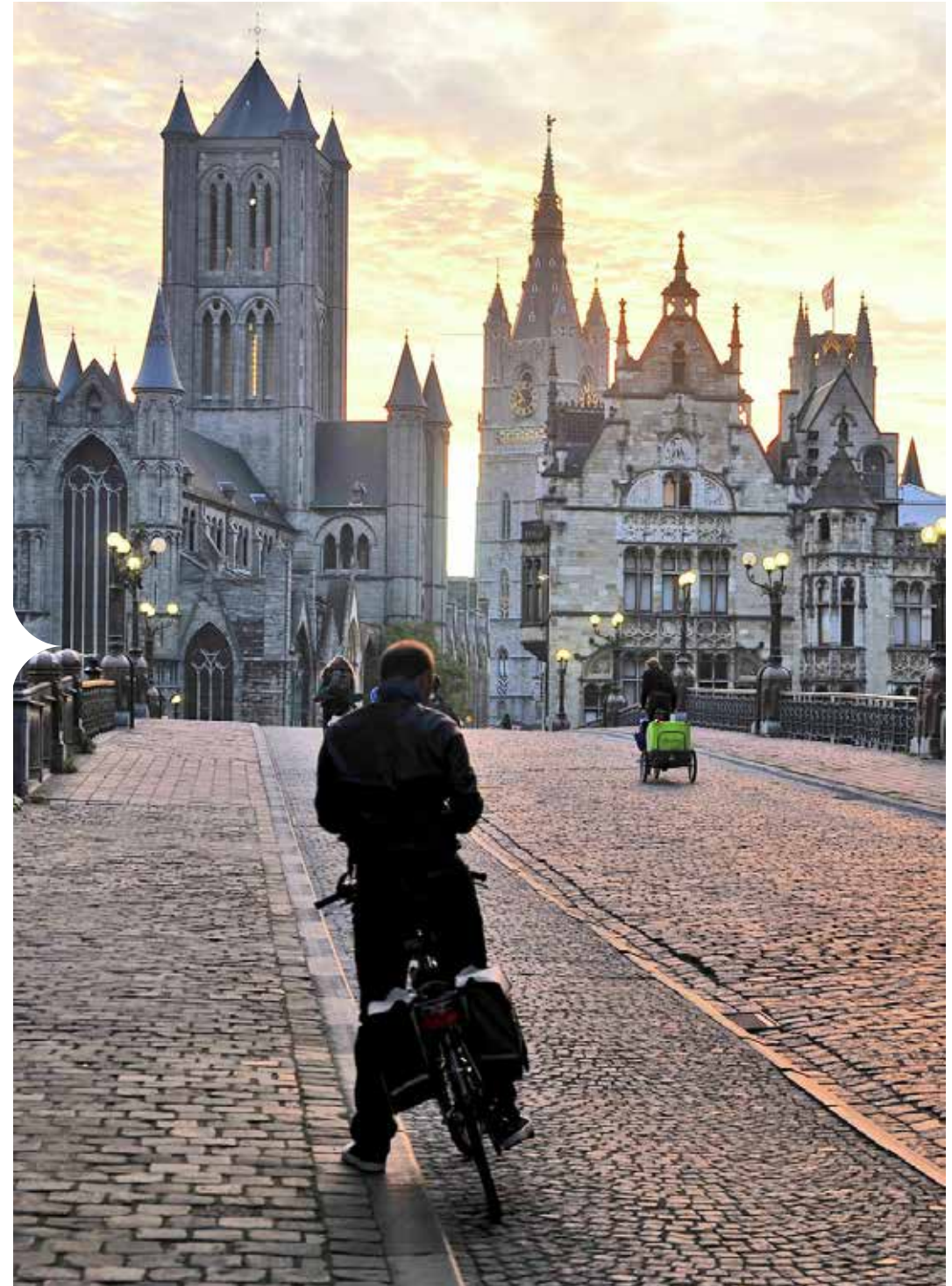

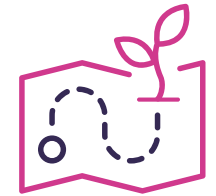
10.1. Doelstelling

Om de klimaatdoelstellingen te halen, zullen energiemaatregelen alleen niet volstaan. Circulaire strategieën zijn nodig om de emissiekloof te helpen dichten. Naar schatting komt 60 % van de totale Vlaamse broeikasgasuitstoot van materiaalgerelateerde activiteiten. Daarom beperken we de voetafdruk van de Stad Gent en North Sea Port door het gebruik van primaire grondstoffen te verminderen, en materialen en producten langer in de kringloop te houden.

Deze uitdaging gaan we samen aan met de bedrijfswereld, de haven, de academische wereld, het middenveld en de burger. De Stad Gent neemt een voorbeeldrol op in haar interne werking en stimuleert of ondersteunt de andere actoren. In een circulaire economie worden tal van strategieën toegepast om materialen en producten zo hoogwaardig mogelijk te blijven inzetten in de economie. De transitie van een lineaire naar een circulaire economie vraagt een aanpassing in elke schakel van de waardeketen en op elk niveau. De grootste winst is mogelijk via de bedrijven, maar ook de kracht van de consument is groot. Via kennisdeling en het opzetten van living labs versnellen we de circulaire economie. Het Gentse ecosysteem neemt zo een voortrekkersrol op binnen Europa.

10.2. Waar staan we?

We zetten hoofdzakelijk in op de sectoren die een grote impact hebben op het energieverbruik en de CO₂-uitstoot zoals bouwmaterialen en plastics.

Op 18 mei 2016 werd de Cleantech Cluster Regio Gent gelanceerd. In dit partnerschap werkt de Stad Gent samen met North Sea Port, UGent, Provincie, POM Oost-Vlaanderen en Cleantech Flanders aan een veerkrachtig cleantech-ecosysteem in de regio Gent. Dit door proactief de ontwikkeling en implementatie van schone technologie en de groei naar een circulaire economie te stimuleren. Voor plastics en bouwmaterialen werd eerst en vooral een analyse gemaakt van de stromen en de waardeketen. Hieruit ontstond een interactieve webtool en concrete projecten binnen deze 2 sectoren. Ook andere projecten, met Europese of Vlaamse steun, werden opgestart en hebben een link met circulaire economie.

“
We pakken de uitstoot van consumptie en materialengebruik aan

Plastics

- De Stad Gent is coördinator van het Europese project 'PlastiCity'. Samen met steden uit Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk wordt binnen dit project gezocht naar nieuwe oplossingen voor het ophalen, sorteren en verwerken van plastic afval. Voor de Gentse case wordt samen met UGent en de bedrijven onderzoek gedaan naar nieuwe verwerkingsmethoden voor 'verloren plastics'. Dit omvat het vele plastic afval bij bedrijven dat technisch gezien in aanmerking komt voor recyclage, maar niet effectief wordt gevalideerd. Het hoofddoel van PlastiCity is om makkelijk toepasbare strategieën en oplossingen te ontwikkelen die de recyclagepercentages van plastics in de stedelijke gebieden kunnen verhogen van 20-30 % tot meer dan 50 %.
- Met een subsidie van Vlaanderen Circulair werd het kleinschalige project 'ReDESIGN' van UGent, Stad Gent en een Gents communicatiebureau mogelijk. Dit project toont aan dat informatiedragers uit polypropyleen een volwaardig circulair alternatief zijn voor de gangbare producten uit PVC (polyvinylchloride). Het onderzoek spitte zich toe op signalisatieborden en roll-up banners. De Stad Gent zorgde voor een gebruikerstest op de Gentse Feesten. De Stad Gent gaat met deze resultaten verder aan de slag om haar communicatieproducten te verduurzamen.

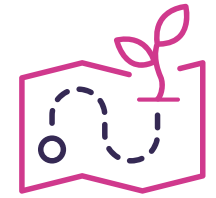
Circulaire bouwmaterialen

- Het Europese URBCON-project wil de hoge grondstoffenconsumptie en hoge CO₂-uitstoot van de bouwsector helpen verminderen. Ook hier wordt samengewerkt met onder andere UGent (Labo Magnel) en bedrijven met verschillende expertise. Dit project focust op beton, het meest gebruikte bouw materiaal, en streeft ernaar beton te maken waarbij primaire grondstoffen vervangen worden door industriële bijproducten en opgevangen CO₂. Er komt een demo-project in een stadsschool.
- Met het project 'Stapsteen naar een circulaire stad', gefinancierd door Vlaanderen Circulair, wil de Stad Gent het gebruik van Carbstone-producten demonstreren in de stad. De innovatieve Carbstone-technologie maakt duurzame bouwmaterialen van staalslakken en CO₂. De productie van een scala aan producten is mogelijk, van straatstenen tot dakpannen, met dezelfde technische eigenschappen als conventionele betonproducten maar een veel lagere belasting van het milieu. Na de studiefase zet de Stad Gent eind 2020 een demo-project op met Carbstone-klinkers in het voetpad voor de Arteveldehogeschool in de Leeuwstraat.

Deze demoprojecten zijn de uitgelezen kans om circulaire economie onder een ruimer publiek bekend te maken en het bewustzijn te creëren over ons grondstof- en energiegebruik.

In de Leeuwstraat in Gent ligt het eerste circulaire voetpad van België met straatstenen gemaakt van staalresten en CO₂.

Innovatie en netwerk

De Stad Gent is ook één van de zes Europese steden die binnen het Horizon 2020-project 'REPAiR' op zoek gaat naar eco-innovatieve oplossingen die de circulaire economie gestalte moeten geven in een stedelijke context. Samen met IVAGO en lokale stakeholders werd een case uitgewerkt om GFT-afval te beperken en beter te valoriseren. De uiteindelijke tool wordt een belangrijk instrument in deze legislatuur om de visie en strategie rond circulaire economie binnen de Stad Gent verder vorm te geven, en het gesprek aan te gaan met alle stakeholders, zowel intern als extern. Ook linken met andere beleidsdomeinen zoals armoede, internationale solidariteit, ruimtelijke planning en netheid worden hierbij meegenomen.

Circulaire initiatieven in de stad

Het is duidelijk dat innovatie een belangrijke sleutel is in de uitdaging om een economisch model te ontwikkelen dat grondstoffen- en energiegebruik minimaliseert zonder dat we moeten inboeten aan comfort. Toch is circulaire economie niet enkel een hoogtechnologisch verhaal. Vele kleine spelers in onze stad tonen dit aan. De stad is rijk aan ondernemers, kennisinstellingen, verenigingen en enthousiaste burgers die afval beschouwen als een grondstof, die nieuwe duurzame producten of diensten aanbieden, die materialen en producten willen delen en die aanzetten tot consuminderen.

In de studie 'Samen circulair' werd onderzocht welke rol de Stad Gent kan spelen om de transitie naar een circulaire economie te ondersteunen en te versnellen. Uit de studie blijkt dat Gent al heel wat initiatieven rond circulaire economie herbergt. Deze initiatieven zijn vaak nog versnipperd en moeilijk opschaalbaar. Om ze meer draagkracht en impact te geven, wordt aanbevolen ze samen te brengen om samenwerking en kennisuitwisseling te stimuleren.

In 2013 sloegen IVAGO, de Stad Gent en het OCMW Gent de handen in elkaar en bouwden een partnerschap uit om de Repair Cafés in Gent te verspreiden, onder de noemer 'Gent Repareert'. De buurtcentra en lokale dienstencentra van de Stad Gent en het OCMW speelden een centrale rol bij de organisatie van de Repair Cafés. IVAGO zorgt voor de overkoepelende communicatie. Er bestaat momenteel een grote groep vrijwilligers die instaan voor de reparaties van onder andere elektro, fietsen en textiel. Daarnaast zijn er ook heel wat deelinitiatieven ontstaan zoals Op Wielekes, Peerby, autodeelorganisaties en bakfietsdelen.

Omdat het vaak gaat om lokale en arbeidsintensieve activiteiten kunnen ook de sociale economiebedrijven een belangrijke rol spelen in de transitie naar de circulaire economie. Tijdens de vorige legislatuur kreeg de UCO-site een nieuwe invulling met sociale economiebedrijven, een recyclingepark van IVAGO en focus op de activering van doelgroepmedewerkers. Ateljee en Labeur geven afgedankte producten een nieuw leven. In het najaar van 2019 ging 'The Circular Hub' van start in het Balenmagazijn. Deze Hub versnelt de transitie naar een circulaire economie in Gent door zoveel mogelijk circulaire ondernemers te verbinden en door (startende) ondernemers te stimuleren te kiezen voor circulaire businessmodellen (bijvoorbeeld via de 'Circular Kickstart').

De afvalberg verminderen

IVAGO zet al jaar en dag in op de sensibilisering van de inwoners om het huishoudelijk afval te beperken en te sorteren. Ook de Stad nam al heel wat maatregelen om de afvalberg te verminderen:

- De subsidie voor de aankoop van **herbruikbare luiers** sloeg aan: de voorbije legislatuur werd 105.737,82 euro besteed aan de subsidies, daarmee heeft de Stad Gent iets meer dan 1.000 gezinnen ondersteund.
- De Stad Gent is voortrekker met haar afvalarm evenementenbeleid en voerde de **herbruikbare bekertjes** in op de Gentse Feesten. De Stad stimuleerde ook andere organisatoren om de overstap te maken naar duurzame alternatieven. Zij kunnen herbruikbare bekertjes ontlenen via IVAGO.
- Via de lokale voedselstrategie werd sterk ingezet op het **verminderen van voedselafval**, op armoedebestrijding en het stimuleren van de sociale economie. Projecten zoals het Restorestje en Foodsavers zijn daar een mooi voorbeeld van. Ook door de porties van schoolmaaltijden aan te passen, hebben we duizenden kilo's voedselverspilling vermeden (zie hoofdstuk Voeding).

10.3. Acties

Circulaire economie is een nieuw thema binnen het klimaatplan van de Stad Gent. Toch zijn er al heel wat projecten en initiatieven opgestart. Het komt er nu vooral op aan om het overzicht te houden binnen de stad en het bestaande netwerk uit te breiden en te versterken. Door de vele initiatieven op elkaar af te stemmen en onder één gemeenschappelijke koepel te werken, kunnen we dit een bredere uitstraling geven en hebben we een grotere communicatieve kracht. Intussen bouwen we verder aan de strategie en visie op circulaire economie binnen onze stad en bepalen we de ambities op lange termijn. We hangen het verhaal op binnen de klimaatdoelstelling en geven dit beleid vorm samen met alle stakeholders: ondernemers, kennisinstellingen, burgers en middenveld.

We onderscheiden 4 grote pijlers waarin we de acties rond circulaire economie groeperen:

- Circulaire economie opschalen in samenwerking met de Cleantech Cluster Regio Gent
- Versterken van kleinschalige circulaire initiatieven in het stadsweefsel
- Voorbeeldrol van de Stad Gent
- Communicatie en kennisoverdracht over circulaire economie naar de burger

Waar mogelijk trachten we de acties te monitoren met de impact op de CO₂-uitstoot.

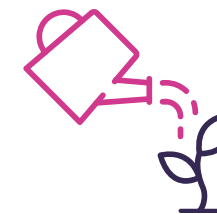
Circulaire economie opschalen in samenwerking met de Cleantech Cluster Regio Gent

Actie 66: Cleantech Cluster Regio Gent (Sofie Bracke, schepen van Economie en Haven)

Via de Cleantech Cluster Regio Gent bouwen we verder aan een cleantech-ecosysteem dat een antwoord biedt op de uitdagingen op het vlak van energie, materialen, water en mobiliteit. Binnen de bevoegdheid Economie oriënteert schepen Bracke het innovatie- en investeringsbeleid onder andere op circulaire economie en plant een hefboomfonds waarmee we externe middelen willen mobiliseren rond een aantal grote en ambitieuze projecten. Daarbij wordt steeds de langetermijnambitie van het klimaatplan en de toekomstbestendigheid bekeken. Via een nauwe samenwerking tussen de Diensten Economie en Milieu en Klimaat zorgen we voor een geïntegreerd beleid. We geven de voorkeur aan sectoren met een grote milieudruk, of met economisch potentieel binnen de regio Gent. Centraal hierbij staat de werking van het nieuw op te richten 'Ghent Economic Board' dat zal instaan voor de toekenning van de middelen.

Vooraf in de haven krijgt de uitwisseling van warmte en andere reststromen prioriteit. In het hoofdstuk over hernieuwbare energie worden de acties over warmterecuperatie verder geduid. We zetten in op de ontwikkeling van een CCU-hub (Carbon Capture and Utilization: opvang en hergebruik van CO₂) in het havengebied om de klimaatambities waar te maken. Het stakeholdersoverleg maakt werk van een eerste demonstratieproject rond groene methanolproductie. Opschaling naar andere chemische grondstoffen zoals groene ammoniak en mierenzuur moeten vorm en realisatie krijgen. Gent ondersteunt het projectmanagement van CCU-hub, en draagt bij tot het stakeholdersoverleg en de communicatie. Hierbij wordt CCU-hub gelinkt aan de stedelijke beleidsdoelstellingen rond CO₂-reductie en circulaire economie.

“
In de haven krijgt uitwisseling van reststromen prioriteit

Versterken van kleinschalige circulaire initiatieven in het stadsweefsel

Actie 67: Kennisopbouw en netwerk (samen met Annelies Storms, schepen van Facilitair Management)

We bouwen verder inzicht op rond lokale materiaalstromen in de stad (bijvoorbeeld rond bouw- en sloopafval, biomassa, ICT of textiel) en de kansen om deze beter in te zamelen en de kringlopen te sluiten. We brengen alle circulaire doeners in de stad in kaart en bouwen een netwerk op. We zorgen dat samenwerking, overleg en kennisuitwisseling mogelijk worden. Het platform biedt de mogelijkheid de noden in kaart te brengen en een ondersteunend beleid vanuit de Stad vorm te geven.

Actie 68: Repair Cafés (Samen met Bram Van Braeckvelt, schepen van Openbare Netheid en voorzitter IVAGO en Astrid De Bruycker, schepen van Participatie en Buurtwerk)

Repair Cafés kennen een groeiend succes. Daarom verankeren we de bestaande werking ervan. Naast buurtgebonden Repair Cafés maken we afspraken voor de ondersteuning van een zestal Repair Cafés per jaar die het buurtniveau overstijgen en een ruimer publiek aanspreken.

Actie 69: Herbruikbare bekertjes Overpoort (samen met Burgemeester Mathias De Clercq en Sofie Bracke, schepen van Economie)

Binnen het project van de Overpoort wordt een deelproject opgezet voor de invoering van herbruikbare bekertjes. Samen met de café-uitbaters wordt een traject uitgezet. We lanceren een studie die de mogelijkheden in kaart brengt, met aandacht voor de noden van de uitbaters. De resultaten van deze studie delen we met de nightlife sector.

Actie 70: Bedrijventeam sociale economie (UCO-site/ Balenmagazijn) (Bram Van Braeckvelt, schepen van Openbare Netheid en voorzitter IVAGO en Rudy Coddens, schepen van Sociaal beleid & Armoedebestrijding)

We zetten verder in op de rol die sociale economiebedrijven kunnen spelen in de transitie naar de circulaire economie. Ook het Balenmagazijn op de UCO-site wordt verder uitgebouwd om de doelstellingen van een sociale, duurzame economie waar te maken. Dit komt uitgebreider aan bod in de beleidsnota's 'Werk en Sociale Economie' en 'Armoedebestrijding'.

Actie 71: Circulair in ruimtelijk beleid (samen met Sofie Bracke, schepen voor Economie, Filip Watteeuw, schepen voor Stedenbouw)

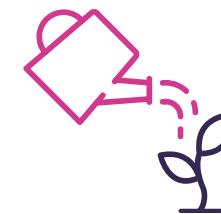
In een groeiende stad als Gent is de ruimte schaars. Het ruimtelijk beleid van de Stad Gent biedt kansen om de transitie naar een circulaire stad te maken. Stad Gent wil efficiënter met de ruimte omspringen. Een verhoging van het ruimtelijk rendement is mogelijk via intensivering, verweving, hergebruik en tijdelijk ruimtegebruik. Er is nood aan een evenwichtige verweving tussen wonen, werken, groen en voorzieningen op wijkniveau. Het uitgangspunt is de realisatie van gemengde woon- en werkplekken met een hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit. Verweving is één van de grootste ruimtelijke uitdagingen van een groeiende stad als Gent, maar we willen de uitdaging van efficiënt ruimtegebruik aangaan, terwijl we de maakeconomie terug ruimte geven in de stad. Voor verweving werken we samen om de stedelijke ambitie van een geïntegreerde verwevingstoets waar te maken. Naast verweving van functies zoeken we ook naar multifunctioneel ruimtegebruik, gestapelde oplossingen of multifunctioneel bouwen.

Actie 72: Onderzoek naar een circulaire hub (samen met Sofie Bracke, schepen van Economie en Bram Van Braeckevelt, schepen van Openbare Netheid en voorzitter IVAGO)

We maken plannen voor een circulaire hub. Daarvoor zoeken we naar een geschikte locatie om de diverse initiatieven rond delen, herstellen, hergebruiken en herbestemmen samen te brengen. Het moet ruimte bieden aan verenigingen en ambachten om hun werking uit te bouwen, te experimenteren, en kennis uit te wisselen. Het moet een plek zijn waar inwoners ook zelf de handen uit de mouwen kunnen steken via workshops van herstellen en upcycling. Via de circulaire hub willen we ook alle bestaande initiatieven die reeds hun plek hebben verworven in de stad, kenbaar maken aan het ruime publiek.

Actie 73: Onderzoek naar circulaire scan (samen met Sofie Bracke, schepen van Economie)

We onderzoeken de mogelijkheid om de 'open oproep' uit het hoofdstuk over bedrijven en tertiaire sector uit te breiden met circulaire elementen. Zo willen we bedrijven en organisaties begeleiden om hun klimaatambities niet te beperken tot energiebesparing en energieopwekking, maar om heel hun bedrijfsvoering aan te pakken, inclusief hun materialengebruik.

Voorbeeldrol Stad Gent

Circulair materialenbeheer is een grote uitdaging waarin de Stad Gent als organisatie koploper wil zijn. Door slimmer om te gaan met materialen (voorkomen, delen, hergebruiken) zullen nieuwe aankopen dalen, is er minder afval en reduceren we onze CO₂-uitstoot.

Herbruikbare bekers op alle pleinen van de Gentse Feesten sinds 2018

Actie 74: Circulaire oplossingen voor stadsuitdagingen (Annelies Storms, schepen van Facility Management)

We zetten actief in op sensibilisering en activering. We zoeken ambassadeurs in circulair materialenbeheer binnen de organisatie. Twintig bestaande voorbeeldprojecten worden in beeld gebracht om te tonen hoe circulair denken en doen er in de praktijk uitziet. De Stad Gent maakt proeftuinen van circulaire projecten mogelijk waarbij interne ambassadeurs worden samengebracht met externe koplopers. Samen zoeken zij naar circulaire oplossingen voor stadsuitdagingen. De resultaten van de eerste tien nieuwe proefprojecten worden tegen de zomer van 2021 gedeeld met het ruime publiek.

Actie 75: Circulair aankopen door Stad Gent (Annelies Storms, schepen van Facility Management en Filip Watteeuw, schepen van Publieke Ruimte)

Circulaire oplossingen situeren zich op het niveau van circulaire criteria (circulair aankopen) en op het niveau van circulair materialenbeheer. Materialen die we niet meer nodig hebben binnen onze eigen organisatie willen we delen met derden. Circulaire economie zorgt voor nieuwe uitdagingen in de sociale economie en omgekeerd. Die principes passen we ook toe in de aanleg van het openbaar domein.

Actie 76: De Stad Gent experimenteert met
circulair bouwen (Annelies Storms, schepen
van Facility Management en Filip Watteuw,
schepen van Publieke Ruimte)

De Stad Gent gaat ook aan de slag rond circulair bouwen. Bij projecten voor nieuwbouw, renovatie en de inrichting van de openbare ruimte zal de materiaalkeuze, het behoud van grondstoffen en het toekomstgericht ontwerpen van belang zijn. Concreet voorbeeld daarbij is URBCON, een energie- en materiaalbesparende methode om beton te maken. We stellen een patrimoniumkader op waaraan toekomstige projecten worden afgetoetst. De renovatie van het dienstencentrum in Gentbrugge dient als pilootproject in de Green Deal Circulair Bouwen.

Communicatie en kennisoverdracht over circulaire economie

De afvalintercommunale IVAGO speelt een belangrijke rol in de sensibilisering van de Gentenaar over afvalpreventie en selectieve afvalinzameling. Door de zuiveringsgraad van de ingezamelde afvalstromen te verhogen, kunnen ze beter gevaloriseerd worden in functie van recyclage. Het restafval dat we niet kunnen vermijden, wordt via de afvalenergiecentrale energetisch gevaloriseerd. Belangrijker is de afvalberg te verminderen door consumenten meer bewust te maken van hun impact, en in te grijpen op de manier waarop we met producten en materialen omgaan nog voor ze afval worden. Het afval aanbieden voor verwerking moet in die zin de laatste stap zijn die de Gentenaar neemt.

Actie 77: Communicatiestrategie circulaire economie (Samen met Bram Van Braeckevelt, schepen van Openbare Netheid en voorzitter IVAGO en Sofie Bracke, schepen van Economie)

We maken werk van een communicatiestrategie om alle initiatieven in de stad die gelinkt zijn aan circulaire economie onder dezelfde koepel kenbaar te maken en daardoor een grotere uitstraling te geven. IVAGO en Stad Gent werken complementair in de sensibilisering van de inwoners. Ook bedrijven en bedrijventerreinen wisselen onderling kennis uit, gecoördineerd door het UGent expertisecentrum CAPTURE. De Stad Gent werkt in op de bewustmaking om de impact van de consumptie naar beneden te halen. We zetten in op het zichtbaar maken van de circulaire projecten via demoprojecten en maken circulaire economie begrijpbaar voor de Gentenaar. Door de vele initiatieven op elkaar af te stemmen en onder één gemeenschappelijke koepel te werken, kunnen we circulaire economie een bredere uitstraling geven binnen de stad en hebben we een grotere communicatieve kracht.

Actie 78: Ondersteuningsaanbod (samen met Bram Van Braeckevelt, schepen van Openbare Netheid)

De Gentenaars krijgen hulp bij hun circulaire plannen met workshops en begeleiding zodat ze aan de slag kunnen. Dat gaat van samen in je buurt een Repair Café opzetten, het delen van materialen met je burens tot de opstart van een fietsbibliotheek. Twee keer in deze legislatuur voorzien we een wedstrijdbudget waarvoor we innovatieve ideeën zoeken die een duwtje in de rug nodig hebben. Sinds 2008 subsidiëren we ook de aankoop van herbruikbare luiers. We onderzoeken momenteel hoe we deze middelen efficiënter kunnen inzetten. Hiervoor is er een bevraging gebeurd bij lokale kinderopvanginitiatieven.

Actie 79: Afvalarme evenementen (samen met Bram Van Braeckevelt, schepen van Openbare Netheid en Annelies Storms, schepen van Evenementen en Feesten)

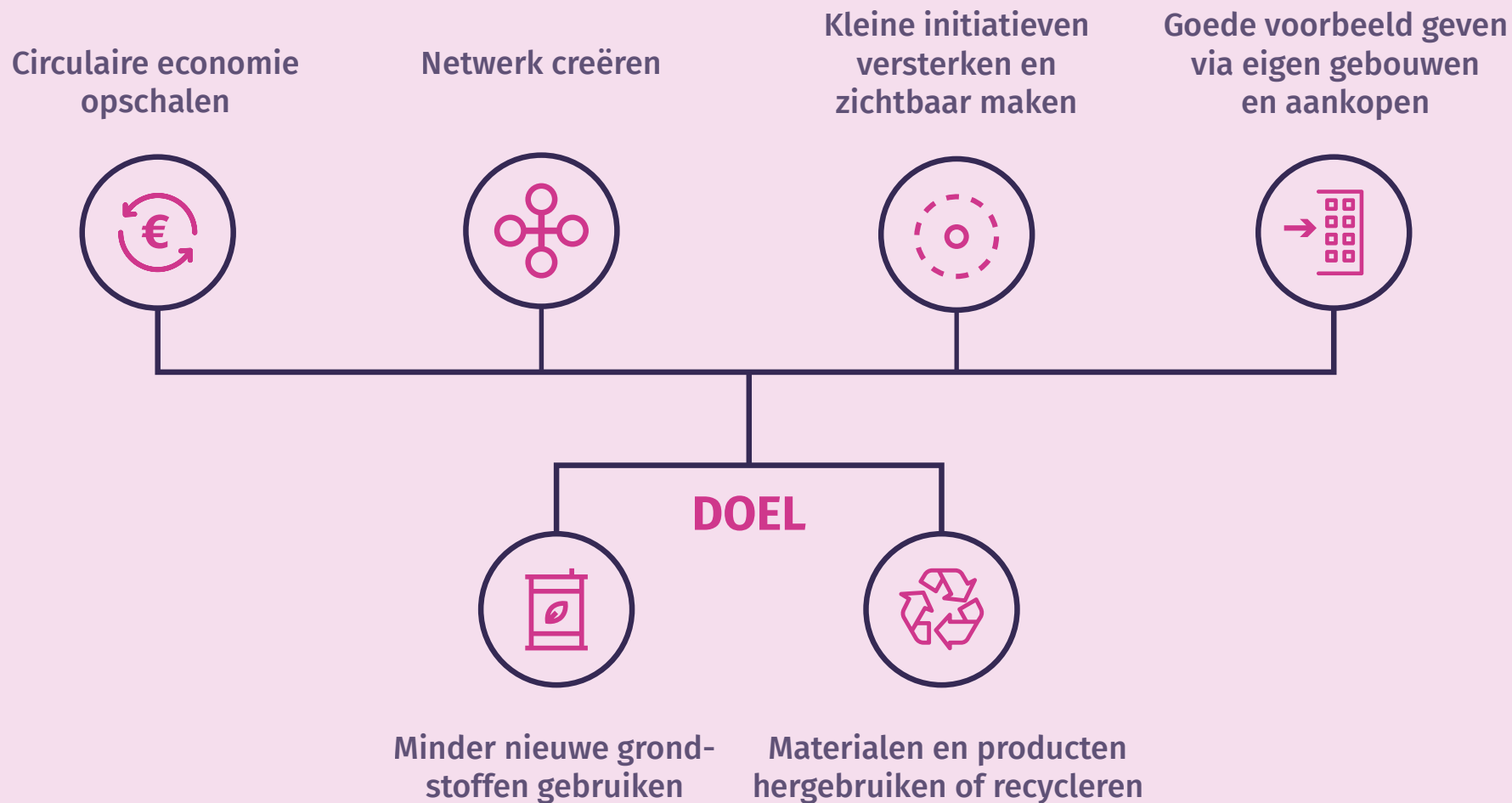
Evenementen leiden tot een hoge consumptie van dranken en voedsel op de plaats van het evenement zelf. Dat zorgt voor een berg afval en vaak ook zwerfvuil. De regelgeving rond cateringmateriaal op evenementen wordt streng toegepast, waarbij de aandacht ligt op sensibiliseren, informeren en afdwingen via subsidiereglementen, voorwaarden voor inname openbaar domein en zalenverhuur. Samen met IVAGO wordt het aanbod voor eventorganisatoren geëvalueerd en eventueel bijgestuurd.

10.4. Samengevat

Inzetten op circulaire economie en dus het spaarzaam omgaan met materialen, maar ook met ruimte, energie, water en voeding, is een evidente strategie om onze klimaatdoelstellingen te halen op vlak van mitigatie en adaptatie. De Stad Gent zal daarom haar engagementen via de Cleantech Cluster Regio Gent verderzetten en innovatie en duurzaam ondernemen steunen. We geven terug ruimte aan de maakeconomie in de stad en stimuleren, verbinden en omarmen initiatieven die bijdragen aan de transitie naar een circulaire stad. We bouwen een netwerk op van circulaire doeners en zetten in op het zichtbaar maken van circulaire projecten en de bewustmaking van de Gentenaar. Via haar aankoopbeleid en het stadspatrimonium wil de Stad Gent een voorbeeld zijn in Vlaanderen.

Transitie naar circulaire stad

11

KLIMAATADAPTATIE

33

11.1. Doelstelling

Klimaatverandering maakt Gent vatbaar voor meer en intensere hittegolven, extremere neerslag en langere droogteperiodes. Dat laat zich ook vandaag al voelen. We moeten onze stad op die veranderingen voorbereiden, om ze aangenaam, leefbaar, gezond en veilig te houden voor onze inwoners, instellingen en bedrijven. Dat heet klimaatadaptatie.

Vanuit de Stad hebben we een ambitieus doel vooropgesteld: tegen 2030 willen we klimaatrobuust zijn. Dat betekent dat we de stad zo inrichten dat we bestand zijn tegen te veel of te weinig water en het leefbaar en werkbaar blijft tijdens hittedagen.

Concreet stellen we volgende doelstellingen voorop voor een klimaatrobuust Gent:

- 1. De ondergrond van Gent werkt als een spons, zodat de stad en haar inwoners minimale hinder ondervinden van wateroverlast en droogte.**

Een regenbui die tot 1 keer om de 20 jaar voorkomt, mag, nu en in de toekomst, geen schade aan gebouwen, wegen of andere stedelijke infrastructuur veroorzaken in Gent.

De doelstelling voor droogte zal na afloop van de droogtestudie bepaald kunnen worden.

- 2. We voorkomen hittestress door Gent af te koelen met groen.**

Gent blijft voor iedereen leefbaar en werkbaar, ook tijdens hittedagen.

Om Gent klimaatrobuust te maken, zetten we in op volgende principes:

- We voorkomen een verdere netto toename van de bodemafdekking door bebouwing en verharding. We beperken bebouwing en verharding tot het functionele minimum, vervangen verharding waar mogelijk door groen, door waterdoorlatende verharding of verharding met natuurlijke infiltratie.
  - Bij de integrale heraanleg van openbaar domein streven we jaarlijks naar een vermindering van de verharding van 15 % als gemiddelde over de verschillende projecten heen, ook bij parken.
  - We zetten maximaal in op bronmaatregelen om het regenwater zoveel mogelijk ter plaatse vast te houden om te hergebruiken of te laten infiltreren in de bodem via groen of infiltratievoorzieningen.
  - Bij de bouw van infiltratie- en buffervoorzieningen kiezen we voor aanpasbare ontwerpen. Ze kunnen op termijn aangepast worden aan heviger neerslag.
  - Nieuwe stadsontwikkelingsprojecten zijn maximaal hemelwaterneutraal. Neerslag wordt ter plaatse opgevangen en gaat niet naar de riolering. De ruimte voor water (bovenop de ruimte voor groen) bedraagt minstens 7 % van de afwaterende oppervlakte.
  - Het grootschalige groen-blauwe netwerk wordt verder uitgebouwd: de vijf groenpolen en acht groenklimaatassen worden verder gerealiseerd als ventilatiecorridors in het stedelijk netwerk.
- We bouwen de wijkparken en het woongroen verder uit, met extra aandacht voor de dichtbebouwde wijken van de binnenstad of 19de-eeuwse gordel.
  - Bomen zijn van grote waarde voor een klimaatrobuuste stad, ze zorgen voor schaduw en afkoeling, wateropvang en helpen de biodiversiteit. We zetten dan ook in op het vergroten van het bomenbestand van de stad. Bij heraanleg van het openbaar domein worden bomen aangeplant die zorgen voor schaduw en afkoeling. Daarbij wordt uitgegaan van de vuistregel om minstens 1 boom per 5 parkeerplaatsen te voorzien.
  - We kiezen voor groendaken en groene gevels op stadsgebouwen en stimuleren Gentenaars en Gentse bedrijven om dat ook te doen.
  - We zetten in op adaptief beheer van de verschillende vormen van stedelijk groen en natuur
  - We hebben aandacht voor verkoelende infrastructuur zoals witgekleurde materialen, schaduwinfrastructuur en zonnewering.

11.2. Waar staan we?

De voorbije jaren volgden we een tweesporenaanpak voor klimaatadaptatie:

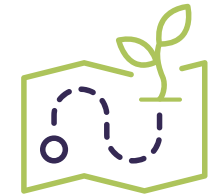
- In de eerste plaats zetten we in op kennisopbouw en het vergroten van het bewustzijn en draagvlak voor klimaatadaptatie, zowel intern binnen de stadsorganisatie, als extern door te communiceren en informeren en zoveel mogelijk partijen te betrekken.
- Tegelijkertijd zetten we in op ruimtelijk structurele maatregelen om hittestress, verdroging en wateroverlast concreet aan te pakken. De focus lag op meer groen, ruimte voor water en minder verharding in de stad. Deze maatregelen zijn zeer sterk met elkaar verweven en zorgen telkens voor minder hittestress, een lager risico op wateroverlast, én een lager risico op verdroging.

Collectief meer ruimte geven aan groen en water zorgt ook voor een sociaal klimaatbeleid, waarbij kwetsbare wijken beter bestand gemaakt worden tegen de negatieve gevolgen van klimaatverandering. We gaven prioritair aandacht aan hot spots, die plaatsen waar de effecten zich het eerst dreigen voor te doen en de sociale impact het hoogst zal zijn.

Kennisopbouw en het vergroten van het bewustzijn

In de afgelopen legislatuur werd al heel wat gerealiseerd. Een stadsinterne werkgroep Klimaatadaptatie coördineert sinds 2014 de interne kennisopbouw en -verspreiding en ondersteunt de verschillende stadsdiensten in het incorporeren van klimaatadaptatie in hun plannen en projecten.

Kwetsbaarheidsanalyses brachten een aantal pijnpunten voor Gent in beeld:

- Gent is een **hitte-eiland**. Daardoor zijn hittegolven extra belastend voor wie in de stad woont of werkt. Vooral de binnenstad en 19de-eeuwse wijken zoals Dampoort, Muide-Meulestede, Sluizeken-Tolhuis-Ham, Ledeberg, Dampoort en Brugse Poort zijn kwetsbaar voor hittestress.
- Het gebied buiten de Ringvaart is **kwetsbaar voor wateroverlast vanuit de rivieren en kanalen** (Leie, Boven-Schelde, Ringvaart, Zeeschelde, Moervaart).
- Het stadscentrum en wijken zoals Oostakker, Sint-Amandsberg, Gentbrugge, lopen risico **op wateroverlast op straat na hevige regenbuien**, doordat de riolering het vele water niet kan slikken.
- Gent **verdroogt** door een dalende grondwatertafel en lage waterpeilen als gevolg van steeds langere periodes zonder regen. Vooral het stedelijk groen en de natuur maar ook de Gentse haven hebben daar al duidelijk onder te lijden.

Er is in de voorbije jaren sterk ingezet op **sensibilisering bij burgers en private partners** via communicatiecampagnes. Dit werd ondersteund door het aanbieden van de nodige **stimulansen**: het bijsturen van bouwreglementering waarbij ingezet wordt op maximaal hergebruik van regenwater en infiltratie ter plaatse, subsidies voor de aanleg van groendaken en voor het ontharden en vergroenen van speelplaatsen en het vergunningsvrij maken van geveltuinen en groenslingers.

Met resultaat. Meer en meer burgers nemen dan ook zelf initiatief en leggen een groendak of een geveltuin aan, of ontharden de (voor)tuin. In de voorstellen voor het Burgerbudget kwam de wens voor meer stedelijk groen ook sterk tot uiting, de helft van de voorstellen ging over meer groen in de buurt.

“

We maken Gent bestand tegen hevige regen, droogte en hitte

Ruimtelijk structurele maatregelen

Op het openbaar domein werd gewerkt naar een integrale aanpak op stads-, wijk-, straat- en microniveau. De groenklimaatassen en groenpolen en kleinschaliger wijk- en woongroen werden verder aangelegd. Bij de heraanleg van straten en pleinen werd aandacht besteed aan ontharden, extra groen, open grachten, wadi's en waterdoorlatende parkeerplaatsen. We stimuleerden de aanleg van geveltuinten, groenslingers, groendaken en zetten aan tot het ontharden van voortuinen.

De Stad werkte een aantal visienota's uit die een houvast bieden voor het integreren van klimaatadaptatie in stedelijke projecten. Het besef dat klimaatadaptatie een nodige en toekomstbestendige investering is voor onze stedelijke omgeving, is al sterk ingebed in de stadsorganisatie. Klimaatadaptatie biedt kansen voor het versterken van Gent als een aantrekkelijke stad en voor het verbeteren van de leefomgeving. Bijvoorbeeld het Mobiliteitsplan dat minder autogericht is, de Structuurvisie Ruimte voor Gent 2030, het Groenstructuurplan, het RUP Groen, de studie over de groenklimaatassen (in opmaak), het Integraal Plan voor Openbaar Domein deel 4 (in opmaak) en de Nota Water in de Stad vormen een stevige basis voor de verdere integratie van klimaatadaptatiemaatregelen in de stad. Zo kunnen we zorgen voor een leefbare, gezonde, aantrekkelijke en biodiverse stad.

11.3. Actieplan Klimaatadaptatie 2020-2025

De volgende jaren gaan we verder op het ingeslagen pad. De ambitie van Gent is groot, de uitdagingen zijn dat ook nog altijd. De klimaatverandering gaat immers door. Ondanks alle klimaatinspanningen wordt het steeds duidelijker dat ons klimaat opwarmt en extremer wordt.

De Stad Gent blijft ook veranderen, we passen ons aan aan een demografische en economische evolutie, we stellen vast dat we tegelijkertijd een draagvlak moeten zoeken voor verdichten en verweven en voor ontharden en vergroenen in geplande projecten. We willen Gentenaars en Gentse bedrijven stimuleren om zelf aan de slag te gaan. Dat vraagt draagvlak en initiatief.

De komende bestuursperiode zetten we in op de verdere uitrol van het klimaatadaptatiebeleid in Gent. Daarmee geven we invulling aan de beleidsdoelstelling 'Meer groen, natuur en water maken een aangenaam en klimaatrobuust Gent' uit het Meerjarenplan van de Stad Gent.

Het Actieplan Klimaatadaptatie 2020-2025 berust op de 8 pijlers van onze klimaatadaptatiestrategie.

1. Politiek draagvlak, beleid en afstemming binnen de stadsorganisatie
2. Kennisopbouw klimaatverandering, impact en kwetsbaarheid van Gent
3. Kennisopbouw klimaatadaptatie maatregelen
4. Integratie klimaatadaptatie in stedelijke beleidsplannen, instrumenten en processen
5. Implementatie en activering
6. Communicatie en sensibilisering
7. Netwerk, partnerschappen en multi-stakeholder aanpak
8. Monitoring en evaluatie

1. Politiek draagvlak, beleid en afstemming over klimaatadaptatie binnen de stadsorganisatie

De verschillende stadsdiensten hebben klimaatadaptatie de afgelopen jaren geïncorporeerd in hun beleid, uitvoering en financiering van de eigen werken voor de aanleg van het openbaar domein, groene ruimte en algemene stedelijke ontwikkeling (zie ook verder pijler 4). Deze geïntegreerde werking wordt verder geconsolideerd. De Werkgroep Klimaatadaptatie treedt verder op als uitwisselingsorgaan en bewaker van deze geïntegreerde werking. De Dienst Milieu en Klimaat blijft daarbij coördineren, het intern draagvlak versterken en advies verlenen aan andere stadsdiensten over klimaatadaptatie. Kennis wordt steeds verder opgebouwd aan de hand van studiewerk, metingen, opvolgen van het onderzoek, kennisuitwisseling met (internationale) voorbeeldsteden en proefprojecten voor het uittesten van nieuwe technieken.

Actie 80: Verbreding van klimaatadaptief ontwerpen naar sogent, OCMW en North Sea Port (Samen met Sami Suguir, schepen van Stadsontwikkeling, Annelies Storms, schepen van Facility Management en Sofie Bracke, schepen van Haven)

We zorgen voor de verdere verankering van klimaatadaptatie in de werking van sogent, OCMW en North Sea Port. Dit pakken we aan door:

- periodiek overleg met sogent om tot een verder geïntegreerde werking te komen voor de stadsontwikkelingsprojecten in hun portefeuille;
- de inkanteling van de OCMW gebouwen in het stedelijk departement Facility Management te gebruiken om visie, principes en aanpak door te trekken;
- zowel met North Sea Port als andere betrokken partners in het Gentse havengebied, zoals bijvoorbeeld Projectbureau Gentse Kanalen, de uitdagingen voor klimaatadaptatie te benoemen en aan te pakken in de ruimtelijke en economische projecten. Focus ligt daarbij op ontharding, waterinfiltratie en waterbuffering.

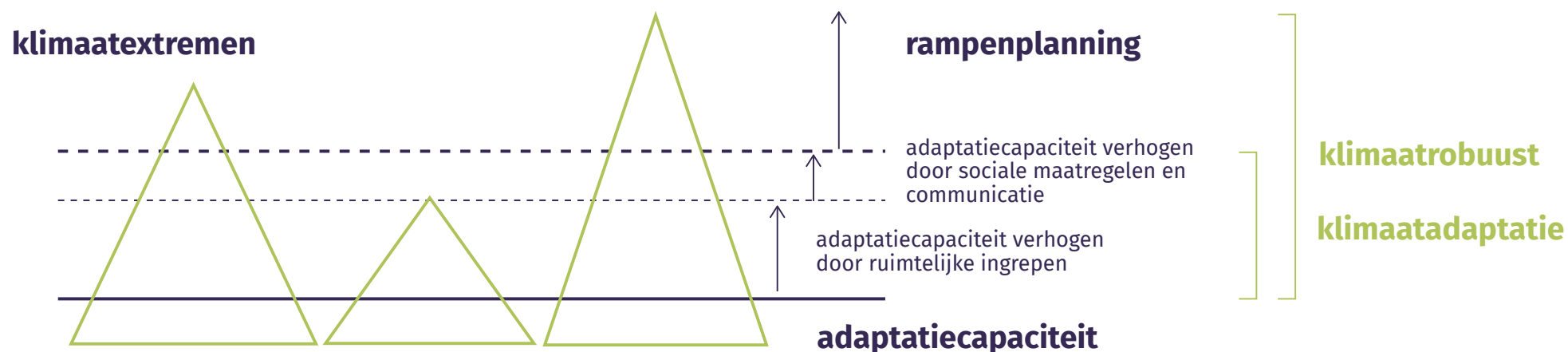

Actie 81: Rampenplanning (samen met Burgemeester Mathias De Clercq)

De Gentse klimaatadaptatiestrategie zet in op het voorkomen en verminderen van de negatieve effecten van de klimaatverandering. Maar klimaatadaptatie kan niet alle klimaatextremen opvangen. Uitzonderlijke gebeurtenissen kunnen zich steeds voordoen en de stad gedurende korte of langere tijd ontregelen. Zaak is om een goede rampenplanning klaar te hebben.

De burgemeester coördineert deze noodplanning en crisiscommunicatie. Voorbeelden zijn het hitteplan met extra aandacht voor (sociaal geïsoleerde) ouderen, kinderen, (chronisch) zieken en alleenstaanden, het hitteplan voor evenementen (bijvoorbeeld Gentse Feesten). De kennis vanuit de kwetsbaarheidsanalyses voor hitte, wateroverlast en droogte helpen deze noodplanning up to date te houden.

Rol van rampenplanning bij de uitbouw van een klimaatrobuuste stad

2. Kennisopbouw klimaatverandering, impact en kwetsbaarheid van Gent

Klimaatopwarming neemt toe en daarom is het nodig om de vinger aan de pols te houden bij de veranderingen en de gevolgen ervan voor Gent. Via kwetsbaarheidsanalyses krijgen we zicht op de blootstelling van de stad aan de effecten van klimaatverandering, op onze gevoeligheid, op de potentiële impact en de nood om de problematiek aan te pakken.

Actie 82: Kwetsbaarheidsanalyse droogte en verzilting

We voeren een droogtestudie uit om de huidige en toekomstige impact van droogte en waterschaarste voor Gent te onderzoeken (waterbeschikbaarheid, stedelijk groen, biodiversiteit, land- en tuinbouw, infrastructuur, waterkwaliteit, waterpeilen en verzilting). Aan de hand van een waterbalansmodel kunnen we vraag en aanbod van alle waterstromen voor Gent in beeld brengen en het effect van bemalingen, grondwaterwinningen, infiltratie en drainage op het grondwater berekenen. Op basis van het onderzoek zullen we maatregelen en beleidsaanbevelingen formuleren die we als lokale overheid kunnen nemen als aanvulling op het droogtebeleid van hogere overheden. We volgen de ontwikkelingen rond het thema op Vlaams niveau (zoals opmaak droogtekaarten, maatregelen bij droogte) op.

Actie 83: Kwetsbaarheidsanalyse hittestress

We breiden de hittestudie uit 2013 uit met nieuwe hittekaarten die naast oppervlakte- en luchttemperaturen nu ook de gevoelstemperatuur in beeld brengen. Daarmee wordt hittestress, zoals die buiten overdag ervaren wordt, gevisualiseerd en kunnen hitte- en koelte-eilanden gedetecteerd worden. We werken ook verder samen met Universiteit Gent voor het meten van het hitte-eilandeffect in Gent (Mocca-netwerk).

Actie 84: Kwetsbaarheidsanalyse wateroverlast

We volgen de verdere ontwikkeling en ontsluiting van de Vlaamse overstromingskaart, die afstroming van regenwater bij hevige buien in beeld brengt. Deze vormen een aanvulling op ons eigen studiewerk rond wateroverlast en kunnen onze kennis rond dit thema verder aanvullen om zo ons beleid en de prioritering van (riolerings)projecten op te maken. We volgen ook het onderzoek over de impact van de zeespiegelstijging voor Vlaanderen op.

Actie 85: Kwetsbaarheidsanalyse biodiversiteit (Astrid De Bruycker, schepen van Openbaar Groen)

Om beheer en inrichting van natuur aan te passen aan het veranderende klimaat, is het nodig een inschatting te maken van klimaatgevoelige vegetaties en soorten voor Gent. Daarvoor zullen we ons baseren op de biologische waarderingskaart (BWK) en de soorten opgenomen in het soortenplan. Dit wordt aangevuld met kennis van bodem, het watersysteem en de omgeving (hitte-eiland) om de kwetsbaarheid van de biodiversiteit in Gent in beeld te brengen.

3. Kennisopbouw klimaatadaptatiemaatregelen

Hieronder valt al het studiewerk dat nodig is om een integraal en klimaatrobuust beleid voor Gent te kunnen voeren. Zoals toegepast studiewerk voor adviesverlening (bijvoorbeeld voor hemelwaterneutrale stadsprojecten), voor de opmaak van instrumenten (bijvoorbeeld de stabiliteitsstudie voor groendaken) en de opmaak van referentiekaders en richtlijnen (bijvoorbeeld de infiltratiekaart). Ook het opzetten van proefprojecten en testen van nieuwe technieken (bijvoorbeeld gedeelde hemelwatersystemen op openbaar domein) valt hieronder.

Actie 86: Verder inzetten op proefprojecten klimaatadaptatie (samen met Filip Watteeuw, schepen van Publieke Ruimte, Astrid De Bruycker, schepen van Openbaar Groen, Annelies Storms, schepen van Facility Management en Sofie Bracke, schepen van Sport)

Sommige klimaatadaptatiemaatregelen zijn gebaseerd op nieuwe, recent ontwikkelde methodes of materialen. Het blijft nodig om deze uit te testen in proefprojecten om ervaring op te doen. Mogelijke proefprojecten waar we op inzetten zijn: bomen waar het water kan infiltreren in het plantvak, afkoppelen van bestaande daken en verhardingen van het rioleringsstelsel, onderzoek naar de nieuwe types waterdoorlatende verhardingen, hergebruik van bemalingswater, onderzoek naar de mogelijkheden voor publieke waterpartijen, het verbeteren van de waterkwaliteit in Gent, zodat op termijn de Blaarmeersen aangevuld kan worden met bijkomende waterrecreatieplekken.

Actie 87: Evaluatie van de reeds genomen klimaatadaptieve ontwerpmaatregelen op het openbaar domein (samen met Filip Watteeuw, schepen van Publieke Ruimte, Astrid De Bruycker, schepen van Openbaar Groen)

We inventariseren, beoordelen en volgen de reeds gerealiseerde klimaatadaptieve ontwerpmaatregelen op naar effectiviteit, technische randvoorwaarden en kostprijs. Daarbij moet ook het beheeraspect mee in rekening genomen worden. We evalueren onder andere volgende maatregelen:

- waterdoorlatende verhardingen (bestaande en nieuwe proefprojecten)
- wadi's, stedelijke grachten (bioswales) en andere infiltratie- en buffervoorzieningen
- Stockholm-bomen en andere toegepaste plantmethodes voor straatbomen
- keuzes van plantensoorten en beheernoden voor klimaatrobuust groen

Actie 88: We zetten het stadspatrimonium in om nieuwe technieken voor klimaatadaptatie uit te testen op gebouwniveau (samen Annelies Storms, schepen van Facility Management)

Er worden een aantal nieuwe technieken getest op stadsgebouwen om inzicht te geven in het potentieel en de praktische aspecten van klimaatadaptatie. Mogelijke opties zijn: de combinatie van groendak en zonnepanelen, het hergebruik van regenwater op stadsgebouwen door de buurt, grijswaterrecuperatie en natuurinclusief bouwen of verbouwen.

4. Integratie klimaatadaptatie in stedelijke beleidsplannen, processen en instrumenten

Het is cruciaal dat klimaatadaptatie een onderdeel is van alle ruimtelijke stedelijke projecten en planning voor de toekomst. Dit wordt gegarandeerd door de integratie van klimaatadaptatie in de stedelijke beleidsplannen, processen en instrumenten die het kader uitzetten voor dergelijke projecten, nu en in de toekomst.

STEDELIJKE BELEIDSPLANNEN EN VISIENOTA'S

Actie 89: Uitvoering geven aan 'Ruimte voor Gent' (samen met Filip Watteeuw, schepen van Publieke Ruimte)

In de 'Structuurvisie 2030: Ruimte voor Gent' zet de Stad Gent in op groenklimaatassen en ontharding. Vergroening en waterdoorlaatbaarheid krijgen een prominente plaats in het plan. Er is ook opgenomen dat onze ruimtelijke planning erop gericht moet zijn proactief in te grijpen om (sociaal) kwetsbare wijken beter bestand te maken tegen de negatieve gevolgen van klimaatverandering. Meer specifiek door collectief meer ruimte te geven aan groen, water en verkoeling.

Actie 90: Uitvoering geven aan het 'RUP Groen' (samen met Astrid De Bruycker, schepen van Openbaar Groen, Filip Watteeuw, schepen van Publieke Ruimte en Sami Souguir, schepen van Ruimtelijke Planning)

We werken aan een thematisch 'Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP) Groen'. Hiermee geven we ongeveer 257 hectare publieke groenzones en waardevolle natuur en bos een gepaste juridische bestemming en planjuridische bescherming. Minstens even belangrijk is dat we ongeveer 115 hectare nieuw te ontwikkelen groengebieden aanduiden.

Actie 91: Uitvoering geven aan de Visienota 'Water in de Stad' en verdere uitwerking van het (hemel)waterplan (Filip Watteeuw, schepen van Stedenbouw)

Gent werkt aan de uitvoering van de visienota 'Water in de Stad' die samen met De Vlaamse Waterweg is opgemaakt. Een aantal thematische projecten uit 'Water in de Stad' dragen bij aan klimaatadaptatie zoals het opmaken van een integraal plan openbaar domein met een visie op de integratie van groen- en waterelementen die bijdragen aan de sponswerking van de stad en de opmaak van een (hemel)waterplan, met een heldere, coherente en toekomstgerichte visie over (regen)water in de stad. Daarnaast wordt ook onderzocht waar vroegere waterlopen, zoals de Tichelrei of Kolveniersgang, heropend kunnen worden met aanleg van groene oevers.

Actie 92: Opmaak en uitvoering van de 'Visienota Groenklimaatassen' (samen met Astrid De Bruycker, schepen van Openbaar Groen, Filip Watteeuw, schepen van Stedenbouw en Sami Souguir, schepen van Ruimtelijke Planning)

Groenklimaatassen vormen een doorlopende recreatieve, ecologische en landschappelijke verbinding tussen het buitengebied en het stadscentrum. Ze brengen het groen tot diep in de stad, zorgen voor verkoeling en verluchting, temperen het hitte-eilandeffect en gaan wateroverlast en verdroging tegen. De Stad Gent tekende acht groenklimaatassen uit, waar ook de groenpolen langs liggen. Gent werkt nu verder aan een gedragen ruimtelijke visie voor de groenklimaatassen, realistisch en op maat voor elke groenklimaatas en rekening houdend met de ambities vanuit natuur, klimaat, mobiliteit, recreatie en water. We maken een structuurschets op voor elk van de acht groenklimaatassen en koppelen daaraan een uitvoeringsstrategie voor realisatie van de assen tijdens deze en volgende legislaturen. Naast dit traject van visievorming zetten we in op concrete realisaties langs Groenklimaatas 4, Het Westerringspoor en De Pintelaan.

Actie 93: Opmaak en uitvoering van het Integraal Plan Openbaar Domein deel groen- en waterelementen (Samen met Astrid De Bruycker, schepen van Openbaar Groen en Filip Watteeuw, schepen van Publieke Ruimte)

In 2019 werd de opmaak van het vierde 'Integraal Plan Openbaar Domein' (IPOD IV) opgestart waarin onze toekomstvisie voor een klimaatrobuust openbaar domein wordt uitgeschreven. De Stad Gent maakt plannen voor de toekomst en wil zich aanpassen aan het wijzigende klimaat door in te zetten op groen en water in de stad, door verharding weg te werken, water vast te houden en te laten infiltreren. Naast een toekomstvisie, zal IPOD IV ook een instrument vormen om een consequent beleid voor het gebruik van groen- en waterelementen in het Gentse openbaar domein te organiseren aan de hand van ontwerpfiles en een besliskader. De richtlijnen zijn een handleiding voor elke ontwerper van projecten in de publieke ruimte in Gent.

STEDELIJKE PROCEDURES

Actie 94: Klimaatadaptatie als onderdeel van de Integrale Kwaliteitszorg bij heraanleg straten en pleinen (IKZ-procedure), projectwerking, masterplanning en vergunningsverlening (Samen met Filip Watteeuw, schepen van Publieke Ruimte en Astrid De Bruycker, schepen van Openbaar Groen)

Een klimaatrobuust openbaar domein met een kwalitatief watersysteem houdt de stad aangenaam voor zijn burgers. We blijven inzetten op het voorkomen van verdere bodemafdringing door verharding op het openbaar domein. Ook water wordt steeds belangrijker als ontwerpogave. Water moet voldoende ruimte krijgen voor infiltratie, buffering, of overstromingen om de natuurlijke dynamiek te herstellen. In de toekomst zal IPOD IV de leidraad vormen voor een klimaatrobuuste inrichting van het openbaar domein (Actie 93). Bij ingrepen met een impact op het watersysteem zetten we nog meer in op een gecombineerde analyse van hemelwater, oppervlaktewater en grondwater, op schaal van het project. In een stedelijke context waar de ruimte schaars is, vraagt dit een integrale en geïntegreerde aanpak (zowel op niveau van studiewerk, ontwerp als in vergunningenbeleid en masterplanning).

STEDELIJKE INSTRUMENTEN

De stad ontwikkelt ook in grote mate door private initiatieven. De voorbije jaren werden een aantal instrumenten reeds aangepast om de private ontwikkelingen maximaal te laten bijdragen aan een klimaatrobuust Gent. Ook daar wordt verder op ingezet.

Actie 95: Verderzetting subsidie groendaken en stabiliteitsstudie

De aanleg van kwalitatieve groendaken op bestaande gebouwen wordt verder gestimuleerd met subsidies. Om extra waterbergende en biodiverse groendaken te stimuleren, wordt hiervoor een hoger subsidiebedrag uitgekeerd. Ook de voorafgaande stabiliteitsstudie van het dak wordt gesubsidieerd.

Actie 96: Bouwreglementering (Filip Watteeuw, schepen van Publieke Ruimte)

We onderzoeken de meerwaarde van een bijkomend instrumentarium en/of aanpassingen aan het Algemeen Bouwreglement in functie van het verder inzetten van het privaat domein voor een klimaatrobuuste stad.

Actie 97: Creëren van een beleidskader in functie van het minimaliseren van verharding op privaat domein (Samen met Filip Watteeuw, schepen van Publieke Ruimte)

Er wordt een interne werkgroep opgericht die de private verharding rond woningen, horeca, handelszaken, bedrijventerreinen en bedrijfsgebouwen belicht, met de bedoeling deze klimaatrobuuster te maken (afkoppelen van rioleringsstelsel, waterdoorlatend maken, ontharden, vergroenen). Daarbij wordt onderzocht welke mogelijke instrumenten en stimulansen ingezet kunnen worden. Bedoeling is dat ingezet wordt zowel op informeren, reglementeren, als handhaving.

5. Implementatie en activering

Om klimaatadaptatie zichtbaar te maken zetten we ook maximaal in op de realisatie van concrete projecten. Aandachtspunten bij de uitvoering zijn het meebewegen met geplande projecten, een gebiedsgerichte aanpak via aansluiting op de gebiedsplannen, het creëren van meerwaarde en een gezamenlijke aanpak. Deze uitvoeringsaanpak wordt in overleg met alle partijen die aan en in de stad werken opgesteld. IPOD IV zal de leidraad vormen.

OPENBAAR DOMEIN

Zoals hierboven gezegd wordt klimaatadaptatie meegenomen in de (her)aanlegprojecten van het openbaar domein. Hieronder een overzicht van geplande projecten.

Actie 98: Uitvoering geplande voorbeeldprojecten klimaatadaptatie op openbaar domein (Samen met Filip Watteeuw, schepen van Publieke Ruimte en Astrid De Bruycker, schepen van Openbaar Groen)

In het vorige klimaatadaptatieplan werden reeds een aantal voorbeeldprojecten opgelijst die nog wachten op uitvoering. Hier wordt de komende twee jaren prioritair op ingezet. Het gaat om:

- heraanleg Kettingplein in de Brugse Poort als een klimaatrobuust plein, met afkoppeling van het regenwater van de omliggende straten en gebouwen, opvang van dat regenwater ter plaatse in een ondergrondse infiltratievoorziening, extra groene ruimte (350m² ontharding), die ook kan dienen voor wateropvang, bijkomende bomen voor schaduw,...
- heraanleg Hertstraat (ontharding, geveltuinen, buurtbeheer) en Sasstraat (gevelgroen)
- realisatie van de Proeftuinen ontharding Oostakker Dorp (4.000m² ontharding) en het Paul de Smet de Naeyerpark (1.500m² ontharding) waarvoor Vlaamse subsidie werd ontvangen
- heraanleg Baudelohof (ontharding, toegankelijk maken van het water)
- ontharding Begraafplaats Gentbrugge en Vogelenzangpark (380 m² ontharding)

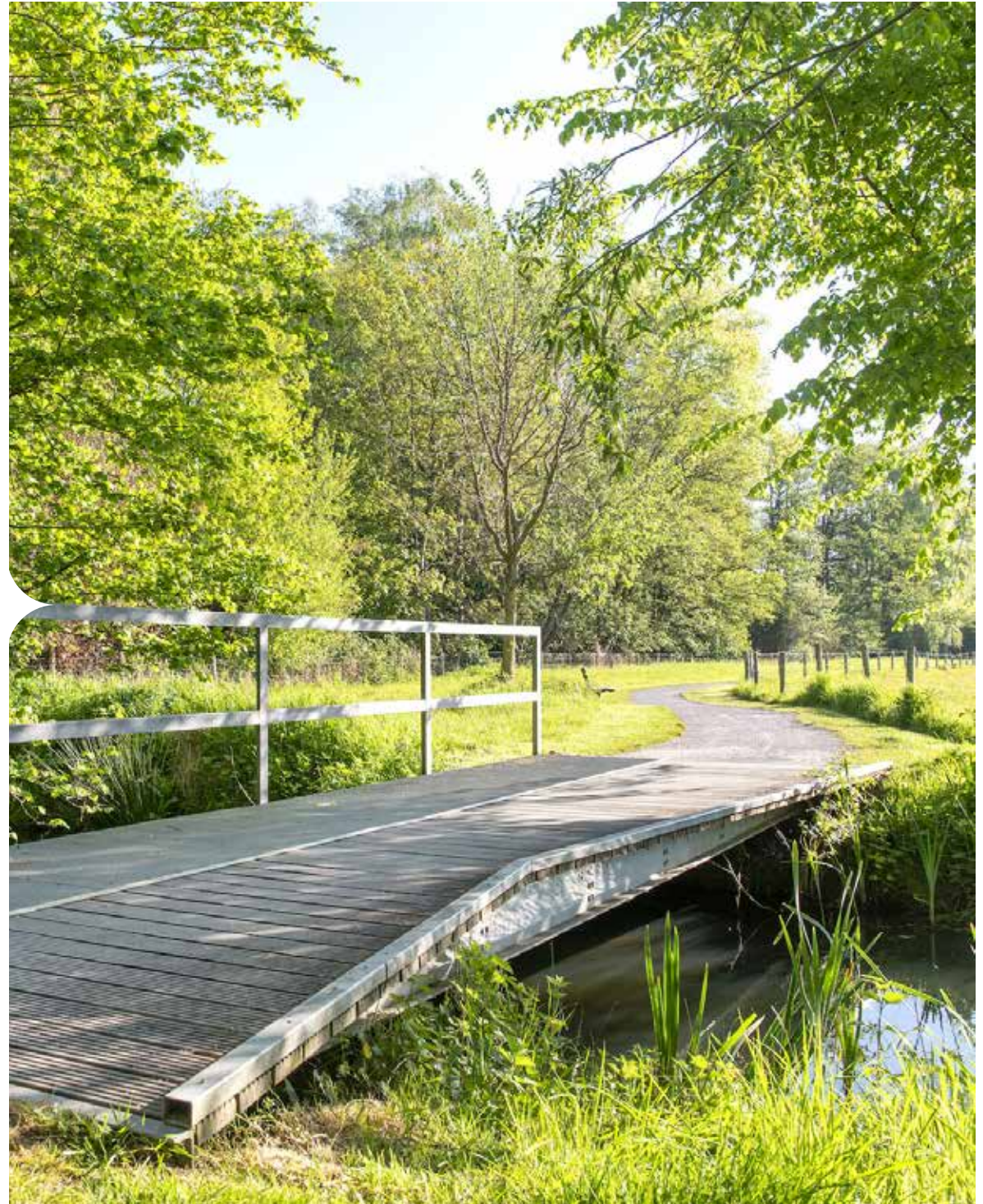

Actie 99: Uitvoering nieuwe heraanlegprojecten met maatregelen voor klimaatadaptatie (samen met Astrid De Bruycker, schepen van Openbaar Groen en Filip Watteeuw, schepen van Publieke Ruimte)

In de periode 2020-2025 staan heel wat heraanlegprojecten in de steiger waar maatregelen voor klimaatadaptatie worden toegepast. Het zal daarbij gaan over het verwijderen van ontharding en bestrating, het vervangen van parkeerplaatsen door groen, herinrichtingen van parken, de aanleg van woonerven, geveltuinen,...

Actie 100: Klimaatrobuuste stadsontwikkelingsprojecten (Samen met Burgemeester Mathias De Clercq en Sami Souguir, schepen van Stadsontwikkeling)

Klimaatadaptatie wordt verder geïntegreerd in belangrijke stadsprojecten die in de steigers staan zoals Muide Meulestede Morgen, En Route Dampoort – Sint-Amandsberg, Nieuw Gent, Ecowijk, Arsenaalsite, Afrikalaan, Oude/Nieuwe Dokken, ...

GROENMAATREGELEN

Actie 101: Uitvoering groenmaatregelen (Astrid De Bruycker, schepen van Openbaar Groen)

Het beleidsplan 'Openbaar Groen' geeft mee invulling aan het klimaatadaptatiebeleid. Volgende projecten zijn gepland voor deze legislatuur:

- Stimuleren van private geveltuinen (streefdoel is 365 geveltuinen per jaar), met financiële ondersteuning van de Geveltuinbrigade in prioritaire straten of wijken
- Realisatie van 1500 m² gevelgroen per jaar, op eigen muren en gebouwen of op private gevels palend aan het openbaar domein
- Aanleg van groenslingers in smalle straten
- Inzetten op straatgroen, via kleine straattuinen en minstens 1500 extra straatbomen (streefdoel: Elke Gentenaar heeft van aan zijn voordeur zicht op minstens 1 boom)
- (Opnieuw) inrichten van minstens 10ha woongroen, zoals onder andere Maria Goretti en het Reigerspark
- Realisatie van 14 nieuwe wijkparken, verdere ontwikkeling van de groenpolen, de drie koppelingsgebieden in de haven en de Groenklimaatassen
- Vergroenen van de oevers van de Lieve, en in samenspraak met De Vlaamse Waterweg ook van de andere Gentse waterlopen.
- Vergroenen van de schoolspeelplaatsen via participatieve aanpak
- Openstellen van private groenzones via medegebruik (streefdoel is twee nieuwe groenzones van minstens 0,5 ha per jaar)
- Promoten van natuurinclusief bouwen, een vorm van duurzaam bouwen waardoor een bouwwerk bijdraagt aan de lokale biodiversiteit en natuurwaarden, zowel in eigen als externe bouwprojecten

Actie 102: Klimaatadaptief beheer en inrichting van openbaar groen in kader van biodiversiteit en klimaatadaptatie (Astrid De Bruycker, schepen van Openbaar Groen)

Op basis van de kwetsbaarheidsanalyse voor biodiversiteit worden inrichting en beheer van stedelijk groen en natuurgebieden continu aangepast om deze weerbaar te maken voor klimaatverandering. Adaptief beheer gaat over zaken zoals flexibel beheer (bijvoorbeeld het aanpassen van maaidata), het gefaseerd beheer van extensieve graslanden en ruigten, aandacht voor aangepast beheer in het tussenliggende landschap (tuinen, industrieterreinen, weiden, akkerranden), het beheer van invasieve exoten,....

STADSPATRIMONIUM

Actie 103: Klimaatrobuust stadspatrimonium (Annelies Storm, schepen van Facility Management)

Er wordt verder ingezet op de realisatie van de 'Visienota Hemelwater en Groendaken' bij stadsgebouwen en de verbreding naar het OCMW-patrimonium. Daarnaast worden ook een aantal voorbeeldprojecten opgesteld voor deze legislatuur. Er komen groendaken op 8 stadsscholen: De Kleurdoos, Westerhem, Klaverdries, De Boekmolen, 't Kriebelhuis, Het Prisma, het Centrum Voor Volwassenenonderwijs en De Spiegel.

6. Communicatie en sensibilisering

Met een aantal acties en ideeën willen we klimaatadaptatie onder de aandacht brengen van de Gentse gezinnen, zodat ook zij kunnen bijdragen aan een leefbaar en weerbaar Gent. Waar nodig werken we in onze acties samen met tuinaanleggers, tegelbedrijven, aannemers en projectontwikkelaars waardoor ook zij overtuigd geraken van het belang van klimaatadaptatie.

Actie 104: Gentenaars informeren en enthousiasmeren voor ontharden en vergroenen

We bouwen verder op de communicatiestrategie uit 2018 die moet helpen om Gentenaars aan te zetten om hun private eigendommen te ontharden en te vergroenen. Op basis van deze communicatiestrategie willen we een mix aan experimenten uittesten, vooral om in te haken op het juiste momentum waarop burgers hun gedrag veranderen of tot actie overgaan.

Actie 105: De Energiecentrale adviseert Gentse burgers over klimaatrobuuste woningen

De adviseurs van de Energiecentrale die bij Gentse burgers thuis langsgaan voor renovatieadvies zullen ook advies verstrekken over hoe de woning klimaatrobuust gemaakt kan worden, met info over onder andere groendaken, ontharden, waterdoorlatende verharding, regenwateropvang, hergebruik en infiltratie van regenwater en maatregelen rond hittestress. De adviseurs van de Energiecentrale krijgen zelf ook verdere externe begeleiding om expertise op te doen rond deze thema's.

Actie 106: Gentenaars werken mee aan klimaatrobuuste straten (samen met Astrid De Bruycker, schepen van Openbaar Groen)

Geveltuinen en groene voortuinen leveren een belangrijke bijdrage om de straten een groener aanzicht te geven. We zetten er specifiek op in, zowel in straten die heraangelegd worden als in de overige straten:

- Ontwikkelen en verspreiden van communicatie ‘Maak je straat regen- en hitteproof’ met alle maatregelen rond wat je kan doen op gebouw- of straatniveau om te vergroenen, te ontharden en te bufferen.
- Infosessies ‘Planten met burenen’. Als minstens 15 burenen geïnteresseerd zijn om een geveltuin of groenslinger aan te leggen, organiseert de Stad Gent een gratis infoavond.
- We onderzoeken de organisatie ‘Gent breekt uit’, een gezamenlijk actieweekend type ‘Gentsche Gruute kuis’ om onnodige verharding in de eigen (voor)tuintjes uit te breken.

Actie 107: Klimaatadaptatieroute door Gent

Er wordt een route (wandeling, fietstocht) uitgewerkt langs gerealiseerde voorbeeldprojecten van klimaatadaptatie.

7. Netwerk, partnerschappen en multistakeholderaanpak

Klimaatadaptatiemaatregelen beperken zich niet tot de openbare ruimte, waar voornamelijk overheden verantwoordelijk voor zijn. Een groot deel van de ruimte is particulier bezit (zoals woningen, kantoren, bedrijven, parkeerterreinen, opslagruimte, erven, tuinen, groenzones). Klimaatadaptatie is dus een zaak van iedereen. We zetten in op samenwerking met partners en het betrekken van stakeholders zoals Universiteit Gent en andere kennis- en onderwijsinstellingen, projectontwikkelaars, bedrijven, de gezondheidssector en culturele sector, (natuur)verenigingen en burgers. Klimaatadaptatie vraagt daarnaast ook samenwerking met de andere overheden zoals provincie, Vlaamse overheid, Europese instellingen.

8. Monitoring en evaluatie

Het actieplan voor klimaatadaptatie is een levend document dat aangevuld zal worden op basis van nieuwe kennis, opportuniteiten of noden. Zo zal de droogtestudie aanvullende maatregelen aangeven die we als lokale overheid kunnen nemen om waterschaarste en verdroging te beheersen. Opportuniteiten zoals burgerbudgetvoorstellen, Vlaamse initiatieven of Europese subsidieprojecten kunnen tot bijkomende acties leiden. In kader van het Burgemeestersconvenant wordt een tweejaarlijkse evaluatie voorzien van de klimaatadaptatiestrategie, zowel aan de hand van omgevingsindicatoren (zoals de verhardingsgraad) als aan de hand van resultaatsindicatoren (zoals bijvoorbeeld het aantal nieuwe straatbomen, m² groendaken, m² publiek domein afgekoppeld of onthard).

Actie 108: Opvolging verhardingsgraad in Gent

Als overkoepelende indicator voor een klimaatrobuuste stad wordt de verhardingsgraad van Gent opgevolgd. Informatie Vlaanderen levert driejaarlijks een bodembedekkingskaart aan, waarbij op basis van GIS-data en luchtfoto's elke vierkante meter wordt ingedeeld in afgedekt en onafgedekt. Dit kaartmateriaal zal opgevolgd, waar nodig gevalideerd en verder geanalyseerd worden, zowel om de evolutie van de verhardingsgraad te kunnen inschatten (2009, 2012, 2015, 2018), als om verder inzicht te krijgen in de verharding, bijvoorbeeld per wijk, het havengebied, op bedrijventerrein, van tuinen.

11.4. Samengevat

We zetten de komende jaren verder in op het klimaatrobuust maken van onze stad. We maken Gent bestand tegen wateroverlast en droogte door maximaal te ontharden en in te zetten op infiltratie en hergebruik van regenwater. We voorkomen hittestress door Gent te koelen met meer groen-blauwe netwerken, meer groen op het openbaar domein en de gebouwen hittebestendig te maken.

Door Gent verder klimaatrobuust te maken, voegen we tegelijkertijd extra kwaliteit toe aan de stad, door de leefbaarheid te verhogen, de gezondheid te bevorderen, aantrekkelijke buitenruimte te creëren en een rijkere biodiversiteit te stimuleren.

“
**Gent wordt zo nog
aangenamer en veiliger
om in te wonen, werken en
verblijven. Ook voor planten
en dieren**

In 2030 is Gent klimaatrobuust

Bestand tegen wateroverlast, hitte en droogte

Bijlagen

12.1. Indicatoren

Burgemeestersconvenant

Met de ondertekening van het Burgemeestersconvenant engageert de Stad Gent zich tot een monitoring van de CO₂-uitstoot. De daaropvolgende monitoring vertrekt van een nulmeting en een daarop volgende CO₂-inventaris.

Als onderbouwing voor het Gentse klimaatbeleid werd de CO₂-uitstoot op Gents grondgebied voor de jaren 2007 (nulmeting) en 2009 in kaart gebracht door een studie bureau en VITO. Sinds 2011 kreeg VITO van de Vlaamse overheid de opdracht om jaarlijks een CO₂-monitor op te stellen voor elke Vlaamse gemeente. VITO zorgt voor een uniforme methodiek en data-verzameling. Deze uniformiteit verhoogt transparantie en betrouwbaarheid. Door als eerste stad in Vlaanderen een CO₂-monitor op te maken effende Gent mee het pad naar een gestandaardiseerde aanpak voor alle Vlaamse gemeenten. De cijfers van 2007 en 2009 werden volgens de vernieuwde VITO-methode herrekend.

De richtlijnen van het Burgemeesterconvenant bepalen de scope. Zoals reeds aangegeven worden ETS-bedrijven niet opgenomen in de CO₂-meting, ook scheepvaart valt buiten de scope.

Volgende omgevingsindicatoren worden jaarlijks geüpdatet:

Indicator: **De totale CO₂-emissie (excl. ETS)**

- Omschrijving: De uitstoot van industrie (excl. ETS), tertiaire sector, stadsgebouwen, huishoudens, landbouw, transport en openbare verlichting
- Doelstelling: Een reductie van de totale CO₂-emissie in 2030 met 40 % tov 2007
- Toestand in 2007: 1.682 kton CO₂
- Toestand in 2018: 1.406 kton CO₂
- Doelstelling in 2030: 1.009 kton CO₂

Indicator: **De zelfvoorzieningsgraad op het vlak van energie**

- Omschrijving: Productie van hernieuwbare energie (uit wind, zon) op het grondgebied van de stad Gent ten opzichte van de elektriciteits- en warmtevraag van de huishoudens
- Doelstelling: Productie van lokale hernieuwbare energie verhogen tot 15 %
- Toestand In 2007: 3,88 %
- Toestand in 2019: 22,13 %
- Doelstelling in 2030: 50 %

Het merendeel van deze data is afkomstig van VITO. De CO₂-uitstoot van stadsgebouwen, stadsvloot en openbare verlichting wordt berekend op basis van interne data.

Verder onderzoek moet meer inzicht geven rond een aantal belangrijke doelstellingen. Specifiek in dit plan zijn:

- **Screening energetische staat woningen (actie 10)** waarbij we de vooruitgang van energiebesparende renovaties monitoren. Dit geeft inzicht in de doelstelling inzake het verdubbelen van het aantal woningrenovaties.
- **Opvolging verhardingsgraad Stad Gent (actie 108)** waarbij we op basis van luchtfotografie de doelstelling “een verdere netto toename voorkomen van de bodemafdekking door bebouwing en verharding” opvolgen.

Naast de monitoring op omgevingsniveau, wordt ook gerapporteerd op actieniveau. Naast een beschrijvende rapportage van het proces per actie, worden heel wat indicatoren opgevolgd. De neerslag ervan is telkens terug te vinden in de jaarrekening van de Stad Gent die elk jaar in juni aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. Dit zijn de belangrijkste indicatoren:

- Kencijfers vanuit de werking van de Energiecentrale zijn het aantal renovatieadviezen, het aantal renovatiebegeleidingen en het aantal appartementen in begeleiding. Ook de werking van het rollend fonds wordt opgevolgd, niet alleen naar aantallen, maar ook naar het type uitgevoerde werken. We brengen ook in beeld of we in het kader van energiearmoede de sociale doelgroep bereiken.
- Specifiek rond hernieuwbare energie volgen we het aantal leningen op voor hernieuwbare energie vanuit het rollend fonds, investeringen in hernieuwbare energie die een gevolg zijn van energiecoaching bij bedrijven, de resultaten vanuit buurzame stroom en de voortgang van de installatie van zonnepanelen op stadsgebouwen. Ook de hoeveelheid restwarmte die bijkomend wordt aangewend volgen we op.
- Vanuit de werking richting bedrijven en tertiaire sector rapporteren we het aantal bedrijven en organisaties die gebruik maken van energiecoaching en volgen we op welke besparing dit tot gevolg heeft. We doen hetzelfde voor de werking richting nieuwe bedrijventerreinen. Vanuit de subsidies wordt het type naast de aantallen investeringen ook opgevolgd. De energiebesparing op het eigen patrimonium wordt opgevolgd, net als het verbruik van de openbare verlichting.
- Inzake transport is er, naast de rapportage vanuit het mobiliteitsbedrijf (vb. inzake voetgangersnetwerk, fietsinfrastructuur, P+R's, ...), opvolging van het beleid richting elektrische (deel)mobiliteit: aantal laadpalen, aantal subsidies voor elektrische deelwagens, aantal premies bij schrapping nummerplaat, terugbetalingen voor inschrijvingsgeld autodelen, ... Specifiek voor de stadsvloot volgen we diesel, CNG, benzine en elektriciteitsverbruik op.
- Voor voeding worden de huidige kencijfers verder opgevolgd (voedseloverschotten foodsavers, moestuingroepen, restorestjes, communicatiebereik,...). Voor de schoolmaaltijden volgen we een traject om meer in detail de CO₂-besparing te berekenen van de genomen inspanningen.
- Inzake adaptatie moeten heel wat maatregelen uiteindelijk leiden tot een ontharding en vergroening van het openbaar domein. Heel wat indicatoren worden opgevolgd in het kader van de beleidsnota groen. Naast een rapportering van de oppervlakte ontharding in specifieke pilootprojecten volgen we ook de 15 % minder verharding op bij integrale heraanlegprojecten. De groendaken op stadsgebouwen worden gerapporteerd, net als de groendaksubsidies van burgers en bedrijven.

12.2. CO₂-monitoring

CO₂-monitoring Gent 2007-2018 (kton CO₂)

	2007	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Industrie excl. ETS	196	147	178	182	212	182	176	170	160	148
Tertiaire sector	460	473	437	441	436	387	428	419	402	398
stadsgebouwen	22	23	22	24	26	20	19	19	19	19
Huishoudens	395	382	338	345	353	303	311	323	307	299
Landbouw	8	7	5	5	5	4	6	6	5	5
Transport	598	554	550	549	557	564	553	535	532	530
lokaal wegverkeer	nb	nb	269	270	271	283	262	245	244	241
snelwegverkeer	nb	nb	266	265	271	268	278	277	275	276
bus en tram	11	11	13	13	12	12	12	12	11	11
stadsvloot	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
Openbare verlichting	5	5	4	4	4	4	3	3	3	3
Niet toegekend	21	21	23	20	27	23	25	26	25	22
Totaal	1.682	1.590	1.536	1.546	1.593	1.466	1.502	1.482	1.434	1.406
evolutie tov 2007	100,0 %	94,5 %	91,3 %	91,9 %	94,7 %	87,1 %	89,3 %	88,1 %	85,2 %	83,6 %
	warm	gewoon	warm	gewoon	koud	erg warm	warm	gewoon	warm	warm
graaddagencorrectie	117 %	104 %	119 %	99 %	91 %	12 6%	109 %	99 %	107 %	110 %
Totaal incl graaddagencorr.	1.757	1.592	1.606	1.520	1.518	1.552	1.519	1.450	1.440	1.429
evolutie tov 2007	100,0 %	90,6 %	91,4 %	86,5 %	86,4 %	88,3 %	86,4 %	82,5 %	82,0 %	81,3 %

Tabel: CO₂-uitstoot sectoren onder Covenant of Mayors Gent 2007-2018

CO₂-monitoring Gent 2007-2018 (kton CO₂)

	2007	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Sectoren COM	1.682	1.590	1.536	1.546	1.593	1.466	1.502	1.482	1.434	1.406
ETS-bedrijven	10.022	7.849	9.166	9.572	10.067	10.086	9.895	10.805	11.082	10.852
Totaal	11.704	9.439	10.702	11.118	11.660	11.552	11.396	12.287	12.516	12.258

Tabel: CO₂-uitstoot sectoren Covenant of Mayors (COM) en ETS-bedrijven Gent 2007-2018

12.3. Budget 2020-2025

Deze tabel geeft, op basis van het Meerjarenplan 2020-2025 van Stad Gent een overzicht van het budget (exclusief personeelskost) voor de verschillende hoofdstukken van het Klimaatplan. Voor de acties in de middelste kolom is klimaatbeleid de hoofddoelstelling, al zijn er uiteraard ook effecten op andere domeinen. In de rechterkolom staan acties, zoals de aanleg van fietsinfrastructuur of openbaar groen, die wezenlijk bijdragen aan het behalen van de klimaatdoelstellingen van de Stad, maar die vanuit andere doelstellingen zijn opgestart.

In de toelichting verder in deze bijlage wordt in detail beschreven waaruit die budgetten uit zijn opgebouwd.

HOOFDSTUK	BUDGET 2020-2025 Acties met doelstelling 100 % klimaat	BUDGET 2020-2025 Acties met klimaat als nevendoelstelling
Iedereen betrekken	1.600.000	7.000.000
Energiezuinig wonen	26.400.000	33.000.000
Hernieuwbare energie	3.700.000	-
Bedrijven en tertiaire sector	2.400.000	93.000.000
Transport	3.250.000	111.000.000
Voeding	755.000	-
Circulaire economie	670.000	4.900.000
Adaptatie	2.800.000	50.000.000

Iedereen betrekken in de klimaattransitie

De algemene communicatiestrategie van Gent Klimaatstad (Actie 1) is begroot op 180.000 euro. De Wedstrijd Innovatieve Projecten (Actie 3) op 2 keer 100.000 euro. Het klimaatfeest (actie 4) en andere activiteiten begroten we op 250.000 euro. Actie 2, het ondersteuningsaanbod richting Gentenaars met klimaatvriendelijke plannen is samen begroot met Actie 5, Klimaatarena voor Gentse jongeren en Actie 6, het educatief aanbod. Hiervoor is in totaal 980.000 euro uitgetrokken. Via het wijkbudget worden projecten uitgewerkt door bewoners, organisaties en ondernemingen. Klimaat is hier uiteraard niet de enige doelstelling, maar een aantal projecten zullen zeker linken hebben met doelstelling uit dit plan. Voor het wijkbudget is 7 miljoen euro uitgetrokken.

Energiezuinig wonen

De werking van de Energiecentrale (Actie 7) is begroot op 5,6 miljoen euro. Voor het rollend klimaatfonds (Actie 8) werd 14 miljoen euro uitgetrokken. De werking in 2020 met subsidies voor energiebesparende maatregelen en een energielening staat respectievelijk voor 1,2 miljoen euro en 850.000 euro begroot.

Het sensibiliseren en stimuleren van energierenovaties (Actie 9) via permanente communicatie is begroot op 625.000 euro. Voor actie 10, een nieuwe screening van de energetische staat van de woningen, is 120.000 euro uitgetrokken. Acties 12, 13, 14 en 16 (de aanpak van historisch patrimonium, de begeleiding van noodkopers, de renovatie van appartementen en het uitvoeren van energiescans) worden deels binnen de werking van de Energiecentrale opgenomen, deels door de partners met wie wordt samengewerkt. Voor Actie 15, energiezuinige sociale huisvesting, is momenteel 4 miljoen euro uitgetrokken. Daarnaast is 33 miljoen euro voorzien in het meerjarenbudget voor het bijbouwen, renoveren en vervangen van sociale woningen (klimaat als nevendoelelstelling).

Hernieuwbare energie: zon, wind en gasloos verwarmen

Actie 17, de actualisering van de zonnekaart binnen de nieuwe versie van 'check je huis' is begroot op 10.000 euro. Actie 18, advies en begeleiding bij het plaatsen van zonnepanelen, is onderdeel van de werking van de Energiecentrale (Actie 7). Voor zonnepanelen kan een energielening worden aangegaan uit het rollend fonds (Actie 8). Voor het verderzetten en opschalen van het project Buurzame Stroom (Actie 20) is 500.000 euro voorzien. Actie 21, advies en begeleiding rond zonnepanelen voor bedrijven, maakt deel uit van het budget voor energiecoaching (Actie 38). Voor Actie 22 inzake zonnepanelen op gebouwen van Groep Gent wordt 1 miljoen euro uitgetrokken.

Voor Actie 23, de participatie in de turbine op Tech Lane wordt 1 miljoen euro uitgetrokken. Voor acties 24 en 25 inzake windwerkgroep Gentse Kanaalzone en visieontwikkeling rond kleinschalige windenergie is geen specifiek budget voorzien.

Actie 26, inzake het informeren van Gentenaars rond nieuwe technieken, en Actie 27 rond de Gentse warmtekaart, worden grotendeels gefinancierd met het budget beschikbaar voor communicatie van de Energiecentrale (Actie 9). Actie 28, een stappenplan naar hernieuwbare energie, en Actie 29, energieleningen voor hernieuwbare energie, zijn begroot binnen de middelen van de Energiecentrale (Actie 7 en Actie 8). Voor Acties 26 tem 29, maar ook voor Actie 30 over energiegemeenschappen en voor Actie 31 inzake Muide-Meulestede+Mariakerke fossielvrij is er een bijkomend werkingsbudget voorzien van 1 miljoen euro. Het is de ambitie om dit stadsbudget met Europees investeringsbudget verder aan te vullen. Ook het nog uit te werken aanbod van energiestudies voor nieuwbouwprojecten (Actie 32) kan van dit budget gebruikmaken.

Voor de verdere uitbreiding van het warmtenet van IVAGO, actie 33, is momenteel 100.000 euro studiebudget voorzien. Dit zal de stad ook verder inzicht bieden om in de toekomst een rol als stedelijke energiemakelaar op te nemen (Actie 36). Voor de verduurzaming van het warmtenet van Luminus (Actie 34) zijn geen middelen voorzien, net als voor Actie 35 over collectieve warmtevoorziening van nieuwbouwprojecten. We zetten wel onze expertise in. De CCU-hub, Actie 37, wordt financieel ondersteund bij de uitwerking van het project met 30.000 euro per jaar.

Bedrijven en tertiaire sector

Het budget voor energiecoaching voor bedrijven en organisaties (Actie 38) bedraagt 1.200.000 euro. Met dat budget worden individuele bedrijven begeleid. Met dat budget zal ook getest worden of 'open oproepen' richting vb. een specifieke sector of een specifiek thema een goed instrument zijn (Actie 39). Tot slot zal dit budget ook aangewend worden om een werking uit te bouwen richting bedrijven en organisaties met groot patrimonium (Actie 40).

Voor Actie 41, energiecoaching op bedrijventerreinen, is de begeleiding van het bedrijf door een energie-expert vervat in de verkoopprijs van het perceel, daar zijn geen uitgaven aan verbonden. Voor bedrijventerrein Techlane, Actie 42, is voorlopig 60.000 euro voorzien als stimulans voor het behalen van het BREEAM-certificaat. Greentrack ondersteunt de cultuurhuizen op het vlak van klimaatimpact, wat ook begroot is op 60.000 euro.

Het budget voorzien voor investeringssubsidies, Actie 44, richting bedrijven en organisaties bedraagt 900.000 euro. Energiebesparing in het eigen patrimonium (Actie 45) maakt deel uit van het totale budget voor stadsgebouwen (93 miljoen euro), dit budget heeft 'klimaat' als neven doelstelling.

Voor Actie 46, klimaatvriendelijk beleggen, is 16.000 euro studiebudget voorzien. Actie 47, waarbij we North Sea Port ondersteunen in hun traject naar een klimaatneutrale haven, is specifiek vanuit klimaat 180.000 euro voorzien, naast andere budgetten vb. vanuit mobiliteit. Actie 48 inzake energiezuinige verlichting is onderdeel van het onderhoudsbudget van de Dienst Wegen Bruggen en waterlopen.

Transport

Het budget dat voorzien wordt voor het inperken van CO₂-uitstoot van transport zit sterk vervlochten binnen de werking van heel veel diensten binnen de stad. De doelstelling is meegenomen bij elke (her-)aanleg van openbaar domein. De toewijs van één specifiek budget voor Actie 49 inzake het verschuiven van autoverplaatsingen richting meer duurzame modi is dan ook moeilijk. In het meerjarenplan is 111 miljoen euro voorzien voor betere straten en pleinen, budget dat deels past in de doelstellingen van dit klimaatplan.

Het belangrijkste project van deze legislatuur op vlak van mobiliteit is het opstellen en invoeren van de wijkmobiliteitsplannen. Dit gebeurt op een participatieve wijze met de bewoners over de verschillende mobiliteitsthema's heen. De ambitie van deze wijkmobiliteitsplannen is de leefkwaliteit in de 7 geselecteerde wijken verhogen en de bereikbaarheid van deze wijken te garanderen. Dit vraagt op vlak van exploitatie de nodige middelen. Het vooronderzoek en de evaluatiebudgetten worden voorzien door het IVA Mobiliteitsbedrijf. Bij de Dienst Wegen, Bruggen en Waterlopen plannen we de nodige investerings -en exploitatiebudgetten om de effectieve uitvoering te realiseren, in totaal 1,2 miljoen euro.

De voornaamste investeringsprojecten bij het Mobiliteitsbedrijf zijn de realisatie van bijkomende P+R's. Verder wordt er ook geïnvesteerd in de verhuis van de Fietsambassade naar het S-gebouw aan het Mathildeplein, in bijkomende inpandige fietsenparkings in het centrum en in bijkomende fietsenstallingen over het gehele grondgebied.

Op vlak van exploitatie gaan er bijkomende middelen naar een beter uitgewerkt voetgangersbeleid en de nodige begeleiding en ondersteuning voor de werkzaamheden van de vervoersregio.

Verder worden ook bijkomende middelen geïnvesteerd in de transitie naar elektrische mobiliteit en deelmobiliteit (Actie 50). Naast de opmaak van een strategie voor de verdere uitbouw van laadinfrastructuur is er 1.050.000 euro budget beschikbaar.

Er is 20.000 euro per jaar aan exploitatiemiddelen voorzien voor GentLevert als ondersteunend platform bij de transitie naar efficiënte en duurzame stedelijke logistiek (Actie 51). Er wordt 3,1 miljoen euro geïnvesteerd in de verduurzaming van de stadsvloot (Actie 52).

Het actieplan vervoersarmoede (Actie 53) is nog in opmaak. Eens dit is afgewerkt zal ook duidelijk zijn welke middelen er specifiek op worden toegewezen.

Voeding

De Voedselraad (Actie 54) krijgt ook de komende jaren de kans om het voedselbeleid mee vorm te geven. Hiervoor beschikt de Voedselraad over jaarlijks 60.000 euro om innoverende concepten een duw in de rug te geven. Daarnaast is er 360.000 euro beschikbaar voor een aantal verschillende acties: verdere stappen zetten in het verduurzamen van eigen schoolmaaltijden en catering (Actie 55), een nieuwe campagne die inzet op plantaardige voeding (Actie 57), brede sensibilisering rond korte keten (Actie 60), Restorestje (Actie 64) en het beperken van voedselverspilling bij grootkeukens (Actie 65). Een aantal acties binnen dit hoofdstuk komen ook terecht in het ondersteuningsaanbod zoals geformuleerd onder Actie 2, meer bepaald ondersteuning bij buurt -en schoolmoestuiniëren (Actie 56), en trajecten rond duurzaam voedselbeleid op school (Actie 58).

In Actie 59 zetten we in op verdere opschaling van korteketenproducten richting horeca, grootkeukens en buurtwinkels. Hiervoor is nog 35.000 euro voorzien. Voor Actie 61 inzake grondenbeleid is nog geen budget voorzien. Actie 63 tot slot, Foodsavers, wordt uitgevoerd door het sociaal dienstenbedrijf binnen hun budget.

Circulaire economie

Binnen Actie 66 wordt het innovatie- en investeringsbeleid georiënteerd richting een aantal concrete maatschappelijke uitdagingen waaronder circulaire economie. Er komt een hefboomfonds waarmee we externe middelen willen mobiliseren rond een aantal grote en ambitieuze projecten. Projecten zoals de uitwisseling van warmte en andere reststromen in de haven komen hierbij in beeld. In de periode 2020-2025 is 4.400.000 euro aan investeringen en 500.000 euro aan exploitatiemiddelen hiervoor voorzien waarbij klimaat een nevendoelelstelling is. Daarnaast wordt binnen het budget voorzien voor energicoaching (Actie 38) bekeken of we een circulaire scan voor individuele bedrijven kunnen opzetten (Actie 73).

Voor het aantal acties inzake de versterking van kleinschalige circulaire initiatieven in het stadsweefsel, met name kennisopbouw en netwerk (Actie 67), Repair Cafés (Actie 68), onderzoek naar een circulaire hub (Actie 72) en een communicatiestrategie circulaire economie (Actie 77) is 500.000 euro voorzien.

Voor Actie 79 inzake ondersteuning van afvalarme evenementen is 120.000 begroot, voor Actie 69 (herbruikbare bekertjes Overpoort) is 50.000 euro voorzien. Voor de Actie 74 (circulaire oplossingen voor stadsuitdagingen), Actie 75 (circulair aankopen) en actie 76 (circulair bouwen) is er geen specifieke toewijzing van budget, dit valt binnen het budget van vb. aankopen of bouwprojecten.

Adaptatie

Net zoals bij het hoofdstuk Transport is het toewijzen van een budget aan het thema adaptatie niet makkelijk. De Dienst Milieu en Klimaat coördineert dit thema, bouwt kennis op en verleent advies aan andere stadsdiensten (vb. groendienst, stedenbouw, dienst wegen, bruggen en waterlopen). Die hebben klimaatadaptatie de afgelopen jaren geïncorporeerd in uitvoering en financiering van hun eigen werking voor de aanleg van het openbaar domein. In de meerjarenbegroting werd 50 miljoen euro voorzien voor de aanleg en vernieuwing van parken, klimaatadaptatie is hier een belangrijke nevendoelelstelling.

Specifiek is budget voorzien voor Actie 82, de kwetsbaarheidsanalyse droogte (60.000 euro). Voor specifieke proefprojecten (Actie 85) rond klimaatadaptatie is investeringsbudget voorzien (400.000 euro) dat aanvullend op reeds ingeplande investeringen kan worden ingezet.

Actie 103, groendaken op stadsgebouwen werd begroot op 450.000 euro. Voor de aanleg van groendaken op bestaande gebouwen blijft de subsidie bestaan, dit werd begroot op 300.000 euro per jaar. Voor Actie 104, het informeren en enthousiasmeren van Gentenaars rond ontharding en vergroening is 20.000 euro per jaar voorzien.

www.klimaatstad.gent